

155.518

๗๕๒๖๗

๘.๖

การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปริญญานิพนธ์
ของ

จิตนภา วาณิชวโรดม

15 ส.ค. 2540

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๕๖๐๔

การศึกษา เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

ของ

จิตนภา วาณิชวิโรตม์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ตามตัวแปร ช่วงอายุ เพศ และภูมิภาคนา โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา และสถาบันราชภัฏชั้นปีที่ 1 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวนทั้งสิ้น 1,269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะประชากร แบบสอบถามวัดพัฒนาการทางสังคม ประกอบด้วยแบบวัดวุฒิภาวะทางสังคม แบบวัดพัฒนาการของบทบาท แบบวัดการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ แบบวัดการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี แบบวัดการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน แบบวัดการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ค่าสถิติ F-test และ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า

1. วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม พบว่า วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย มีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัยรุ่นตอนปลาย มีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาท ไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง

1. วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย
 2. วัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สูงกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 3. วัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 4. วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน
- การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม ของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบท
1. วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน
 2. วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีวุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตไม่แตกต่างกัน
 3. วัยรุ่นในชนบทมีการเตรียมตัว เพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

A COMPARATIVE STUDY OF SOCIAL DEVELOPMENT OF ADOLESCENTS IN URBAN
AND RURAL AT PRANAKORNSRIAYUTTHAYA PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

CHITNAPA VANICHVAROTM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 1997

The purpose of this research were to study the level of social development of adolescents and to compare the social development of adolescents to variables of age, sex and address. The subjects who were randomly recording selected by multi stage random sampling consisted of 1.269 persons. They were studying at the Department of General Education and Pranakornsriayutthaya Rajaphat Institute at Pranakornsriayutthaya province in academic year 1996. The instrument used for collecting the data were demographic questionnaire and the social development test which had 6 factors ; Social Maturation, Role Development, Occupational Selection and Preparation, Preparing for Social and Civic Responsibilities, Preparing for Marriage and Family life and Building a philosophy of life and Farmonious System of Values test. The data were analyzed by the percentage, mean, variance, F-test and t-teat.

The results were as follow :-

Social development of Adolescents was high moderate level.

When comparing social development with age the result showed that :

1. Middle adolescent and late adolescents and social development significantly more than young adolescents at .05 level.

2. Middle adolescents and late adolescents had social maturation occupational selection and preparation, preparing for social and civic responsibilities and building a philosophy of life and farmonious system of values.

3. Middle adolescents had social maturation, ocupational selection and preparation and building a philosophy of life and farmonious system of values singnificantly more than late adolescents at .05 level.

4. Late adolescents had preparing for marriage and family life significantly more than young adolescents and Middle adolescents at .05 level

5. Late adolescents Middle adolescents and young adolescents were not different in role development.

When comparing social development with sex, the result showed that :

1. Male and female were significantly different in social development at .05 level and female had social development more than male.

2. Female had social maturation, occupational selection and preparation, preparing for social and civic responsibility building a philosophy of life and harmonious system of values more significantly than male at .05 level.

3. Male had preparing for marriage and family life more significantly than female at .05 level.

4. male and female were not different in role development.
when comparing social development with urban and rural.

1. Adolescents in urban and rural were not different in social development.

2. Adolescent in urban and rural were not different in social maturation, role development, occupational selection and Preparation, preparing for social and civic responsibility and Building a philosophy of life and harmonious system of values.

3. Adolescents in rural had preparing for marriage and family life significantly more than adolescents in urban at .001 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำจิม)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประไพศรี สงวนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 14 . เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคณะกรรมการ
๑๒

ประดิษฐานพนันฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง
 จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำจิม
 ผู้ควบคุมประดิษฐานพนัน ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดเนื้อหาและแบบวัด ในการทำ
 ประดิษฐานพนัน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประไพศรี สงวนวงศ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข
 เพิ่มเติม ในการสอบปากเปล่า

ขอกราบขอบพระคุณ อธิการบดี ผู้อำนวยการ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียนและ
นักศึกษา ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
วิทยาลัยการณั้ โรงเรียนนันทนุ้ปทุมธานีมารุ้ โรงเรียนอยุธยาณุสรณ์ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย
โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์ และคุณรัศมี ใจอุนั้ ที่กรุณา
อนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

คุณประโยชน์และคุณความดีทั้งหมดที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแก่ บิดา มารดา พี่ เพื่อน น้อง และผู้ประคุณทุกท่านของผู้วิจัย ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้ความสำคัญ รวมทั้งทุนทรัพย์ และโอกาสในการศึกษาจนสำเร็จสมความปรารถนา

สุดท้ายนี้ขอกราบของพระคุณ บิดา มารดา อาจารย์ ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจจนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้ลุล่วงสำเร็จด้วยดี

จิตนภา วาณิชวโรตม์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามปฏิบัติการ	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรุ่น	11
	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตามทัศนะของ Havighurst	14
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิลาเนา	69
2	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	78
3	วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	80
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
3	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	82
	วิธีการสร้างเครื่องมือ	83
	การหาคุณภาพของเครื่องมือ	92
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	93

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	95
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายคะแนน	95
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	97
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	114
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	114
	วิธีดำเนินการ	114
5 ✓	สรุปผลการวิจัย	115
	อภิปรายผล	116
	ข้อเสนอแนะ	128
	บรรณานุกรม	129
	ภาคผนวก	140
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	168

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับอายุ เพศ และภูมิภาค 82	82
2	จำนวนร้อยละของนักเรียน/นักศึกษา เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียน เพศ และภูมิภาค 97	97
3	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพัฒนาการทางสังคมแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม 99	99
4	ค่าสถิติพื้นฐาน 101	101
5	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย 103	103
6	เปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย เป็นรายคู่ 106	106
7	เปรียบเทียบคะแนนการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย เป็นรายคู่ 108	108
8	ค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน ... 109	109
9	ค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิภาคต่างกัน.. 112	112
10	จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น แยกตามสถานศึกษา เพศ และภูมิภาค 142	142
11	จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง แยกตามสถานศึกษา เพศ และภูมิภาค 143	143
12	จำนวนนักศึกษาที่เป็นประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย แยกตามวิชาเอก เพศ และภูมิภาค 144	144
13	จำนวนประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ในการทำการศึกษานี้ จำแนกตาม ระดับชั้นเรียน เพศ และภูมิภาค 145	145

ภูมิหลัง

สังคมไทยปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สภาพสังคมสนับสนุนเสรีภาพของบุคคลในการต่อสู้ แข่งขัน กอบโกยผลประโยชน์ที่พึงได้ (อานนท์ อาภาภิรมย์. 2517 : 98) พ่อแม่มุ่งหวังให้ลูกเป็นคนเก่งมากกว่าคนดี สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนในชั้นอุดมศึกษาของสถาบันที่มีชื่อเสียง โดยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด และไม่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการปรับตัว ความกดดันในการแข่งขันกันเรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคม จีวรธรรม สุขพันธ์ไพฑาราม ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นระยะสูงสุดของชีวิตทางด้านเพศ อารมณ์ สังคม สติปัญญา หากมีการส่งเสริมพัฒนาการให้เกิดความก้าวหน้าไปทั้งระบบ เด็กวัยรุ่นจะเป็นผู้มีสติปัญญาดี มีความคล่องแคล่ว แก้ปัญหาเก่ง มีความสำเร็จในการทำงาน ทำให้ได้ความเชื่อมั่นในตนเอง จึงมักมีอารมณ์ดี และเป็นผลต่อการมีเพื่อนคบค้าสมาคมด้วย (จีวรธรรม สุขพันธ์ไพฑาราม. 2527)

พัฒนาการทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเยาวชนและมีความสำคัญเท่าเทียมกับการพัฒนาการในส่วนอื่น ๆ แต่จะเห็นว่าการสนับสนุนพัฒนาการทางสังคมน้อยกว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและร่างกาย เช่น ในบทความเรื่องหนังสือและสื่อเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การศึกษาเล่าเรียนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการกำหนดคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะในสังคมปัจจุบันมักมุ่งเน้นถึงการสร้างความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมาสู่การพัฒนาคน โดยยึดหลักการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อเป็นศูนย์กลางและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศต่อไป (ศิริรัตน์ สาโพธิ์สิงห์. 2539) และนายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จนไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ การจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาปัญญาคนให้ฉลาดขึ้น คือ ให้คนเข้มแข็งทางสติปัญญา รู้จักคิด ไม่ใช่แค่ท่องจำ สามารถแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ (ชัยวิทย์ จิตเมตตา. 2537) นอกจากนั้น นายชวน หลีกภัย ได้กล่าวไว้ในงานเปิดงานสัมมนาเรื่องทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยมหิดล องค์การเอสแคป กระทรวงศึกษาธิการ ความว่า ระบบการ

ศึกษาและการเลี้ยงดูลูกในครอบครัวปัจจุบันสร้างคนให้กลายเป็นคนอ่อนแอ คือ ถูกฝึกให้เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำกิจกรรมที่ช่วยเหลือตนเองและสังคมได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องประเมินคุณภาพทางการศึกษาของเด็กที่เรียนจบออกมาว่า เป็นผู้มีควมรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากน้อยเพียงใด ในขณะที่ตัวครูอาจารย์ต้องเข้มงวดเรื่องการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนให้มากขึ้น โดยยินยอมให้ลูกศิษย์เกลียดชังในขณะนี้ ดีกว่าการตามใจเด็กจนทำอะไรไม่เป็น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กเป็นคนดีในอนาคต (ชัยวิทย์ จิตเมตตา. 2537) จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกระตุ้นเตือนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทางสังคมและร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการทางสังคมให้ทัดเทียมกับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของเยาวชน

พัฒนาการทางสังคมตามทัศนะของ แฮฟวิงเฮอรัส (Havighurst) ได้กำหนดงานแต่ละวัย (Developmental Task) ไว้ตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย วัฒนธรรมและจิตวิทยา และเนื่องจากงานวิจัยทางด้านพัฒนาการทางสังคมมีผู้สนใจทำการศึกษาวิจัยไม่มากนัก และส่วนใหญ่ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหาการเข้าสังคมน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับวัยรุ่นที่มีการเข้าสังคมมากกว่า วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ จะมีความลำบากในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนในขณะนั้น วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษาพัฒนาการทางสังคมตามทัศนะของ Havighurst

จากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้สภาพแวดล้อมในเขตเมืองและชนบทมีความแตกต่างกัน ทำให้วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและชนบทมีปัญหาก็แตกต่างกัน สภาพปัญหาของวัยรุ่นในเขตเมืองจะมีปัญหาความเจริญของเทคโนโลยีโดยไม่ได้เตรียมพัฒนาคนควบคู่กันไป จึงก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมตามมา อันได้แก่ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม การแข่งขันกันประกอบอาชีพ ปัญหาอพยพเข้ามาใช้แรงงานในเมือง ปัญหาชุมชนแออัด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเมืองหลวง ประชาชนส่วนใหญ่มิ่ค่านิยมแบบวัตถุนิยม ดำเนินชีวิตด้วยการแข่งขันเอารอดเอาเปรียบ ขาดความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ และขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความเครียดจากสภาวะกดดัน

นายแพทย์ธีระ รามสูต รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงสภาพครอบครัวของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากแรงบีบคั้นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทำให้ความพร้อมของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกลดลง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและสูง มักจะให้ความสำคัญของการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากกว่าการเอาใจใส่ที่จะเลี้ยงดูอบรมลูกอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กตกอยู่ในสภาวะที่เหมือนถูกทอดทิ้ง ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดปัญหาทางด้านสภาพจิตใจขึ้นมาได้และอาจมีผลให้เด็ก ๆ เหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ด้อยคุณภาพอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2532)

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมในเขตเมืองยังมีแหล่งอบายมุขต่าง ๆ เช่น ในที่คลับ บาร์ การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบจากเกมส์ต่อสู้รุนแรงที่นิยมในกลุ่มเด็กมัธยมต้น มาสู่เกมส์ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับวิดีโอหนังเอกซ์ หากผู้ปกครองขาดการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด อาจส่งเสริมให้เด็กเล่นคอมพิวเตอร์เกมส์เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและความทันสมัย โดยไม่ทราบถึงภัยที่แอบแฝงมากับเกมส์เหล่านี้ (สุภาภรณ์ อัญมณกุล. 2538)

ในเขตเมืองยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาและค่านิยมการเล็งผลเลิศทางวิชาการ ความต้องการให้บุตรหลานเรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง จากแรงกดดันและสิ่งเย้ายวนดังกล่าวข้างต้น ทำให้วัยรุ่นในเขตเมืองต้องปรับตัวสูงและเกิดความเครียด อันก่อให้เกิดลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมของเด็ก (The Characteristic of The Behavior of The Problem Child) ได้แก่ เด็กก้าวร้าว มีนิสัยไม่ซื่อตรง กลัว ไม่เชื่อฟัง เรียนช้า เก็บตัวและถอยหนี การใช้ยาในทางที่ผิด (เด็กติดยา)

วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทจะมีปัญหาความยากจน การศึกษาต่ำ ขาดความรู้ทางสุขอนามัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2535) แต่มีปัจจัยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นด้านสัมพันธภาพทางเพศและความรัก และในสังคมชนบทมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในชนบทน้อยกว่าในเขตเมือง ดังนั้นในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ จะเป็นไปโดยราบรื่น มีแบบแผนทางพฤติกรรมวางไว้อย่างเป็นมาตรฐานให้เห็นได้อย่างชัดเจน (สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2516)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพัฒนาการทางสังคมตามทัศนะของ Havighurst ในวัยรุ่นที่มีระดับอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย

ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งมีภูมิลำเนาในเขตเมืองที่เป็นสังคมซับซ้อนและต้องเผชิญปัญหาตลอดเวลา จึงต้องใช้การปรับตัวสูง และในชนบทที่เป็นสังคมเรียบง่ายตามธรรมชาติ การเจริญเติบโตจากเด็กเป็นผู้ใหญ่มีแบบแผนที่แน่นอน โดยพิจารณาจากความแตกต่างกันของระดับอายุ เพศ ภูมิลำเนาจะทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการทางสังคม อันได้แก่ วุฒิภาวะทางสังคม (Social Maturation) พัฒนาการของบทบาท (Role Development) การเลือกและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ (Occupational Selection and Preparation) การเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี (Preparing for Social and Civic Responsibilities) การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน (Preparing for Marriage and Family Life) การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต (Building a Philosophy of Life and Farmonious System of Values) แตกต่างกันอย่างน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาทางจิตวิทยาต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเพศชายและ เพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมืองและชนบท

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้เกิดความเข้าใจในพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ทั้งในเขตเมืองและชนบท นอกจากนั้นยังสามารถแนะนำช่วยเหลือวัยรุ่น ให้แสดงบทบาทเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพ การเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตได้อย่างถูกต้อง สัมพันธ์กับบทบาทของตนเองและสร้างสรรค์สังคม
2. เป็นแนวทางให้บิดามารดา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาการทางสังคมในช่วงวัยรุ่นและหาทางส่งเสริมต่อไป
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการและการวิจัยในหัวข้อพัฒนาการทางสังคมต่อไป

2. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียน/นักศึกษาวัยรุ่นในปีการศึกษา 2539 แบ่งระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสถาบันราชภัฏในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียน/นักศึกษาวัยรุ่นในปีการศึกษา 2539 แบ่งระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสถาบันราชภัฏในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

(Multi Stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ช่วงอายุของวัยรุ่น แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 - 15 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 16 - 18 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 19 - 21 ปี

3.1.2 เพศ แบ่งเป็น

- เพศชาย
- เพศหญิง

3.1.3 ภูมิภาค แบ่งเป็น 2 เขต

- ในเขตเมือง
- ชนบท

3.2 ตัวแปรตาม พัฒนาการทางสังคมตามทัศนะของ Havighurst

3.2.1 ภาวะทางสังคม

3.2.2 พัฒนาการของบทบาท

- 3.2.3 การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
- 3.2.4 การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี
- 3.2.5 การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน
- 3.2.6 การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต

นิยามปฏิบัติการ

1. พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล โดยใช้ทฤษฎีของ Havighurst ในการศึกษาค้นคว้าจะศึกษาพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในหัวข้อ ดังนี้

1.1 วุฒิภาวะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ และความสามารถในการทำงานร่วมกันกับหมู่คณะ สามารถเข้าใจตนเอง มีความเป็นอิสระ

1.2 พัฒนาการของบทบาท หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางเพศชายและเพศหญิงได้อย่างถูกต้องตรงตามเพศ ดังนี้

1.2.1 การแสดงบทบาททางเพศหญิง หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

- มีความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม หมายถึง ความรู้สึกหรือการแสดงพฤติกรรมที่แสดงความกังวลห่วงใยกับคนหรือสิ่งของรอบตัว มีกิริยาที่นุ่มนวล พุดจาไพเราะ ประกอบด้วยลักษณะย่อย คือ มีความเมตตากรุณา มีความเห็นอกเห็นใจ มีการแสดงความรักใคร่ มีความเข้าใจผู้อื่น

- มีลักษณะยอมตาม หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกคล้อยตามกับคนที่ตนพอใจ และแสดงการต่อต้านกับคนที่ตนเองไม่พอใจ ทั้งคำพูดและการกระทำ ประกอบด้วยลักษณะย่อย คือ คล้อยตามผู้อื่น ชอบการประจบเอาใจ มีการฟังปากกลุ่ม มีความรู้สึกอ่อนไหวต่อความต้องการ

- มีความสนใจตนเอง หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการจัดระเบียบให้ตนเอง ทั้งในด้านร่างกาย เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ชอบในสิ่งที่สวยงาม ประกอบด้วยลักษณะย่อย คือ ชอบความสวยงาม มีความหวาดกลัว ขี้อาย อ่อนไหวต่อความรู้สึก

1.2.2 การแสดงบทบาททางเพศชาย หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

- ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงการตัดสินใจที่เด็ดขาด โดยไม่หวั่นเกรงกับผลลัพธ์ที่ตัวเองสะท้อนใจ ประกอบด้วยลักษณะย่อย 4 ลักษณะ คือ มีความเป็นผู้นำ มีอำนาจเหนือ ก้าวร้าว การมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง

- ความมีอิสระ หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความไม่หวั่นไหวกับท่าทีหรือคำพูดของผู้อื่น เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามารถยอมรับได้เมื่อมีเหตุผลเพียงพอ ประกอบด้วยลักษณะย่อยคือ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความพึงพอใจในตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง มีลักษณะเฉพาะตัว

- มีเลือนนักรู้ หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกล้าหาญเผชิญอันตรายหรือเหตุการณ์รุนแรงได้โดยไม่หลีกเลี่ยง สามารถพาตนเองเข้าร่วมกับเหตุการณ์รุนแรงได้โดยไม่หวั่นเกรง เมื่อประสบกับความผิดหวัง ก็พยายามต่อสู้กับความผิดหวังนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อย คือ ความเป็นนักกีฬา ชอบการแข่งขัน มีความกล้าหาญ ชอบการใช้กำลัง

1.3 การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และสามารถเลือกแผนการเรียนเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความสนใจ ความสามารถและระดับสติปัญญา ซึ่งแสดงออก 5 ลักษณะ คือ

1.3.1 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสำรวจข้อมูลของตนเองและข้อมูลทางอาชีพ

1.3.2 สามารถบอกประโยชน์ของการทำงานได้

1.3.3 สามารถนำข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาร่วมกันในการเลือกอาชีพที่ตนพอใจ

1.3.4 สามารถเลือกแผนการเรียนและกิจกรรมได้ด้วยตนเอง

1.3.5 มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเลือกอาชีพอย่างถูกต้อง

1.4 การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี หมายถึง ความสนใจของวัยรุ่นที่จะหาความรู้และปฏิบัติตนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศชาติและหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1.4.1 ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี ได้แก่ หน้าที่ต่อตนเอง และครอบครัว การปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ การมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ การรับผิดชอบต่อตนเอง การพัฒนาตนเอง การมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ การทำงานตามความถนัด และความสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

1.4.2 ด้านหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคม ได้แก่ การปฏิบัติตามและเคารพกฎหมาย การรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้เหตุผล การคำนึงถึงสวัสดิภาพของส่วนรวม การรับผิดชอบต่อส่วนรวม การให้ความร่วมมือต่อส่วนรวม การถวายความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การส่งเสริมความก้าวหน้าของชาติ

1.4.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ ความจริงใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความตรงต่อเวลา การรักษาความเป็นระเบียบ การตระหนักถึงคุณค่าของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การยอมรับคุณค่าของผู้อื่น การเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.4.4 ด้านค่านิยมและศาสนา ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีน้ำใจนักกีฬา ความประหยัดและการออมทรัพย์ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และยึดมั่นในคุณค่าของความเป็นพลเมืองดี การยึดมั่นในศาสนา

1.4.5 ด้านการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การวินิจฉัยแสดงความคิดเห็นในข่าวสารการเมืองต่าง ๆ การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย การใช้สิทธิเสรีภาพ การใช้สิทธิในการเลือกตั้งและการใช้สิทธิของตนร่วมรับผิดชอบในการปกครองประเทศชาติ

1.4.6 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรและการสงวนรักษาทรัพยากร และให้ความสำคัญแก่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

1.5 การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศเกี่ยวกับความรักและการมีคู่รัก มีความสนใจชีวิตครอบครัว

1.6 การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต หมายถึง ความนึกคิดหรือการตัดสินใจตามที่คาดไว้ตามความสนใจของวัยรุ่น และตามความรู้ในการปฏิบัติตามแนวคิด ความเชื่อของคนส่วนรวมในชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นส่วนรวม โดยมีความมุ่งมั่นร่วมกับคนในชาติที่จะรักษาสร้างสรรค์ชาติในการศึกษาครั้งนี้ แนวความคิดที่จะให้ทุกคนในชาติมุ่งมั่นที่จะรักษาสร้างสรรค์ชาติ คือ ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่

1.6.1 การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

- การพึ่งตนเอง หมายถึง การช่วยเหลือตนเอง กระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา เป็นภาระแก่ผู้อื่นหรือหมู่คณะ
- ขยันหมั่นเพียร หมายถึง การกระทำหน้าที่การงานต่าง ๆ ที่สุจริตอย่างกระตือรือร้นและตั้งใจจริงให้เสร็จด้วยความมานะอดทน
- การมีความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้นและพยายามปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

1.6.2 การประหยัดและออม หมายถึง การรู้จักใช้และเก็บรักษาทรัพย์สิน เวลาและทรัพยากร ทั้งส่วนตนและส่วนรวมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ส่วนตัวและสังคม

1.6.3 การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเพื่อความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

1.6.4 การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา หมายถึง การมีศรัทธาและยึดถือปฏิบัติในแบบแผน ความประพฤติที่ตั้งอยู่ในความดีงามและหลักธรรมของศาสนา

1.6.5 มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ รักวินัย ซื่อตรงต่อหน้าที่ ช่วยทุนบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ให้ความร่วมมือเผยแพร่และเทอดทูนเกียรติคุณของชาติ

พัฒนาการทางสังคมตามทัศนะของ Havighurst วัดได้จากแบบทดสอบมาตราส่วนประเมินค่า 5 อันดับที่มีผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้โดยยึดหลักทฤษฎีของ Havighurst

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วัยรุ่น หมายถึง นักเรียนนักศึกษาที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13 - 21 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสถาบันราชภัฏ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 13 - 15 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 วัยรุ่นตอนกลาง หมายถึง นักเรียนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 16 - 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 วัยรุ่นตอนปลาย หมายถึง นักเรียนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 19 - 21 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยยึดภูมิหลังเกี่ยวกับภูมิลำเนา ก่อนเข้าศึกษาในสถาบันราชภัฏเป็นหลัก แบ่งเป็น ภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบท

2. ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 เขต

2.1 ในเขตเมือง หมายถึง เขตเทศบาลเมือง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ชนบท หมายถึง เขตอยู่นอกเขตเทศบาล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาขอเสนอหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น
 - 1.1 ความหมายและเกณฑ์การกำหนดอายุวัยรุ่น
 - 1.2 พัฒนาการเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ตามทัศนะของ

Havighurst

- 2.1 วุฒิภาวะทางสังคม
 - 2.2 พัฒนาการของบทบาท
 - 2.3 การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
 - 2.4 การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี
 - 2.5 การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน
 - 2.6 การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิลาเนา
 - 3.1 ภูมิลาเนาในเขตเมือง
 - 3.2 ภูมิลาเนาชนบท

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

1.1 ความหมายและเกณฑ์การกำหนดอายุวัยรุ่น

วัยรุ่นตรงกับคำว่า Adolescence ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า Adolescere ในภาษาละติน ตามความหมายในรากศัพท์นั้น วัยรุ่นหมายถึง "ความเจริญวัย" (to grow) หรือ "การเจริญที่เข้าสู่วุฒิภาวะ" (to grow to maturity) ในพจนานุกรมทางการศึกษาของกูด (Good. 1956) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า หมายถึง พัฒนาการขั้นหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งอยู่ระหว่างระยะพิวเบอร์ตี้ (Puberty) จนกระทั่งถึงขั้นมีวุฒิ

ภาวะเป็นผู้ใหญ่ ระยะนี้เด็กทั้งชายและหญิงจะมีสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และความรู้สึกด้านจริยธรรมแตกต่างไปจากวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่สังคมยังไม่ยอมรับให้มีบทบาทและความรับผิดชอบเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงมักมีความรู้สึกไวต่อท่าที การยอมรับจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน บางคนอาจประสบความยุ่งยากอย่างมากในการปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ แต่บางคนก็อาจผ่านวัยนี้ไปโดยมีความยุ่งยากเพียงเล็กน้อย (ประสาธ อิศรปริดา. 2523 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับสุชา จันทน์เอม (2528 : 1) ที่ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยถือเอาความพร้อมจากทางร่างกายหรือภาวะสูงสุดขีดของร่างกาย เป็นเครื่องตัดสิน เป็นระยะที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตของระบบอวัยวะเพศ และสามารถทำงานได้เต็มที่คือ ในเพศหญิงเมื่อมีประจำเดือนมาเป็นครั้งแรก และในเพศชายมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ ส่วนสุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : 4 ; อ้างอิงมาจาก สุนิย์ ชีรดากร. 2526) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้สอดคล้องกับกูด (Good. 1956) และประสาธ อิศรปริดา (2523) ดังนี้ วัยรุ่นคือวัยที่สภาพร่างกายและสภาพอารมณ์ยังวุ่นวายไม่คงที่ มักก้ำกึ่งอยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ต้องการความอบอุ่น และขอแนะนำบางประการจากครอบครัว จากพ่อแม่ ประสบการณ์ ความเข้าใจที่ดีและถูกต้องที่เด็กได้รับตั้งแต่วัยเด็กจนเข้าสู่วัยรุ่น จะมีส่วนเสริมสร้างให้เขามีความมั่นใจในตัวเองและสามารถดำเนินชีวิตในแบบที่งดงามเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

วัยรุ่นถือว่าเป็นชีวิตที่คั่นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งไม่สามารถจะแบ่งได้อย่างแน่นอนว่าควรกำหนดเมื่ออายุเท่าใด เพราะระยะเวลาที่ต่อมทางเพศจะผลิตเซลล์สืบพันธุ์ได้นั้น ย่อมผันแปรตามแต่ละบุคคลและตามแต่ละหมู่พวก วัยรุ่นเป็นวัยที่ชีวิตกำลังพัฒนาตนเองเพื่อความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ เป็นวัยระหว่างอายุ 13 - 19 ปี (สุชา จันทน์เอม. 2528 : 1) นักจิตวิทยาพัฒนาการได้แบ่งช่วงชีวิตของมนุษย์ออกเป็นวัยต่าง ๆ โดยอาร์โนลด์-เกเซล ได้จัดวัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุ 12 - 20 ปี ส่วนโคล (Lueella Cole) ได้แบ่งรายละเอียดออกไปได้ดังนี้

- วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ในเพศหญิงอายุ 13 - 15 ปี ในเพศชายอายุ 15 - 17 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) ในเพศหญิงอายุ 15 - 18 ปี ในเพศชายอายุ 17 - 19 ปี

- วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) ในเพศหญิงอายุ 18 - 20 ปี ในเพศชายอายุ 19 - 20 ปี (ปราณี รามสูต. 2528 : 10) ซึ่งเป็นการแบ่งระยะของวัยรุ่นที่สอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม (2528 : 2) ได้แบ่งระยะของวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- วัยรุ่นตอนต้น อายุ 13 - 15 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 15 - 18 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 18 - 21 ปี

ดังนั้น วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่อยู่กึ่งกลางระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ โดยถือเอา ภาวะของร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน ระยะของวัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุ 13 - 20 ปี และแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย

1.2 พัฒนาการเกี่ยวกับวัยรุ่น

วัยรุ่นมีความต้องการเร่งการเจริญเติบโตทั้งในทางชีวะ สรีระ และจิตวิทยา เป็นวัยเร่งสร้างสุชนิสัย วัยเร่งปรับตัว สรุปลแล้วเป็นวัยเจริญเติบโตทุก ๆ ด้าน (ประมวญ ดิฉินสัน. 2520 : 6) เมื่อวัยรุ่นมีความเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ เขาก็มีพัฒนาการเกิดควบคู่กันไป พัฒนาการในแต่ละช่วงอายุของวัยรุ่น มีดังนี้

1.2.1 วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) หญิงอายุประมาณ 11 - 13 ปี ชายอายุประมาณ 13 - 15 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการมาจากวัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น คือ เมื่อแตกเนื้อหนุ่มสาว (Purberty) เป็นระยะที่ต่อไ้ร่ห่อด่าง ๆ ได้เจริญเติบโตจนสามารถผลิตฮอร์โมนเพศเพื่อช่วยพัฒนาลักษณะเพศขั้นที่ 2 (Secondary Sex Characteristic) ให้เจริญยิ่งขึ้น และอวัยวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเพศก็เจริญเติบโตเต็มที่มีภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นบิดามารดา (ประยูรศรี มณีสร. 2532 : 21 - 91)

1.2.2 วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) มีอายุประมาณ ระหว่างหญิง 15 - 18 ปี ชาย 17 - 19 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากทุกด้านทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ รูปร่างจะเข้าสัดส่วนของผู้ใหญ่ (ประยูรศรี มณีสร. 2532 : 21 - 91) ในด้านร่างกายนี้มีการเปลี่ยนแปลงมากและสิ้นสุดลงเมื่อถึงภาวะของวัยรุ่น แต่ลักษณะการ

เปลี่ยนแปลงทางจิตใจของเด็กแต่ละคนมักไม่เหมือนกัน ทั้งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม (สุชา จันทน์เอม. 2528 : 2)

1.2.3 วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) มีอายุประมาณ ระหว่างหญิง 17 - 21 ปี ชาย 19 - 21 ปี เป็นระยะสุดท้ายของการเป็นวัยรุ่น เด็กชาย และเด็กหญิงเริ่มโตทันกันเป็นหนุ่มเป็นสาวโดยสมบูรณ์ ขนาดทุกสัดส่วนเจริญเต็มที่บอกลักษณะ ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนตำแหน่งทางสังคมจากเดิมให้เป็นผู้ใหญ่ มีความมั่นคง ในชีวิตมากขึ้น มีวิธีการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าเดิม สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่มากขึ้น สุขุม เยือกเย็น มีเหตุผล ผจญความจริง อดทน อดกลั้น มีความสนใจต่อสัญลักษณ์ของการบรรลุ วุฒิภาวะ (ประยูรศรี มณีสร. 2532 : 21 - 91) ในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านจิตใจ มากกว่าทางร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการอย่างรวดเร็วควบคู่กันไปทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยวัยรุ่นตอนต้นจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นส่วนใหญ่ ส่วนวัยรุ่นตอนกลางจะมีพัฒนาการทางด้าน อารมณ์ สังคม และสติปัญญามากขึ้น และวัยรุ่นตอนปลายจะมีพัฒนาการทางสังคมมากที่สุด

2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตามทัศนะของ

Havighurst

ในแต่ละวัยของชีวิตจะมีกิจกรรมของแต่ละวัย ซึ่งอยู่ภายในขอบเขตของความเจริญเติบโตของร่างกาย กิจกรรมนี้ทุกคนจะต้องเรียนรู้ควบคู่กันไปกับพัฒนาการในขั้นต่าง ๆ ของชีวิต เราเรียกกิจกรรมที่ต้องเรียนรู้ตามขั้นพัฒนาการระยะต่าง ๆ นี้ว่า วัยกิจ (Develop - Mental Task) (ประสาธ อิศรปริดา. 2523 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953) ตามทฤษฎีงานพัฒนาการ กระบวนการดำเนินชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับการทำงาน ซึ่งเป็นวิถีทางของการแก้ปัญหาหนึ่งไปสู่การแก้ปัญหาต่อไปเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นเรื่องปกติของทุกคนที่จะต้องประสบโดยเฉพาะเป็นงานพัฒนาการของชีวิต ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จในพัฒนาการแต่ละขั้น เขาจะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นรากฐานสำคัญในการก้าวเข้าสู่แบบแผนงานพัฒนาการของขั้นต่อไป ถ้าบุคคลประสบความล้มเหลวในขั้นตอนใดของพัฒนาการ เขาจะอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข และจะมีปัญหาความยากลำบากในพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการของ

บุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรมีการเรียนรู้ เด็กที่มีเหตุผล มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม มักเป็นผู้ที่ผ่านงานพัฒนาการมาอย่างเหมาะสมและจะมีผลในวัยต่อไป ลักษณะงานในแต่ละขั้นของงานพัฒนาการเกิดจากลักษณะโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะทางชีววิทยา สภาพสังคมหรือวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดู ความเป็นอยู่ส่วนบุคคล คุณค่าและความต้องการส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้การแสดงบทบาททางเพศที่เหมาะสมต่อเพศตรงข้าม งานพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นตอนปลายเกี่ยวกับคุณค่าและแรงจูงใจ ได้แก่ การเลือกอาชีพ การยึดมั่นในปรัชญาหรือหลักความเชื่อทางศาสนา

ในทฤษฎี Havighurst จะมีความแตกต่างระหว่างระดับขั้นของพัฒนาการ คือ พัฒนาการจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาเฉพาะ และผ่านไปอย่างสมบูรณ์ในช่วงเวลาหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นลักษณะงานที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เวลาหลายปี ซึ่งควรจะมีการส่งเสริมให้ดำเนินไปตามขั้นตอน เช่น การเลือกอาชีพ การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคล การเรียนรู้บทบาททางเพศที่เหมาะสม

แฮฟวิกเฮิร์ส และคนอื่น ๆ (Havighurst and others. 1953) ได้ศึกษางานพัฒนาการ 5 ขั้น ได้แก่ การเรียนรู้บทบาททางเพศอย่างเหมาะสม ความเหมาะสมทางด้านอารมณ์ในการพึ่งพาตนเอง (ความต้องการเป็นอิสระจากพ่อแม่และผู้ใหญ่) ความรับผิดชอบและเห็นคุณค่าของตนเอง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมวัย พัฒนาการในการใช้เหตุผล โดยศึกษาระยะยาวจากเด็กชายหญิงอายุ 10 ปี ศึกษาเสร็จเมื่ออายุ 16 ปี พบว่าความสำเร็จในงานพัฒนาการจะมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในด้านอื่น ๆ และเด็กจะมีพัฒนาการที่เร็วในแผนงานพัฒนาการหนึ่ง และมีพัฒนาการที่ดีในงานพัฒนาการอื่น ๆ ได้ สำหรับงานพัฒนาการ 5 ขั้นในวัยรุ่น แบ่งในลักษณะของพฤติกรรม 8 ชนิด ได้ดังนี้

งานของขั้นพัฒนาการ 5 ขั้นในวัยรุ่น แบ่งลักษณะของพฤติกรรม 8 ชนิด

	วัยรุ่นตอนต้น	วัยรุ่นตอนปลาย
1. การพึ่งตนเองและพึ่งผู้อื่น	-ต้องการอิสระจากผู้ใหญ่ ในพฤติกรรมทุกอย่าง	-ต้องการอิสระ เป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเอง
2. พัฒนาการทางการควบคุม อารมณ์	-ยอมรับว่าตนเองมีค่า ในขณะที่คนอื่นก็มีค่า	-สร้างสัมพันธ์ภาพในความรัก กับบุคคลที่คาดว่าจะแต่งงาน ด้วย
3. ความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคม	-ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม	-พยายามปรับตัวให้เข้ากับกลุ่ม ใหม่ เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากกลุ่มใหม่และเลือกการ เข้ากลุ่ม
4. พัฒนาการทางด้านความ รับผิดชอบ		-สามารถแสดงความคิดเห็น มองเห็นความแตกต่างระหว่าง หลักเกณฑ์ เหตุผลการปฏิบัติ ทางด้านศีลธรรม
5. การเรียนรู้บทบาททาง เพศที่เหมาะสม	-มองหาแบบอย่าง เอกลักษณ์ของตนเอง เรียนรู้การมีความสัมพันธ์ กับเพศตรงข้าม	-มองหาคู่ครองในอนาคต เลือกอาชีพ เตรียมตัวในการ เป็นพ่อแม่
6. ยอมรับและปรับปรุงตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย	-ยอมรับและปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงของร่างกาย ได้เหมาะสม ยอมรับ สภาพความเป็นจริงของ ตนเองได้มากขึ้น	-เรียนรู้ในการแสดงออกของ แรงขับทางเพศได้อย่าง เหมาะสม

	วัยรุ่นตอนต้น	วัยรุ่นตอนปลาย
7. การควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางกายและการเรียนรู้แบบแผนใหม่ ๆ	-การควบคุมและปรับปรุงตัวต่อลักษณะตามบทบาทของตนเอง	-
8. ความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลทั่วไป	-	-มีความเชื่อมั่นและมองเห็นคุณค่าของการทำงาน

(ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. 2535)

แฮฟวิกเฮอร์ส (Havighurst. 1953) ได้ทำการศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยทั่วไป และได้สรุปภารกิจของวัยรุ่นไว้ในหนังสือ Human Development and Education ว่ามีด้วยกัน 10 ประการ คือ

1. สามารถสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงได้ทั้งสองเพศ

เด็กวัยรุ่นทั้งชายหญิงจะพยายามที่จะทำตัวเป็นหนุ่มและเป็นสาว มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น โดยจะรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยไม่ยึดถือความรู้สึกส่วนตัวเป็นใหญ่ เด็กวัยรุ่นจะพยายามทำตัวให้มีเสน่ห์ เนื่องจากเด็กวัยนี้จะมีวุฒิภาวะทางเพศ แล้วจึงมีแรงผลักดันทางเพศ และต้องการให้ตนเองเป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม การมีวุฒิภาวะด้านร่างกายและด้านเพศ จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการปรับตัวกับเพื่อนฝูง เด็กที่เติบโตช้าอาจเข้าร่วมกลุ่มกับเด็กที่โตเป็นหนุ่มสาวเร็วกว่าไม่ได้

2. มีบทบาทสังคมในฐานะที่เป็นเพศชายหรือเพศหญิงอย่างเหมาะสม

เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่จะทำงานให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ว่า ตนเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายอย่างสมบทบาท เช่น ผู้หญิงจะดูอ่อนโยน อ่อนแอกว่าผู้ชายในด้านกำลังกาย จะต้องทำตัวให้มีความน่าสนใจ สำหรับผู้ชายดูเหมือนจะปรับตัวได้ง่ายกว่าผู้หญิง เพราะสังคมมักจะยอมรับและให้ความเป็นใหญ่แก่ผู้ชายมากกว่า ผู้ชายจะมีสิทธิเหนือผู้หญิง แต่สำหรับในสังคมยุคปัจจุบัน ผู้หญิงพยายามเรียกร้องความเสมอภาคเท่าเทียมชายมากขึ้นกว่าคนรุ่นก่อน

3. ยอมรับสภาพทางด้านร่างกายของตนและรู้จักใช้ร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กวัยรุ่นจะมีความภาคภูมิใจในรูปร่างกายของตนและรู้จักดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง โดยปกติเด็กหญิงจะมีความเจริญเติบโตรวดเร็วกว่าเด็กผู้ชายประมาณ 1 - 2 ปี ทำให้เด็กหญิงมีการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างทรวดทรง เริ่มมีประจำเดือน เด็กวัยรุ่นจะมีความรู้สึกกังวลใจในสิ่งเหล่านี้ด้วย เนื่องจากสังคมมักจะต้องการเด็กหนุ่มสาวที่มีบุคลิกลักษณะดี แต่งกายดีและมักจะประเมินคุณค่าของบุคคลจากรูปลักษณ์ภายนอก

4. มีความเป็นตัวของตัวเองไม่เกาะติดพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่น ๆ

เด็กวัยรุ่นจะพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระจากการต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่อยู่เสมอแบบเด็กเล็ก ๆ ถึงแม้เด็กวัยรุ่นจะมีความรักพ่อแม่ของตนก็ตาม เด็กวัยรุ่นจะหันไปหาความสุขและความพึงพอใจทางเพศ โดยคบหาสมาคมกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันมากกว่าความผูกพันกับพ่อแม่ เด็กต้องการเติบโตขึ้นอย่างมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง แต่พ่อแม่มักรู้สึกเกรงกลัวว่าลูกจะเป็นคนอ่อนโลก ไม่รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงมักเข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องส่วนตัวของลูก ซึ่งอาจทำให้เด็กมีความรู้สึกขัดแย้งและต่อต้านพัฒนาภพข้อนี้ อาจทำให้เด็กวัยรุ่นยุ่งยากใจ เพราะเด็กวัยรุ่นก็ยังคงมีความเป็นเด็กอยู่ แม้ร่างกายจะเติบโตเหมือนผู้ใหญ่ก็ตาม

5. สามารถพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจ

พัฒนาภพข้อนี้ อาจเป็นภาระอันหนักสำหรับเด็กวัยรุ่นที่จะต้องดูแลรับผิดชอบตนเองในเรื่องการใช้จ่ายของตนเอง เด็กวัยรุ่นบางคนอาจทำงานอดิเรกและมีรายได้ของตนเอง รู้จักเก็บเงินและมีความภาคภูมิใจที่สามารถหาเงินใช้เองได้ การกระทำเช่นนี้ช่วยให้เด็กวัยรุ่นเรียนรู้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ที่ต้องพึ่งตนเอง และมั่นใจในตนเองว่าจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ เด็กวัยรุ่นจะหาโอกาสใช้เวลาในวันหยุดหรือปิดเทอมเพื่อฝึกงานต่าง ๆ ที่เขาสนใจและสามารถทำได้ การหาเงินใช้เองทำให้รู้คุณค่าของเงิน และรู้จักใช้เงินที่หามาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองด้วยความระมัดระวัง แต่เมื่อเด็กวัยรุ่นหาเงินได้ก็ควรเตือนสติให้รู้ว่าการทำงานหารายได้นั้นเป็นการหาประสบการณ์ด้านอาชีพและการปรับตัว แต่อย่าลืมน้ำที่ในการศึกษาหาความรู้ด้วย

6. สามารถเลือกอาชีพและเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพ

เมื่อเด็กวัยรุ่นเติบโตขึ้นจนมีทักษะในการใช้มือและผลกำลังของร่างกายเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เด็กวัยรุ่นก็จะสนใจเรื่องอาชีพ และเตรียมการในเรื่องอาชีพที่ตนสนใจ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีรายวิชาต่าง ๆ ด้านอาชีพ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการทำงานได้เป็นอย่างดี

เด็กวัยรุ่นที่สนใจเรียนวิชาชีพ ก็จะมีทักษะด้านพิมพ์ดีดและงานธุรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ ครูแนะแนวจึงควรพยายามช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้เลือกอาชีพในแนวที่เขามีความสามารถและสนใจ และเป็นอาชีพที่สอดคล้องกับประโยชน์แก่สังคม และก็ควรมีค่านิยมที่จะศึกษาหาความรู้ในด้านทั่ว ๆ ไป นอกเหนือจากสายงานอาชีพที่ตนเองเตรียมตัวอยู่ด้วย และโรงเรียนสายอาชีพก็ต้องพยายามรักษามาตรฐานของการศึกษาและฝึกอาชีพให้ใกล้เคียงกับมาตรฐานของงานอาชีพนั้น ๆ ในสังคม

7. การเตรียมตัวสำหรับการแต่งงานและชีวิตครอบครัว

เด็กวัยรุ่นควรมีทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตรอบครัวและมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลบ้าน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เขาเข้าใจชีวิตคู่ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานของการใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ โดยมากเด็กผู้หญิงจะชอบเด็กเล็ก ๆ และสนใจอยากเลี้ยงเด็ก โรงเรียนมัธยมควรมีวิชาที่เสริมความรู้เรื่องเพศศึกษาและชีวิตรอบครัวหรือชีวิตรอบครัวศึกษา และให้คำปรึกษาในปัญหาด้านเพศและชีวิตรอบครัว

8. พัฒนาแนวความคิดเพื่อการเป็นพลเมืองดี

เด็กวัยรุ่นควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย รัฐบาล เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ ธรรมชาติของมนุษย์และความเข้าใจในสถาบันสังคมต่าง ๆ ที่เขาดำเนินชีวิตอยู่ เด็กวัยรุ่นควรมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในโลกสมัยใหม่ เช่น ความสามารถทางภาษาเป็นอย่างดี มีเหตุผลในการคิดไตร่ตรองและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

9. มีความต้องการรับผิดชอบต่อสังคม

เด็กวัยรุ่นต้องการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของชุมชนและประเทศชาติของตน ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นสมาชิกของสังคมนั้นมีมาตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งโตขึ้นเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีความคุ้นเคยและเข้าใจสังคมมากขึ้น รู้ว่าเขาเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม อันจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ต่อสังคมในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง เช่นเดียวกับผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของเด็กวัยรุ่นมีต่อสังคมของเขาจะช่วยทำให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เช่น เป็นนักกีฬา ร่วมทำงานอาสาสมัครและดูแลสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่อันควรปลูกฝัง

10. บิดเถื่อนค่านิยมและคุณธรรมซึ่งใช้ทางชีวิต

ระยะวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่เด็กวัยรุ่นจะรับรู้และยึดถือค่านิยมในการดำเนินชีวิต ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่จะต้องดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกลมเกลียวกับผู้อื่นในสังคม เด็กวัยรุ่นจะมีความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องศาสนาและปรัชญาชีวิต ค่านิยมของแต่ละบุคคลจะพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ เกิดขึ้นจากการสั่งสมอบรมจริยธรรมในครอบครัว โดยรับแบบอย่างจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น แม่สอนให้เขามีค่านิยมของการรักษาความสะอาด การดูแลข้าวของ การพูด การรับประทานอาหาร เป็นต้น และยังได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่ ครูและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ เพื่อนรุ่นเดียวกัน และรุ่นพี่ เด็กวัยรุ่นจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ จากการให้แนวความคิด การชักจูงโดยรางวัลและเป็นต้นแบบให้ได้เลียนแบบ

จากขอบเขตของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และพัฒนาการทั้งหลายนั้นแสดงถึงภาระงานอันสำคัญหลายด้านที่เด็กวัยรุ่นทุก ๆ คนพึงกระทำให้สำเร็จ เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า เด็กวัยรุ่นจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากจากการมีความรู้สึกต้องพึ่งพิงครอบครัวไปสู่การแสวงหาความเป็นอิสระในการดำเนินชีวิตของตนเองไปตามแนวทางหรือปรัชญาชีวิตที่ตนได้เลือกสรรจากประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาและซึมซับไว้อย่างมั่นคงในชีวิต เด็กวัยรุ่นจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกครั้งสำคัญ ๆ เช่น เลือกแผนการเรียน เลือกอาชีพ เลือกเพื่อนสนิท เลือกกลุ่มสังคมและวิถีทางดำเนินชีวิตของตน ทั้ง ๆ ที่ในบางขณะเด็กยังมลังเล สับสน เกิดความรู้สึกขัดแย้งอยู่ในใจ ต้องการคู่มือ ที่ปรึกษา ตลอดจนต้องการประสบการณ์ชีวิตที่ต้องพึ่งพา ต่อสู้ด้วยตนเอง ทดลอง แสวงหาและเรียนรู้ด้วยการกระทำของตนเอง โดยตระหนักในความรับผิดชอบของตนเอง เมื่อประสบการณ์แห่งความสำเร็จเพิ่มพูนขึ้น เด็กวัยรุ่นก็จะเรียนรู้แนวทางชีวิตหรือแบบแผนของพฤติกรรมที่ตนชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเต็มที่ และจะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นและแผ่ขยายขอบเขตความรับผิดชอบของตนไปสู่ชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัวและเอื้อประโยชน์แก่สังคมต่อไป (ยูวดี เทียรประสิทธิ์. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953)

วัยก็ต่าง ๆ ทั้ง 10 ประการข้างต้นนี้ แต่ละข้ออาจจะอธิบายได้ทั้งในแง่จิตวิทยา วัฒนธรรม สังคมและการศึกษา (ประสาธ อิศรปริดา. 2523 : 6 - 7) พัฒนาการทางสังคมตามวัยก็ของวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ 6 ประเด็น ดังนี้

1. วุฒิกาวะทางสังคม (Social Maturation) หมายถึง ความสามารถที่จะเข้ากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน และมีเพื่อนที่ตนคิดว่าเป็นเพื่อนสนิททั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ สันนิษฐานว่าตนโตแล้วและไม่ขึ้นกับพ่อแม่มากเกินไป ไม่หวังจะให้ผู้ปกครองเอาใจเหมือนเมื่อครั้งยังเป็นเด็ก ช่วยตัวเองและตัดสินใจด้วยตนเองโดยให้มีความขัดแย้งกับผู้อื่นน้อยที่สุด และยอมรับด้วยเหตุผล พึงความขัดแย้งของพ่อแม่และของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน

2. พัฒนาการของบทบาท (Role Development) หมายถึง การรับและเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง วัยรุ่นชายจะศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่ที่เป็นชาย ส่วนวัยรุ่นหญิงจะศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่ที่เป็นหญิง

3. การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ (Occupational Selection and Preparation) หมายถึง การศึกษาเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถของตน

4. การเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี (Preparing for Social and Civic Responsibilities) หมายถึง การศึกษาหาความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย รัฐบาลและเศรษฐกิจ

5. การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน (Preparing for Marriage and Family Life) หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพกับเพศตรงข้าม เสริมทัศนคติในการแต่งงาน การมีบุตร มีครอบครัว

6. การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต (Building a Philosophy of Life and Farmonious System) หมายถึง การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ที่ควรยึดถือเป็นหลักในชีวิต (ชัยนาถ นาคบุพผา. 2515 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952)

จากการสรุปวิจัยทั้ง 10 ข้อ แล้วนำมาแบ่งเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ 6 ข้อดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

- วิจัยในข้อ 1 สามารถสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงได้ทั้ง 2 เพศ และข้อ 4 มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่เกาะติดพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ได้นำมาอยู่ในประเด็นของ วุฒิกาวะทางสังคม

- วิจัยในข้อ 2 มีบทบาทสังคมในฐานะที่เป็นเพศชายหรือเพศหญิงอย่างเหมาะสม ได้นำมาอยู่ในประเด็นของพัฒนาการของบทบาท

- วัยกึ่งในข้อ 3 ยอมรับสภาพทางร่างกายของตน และรู้จักใช้ร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ตัดออกจากการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะพัฒนาการทางสังคม
- วัยกึ่งในข้อ 5 สามารถพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจ สำหรับวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาในด้านเศรษฐกิจจากผู้ปกครองในขณะที่ยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำวัยกึ่งในข้อนี้มาทำการศึกษา
- วัยกึ่งในข้อ 6 สามารถเลือกอาชีพและเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพ ได้นำมาอยู่ในประเด็นของการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
- วัยกึ่งในข้อ 7 การเตรียมตัวสำหรับการแต่งงานและชีวิตครอบครัว ได้นำมาอยู่ในประเด็นของการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน
- วัยกึ่งในข้อ 8 พัฒนาการแนวความคิดเพื่อการเป็นพลเมืองดีและข้อ 9 มีความต้องการรับผิดชอบต่อสังคม ได้นำมาอยู่ในประเด็นของการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี
- วัยกึ่งในข้อ 10 ยึดถือค่านิยมและคุณธรรมซึ่งใช้แนวทางในชีวิต ได้นำมาอยู่ในประเด็นของการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต

สำหรับรายละเอียดของพัฒนาการทางสังคมตามวัยกึ่งของวัยรุ่นทั้ง 6 ข้อ มีดังนี้

2.1 วุฒิภาวะทางสังคม (Social Maturation) หมายถึง ความสามารถที่จะเข้ากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน และมีเพื่อนที่ตนคิดว่าเป็นเพื่อนสนิททั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ จากความคิดวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของตนเอง ทำให้วัยรุ่นต้องการเข้าหาเพื่อนรุ่นเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นเครื่องปลอบใจว่ายังมีคนที่มีความกังวล ความว้าวุ่นจากการเปลี่ยนแปลงตนเองเช่นเดียวกับเขาเหมือนกัน ลักษณะเช่นนี้เป็นปรากฏการณ์สำคัญของการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น และอีกส่วนหนึ่งของการมีวุฒิภาวะทางสังคม คือการที่วัยรุ่นมีความรู้สึกว่า ตนโตแล้วและไม่ขึ้นกับพ่อแม่มากเกินไป

ในเรื่องความสามารถที่จะเข้ากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน วัยรุ่นตอนต้นจะรวมกลุ่มและมีกิจกรรมเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกัน ต่อมาการรวมกลุ่มอยู่ในรูปของฝูงชน (Crown) วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม จากนั้นเริ่มมีความสัมพันธ์ระหว่างเพศเกิดขึ้น มีกลุ่มเพื่อนซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของทั้งสองเพศ แต่สมาชิกของกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันยังมีบทบาทมากอยู่ เริ่มมีการนัดเพื่อนต่างเพศ การรวมกลุ่ม

ในรูปฝูงชนจะพัฒนาขึ้น กลุ่มเพื่อนที่มีสมาชิกทั้งสองเพศจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และจะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของกลุ่ม ต่อมาจะเริ่มแยกตัวเองออกไปเป็นคู่ (อบลรัตน์ เฟิงสติดย์. 2527)

สำหรับวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนได้ดั่งนั้น จะค่อย ๆ เรียนรู้ทักษะทางสังคมจากประสบการณ์ เมื่อเขาได้เข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์ทางสังคมหลายรูปแบบ การที่วัยรุ่นจะเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติและการใช้ทักษะทางสังคม ในสถานการณ์ต่าง ๆ เขาจะต้องเคยปฏิบัติมาแล้วเป็นเวลานาน ทักษะทางสังคมจะพัฒนาอย่างรวดเร็วในระยะวัยรุ่น มีสาเหตุจากแรงจูงใจที่เขาจะต้องเรียนรู้ อีกส่วนหนึ่งมาจากโอกาสที่เด็กได้รับในโรงเรียนและในวิทยาลัย เช่น จากกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ได้ดีขึ้น จากการศึกษาทางจิตวิทยาพบว่า วัยรุ่นที่มีทักษะทางสังคม เช่น การจับร้อง เล่นดนตรี การเล่นเกม กีฬา สนทนากับผู้อื่นได้ดีจะเป็นที่ยอมรับของกลุ่มมากกว่าผู้ที่ขาดทักษะเหล่านี้

ในเรื่องการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามเพศ ดังนี้

- หัวข้อการสนทนาของวัยรุ่นชายมักเกี่ยวกับเรื่องที่เขาสนใจ เช่น กิจกรรมที่โรงเรียน การมีนัด หนังสือที่อ่าน รายการวิทยุโทรทัศน์ที่รับฟังรับชม ความสำเร็จในชีวิตที่เขาได้รับ และแผนการอนาคตของเขา วัยรุ่นชายมักพูดโต้แย้งกันในปัญหาต่าง ๆ มากกว่าพูดคล้อยตามกันไปทั้งหมด มักไม่นิยมการประนีประนอมหรือเจียมเจย ส่วนวัยรุ่นหญิงหัวข้อสนทนามักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีนัด เสื้อผ้า ภาพยนตร์ เรื่องวัยรุ่นหญิงกลุ่มอื่น ๆ กิจกรรมในโรงเรียน งานเลี้ยงสังสรรค์ กิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว

- วัยรุ่นหญิงมีความสนใจงานเลี้ยงสังสรรค์มากกว่าวัยรุ่นชาย ซึ่งอาจเป็นเพราะวัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะเร็วกว่าวัยรุ่นชาย และลักษณะงานเลี้ยงสังสรรค์ที่วัยรุ่นชอบเป็นงานที่เป็นกันเอง

- วัยรุ่นชายมีความสนใจในการเล่นกีฬา ชอบออกกำลังกาย การเล่นเป็นหมู่เป็นทีม การเล่นเกมกีฬา และการเล่นเกมที่สร้างความสนิทสนมกับหญิง ส่วนวัยรุ่นหญิงชอบเล่นกีฬาเต้นรำ การจัดงานกินเลี้ยง การอ่านหนังสือ เย็บปักถักร้อย เติบโตของ (ปราวณี รามสุข. 2528)

ในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง พบว่า วัยรุ่นชายชอบวัยรุ่นหญิงที่หน้าตาดี ทำทางดี มีน้ำใจ พุดจาสุภาพ บางครั้งเป็นผู้ฟังที่ดีและเห็นอกเห็นใจ มีลักษณะสมเป็นผู้หญิง เป็นเพื่อนที่ดี เข้าสังคมได้ สดใญ่ญาติ มีอารมณ์ขัน มีท่าทางชวนให้ผู้ชายแสดงความรู้สึก และไม่ใช่เรื่องสอ้างจ้นเกินงาม วัยรุ่นหญิงมักชอบวัยรุ่นชายที่มีบุคลิกดี เข้ากับคนได้ดีรวมทั้งผู้ใหญ่ด้วย รูปร่างดี พุดเก่งทั้งเรื่องที่เป็นสาระและเบาสมอง เป็นผู้ฟังที่ดี มีสติปัญญาดี ไม่ยกตนข่มท่าน มีอารมณ์ขัน แต่ไม่พุดหยาบโลน แต่งตัวสะอาดเรียบร้อยสุภาพมีความสามารถร้องราพาทเพลง ส่วนลักษณะที่วัยรุ่นชายไม่ชอบให้มีในวัยรุ่นหญิงคือการเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว เป็นฝ่ายชวนผู้ชายไปเที่ยว เอาแต่ใจตนเอง ใช้เรื่องสอ้างจ้นเกินงาม ใช้จ่ายสรุ่ยสร่าย ชอบสบถ ชอบพุดถึงผู้ชายอื่น ไม่มีมารยาทและลักษณะที่วัยรุ่นหญิงไม่ชอบให้มีในวัยรุ่นชาย คือ โอ้อวด ยกตนข่มท่าน สบถสาบาน พุดจาไม่สุภาพต่อหน้าผู้หญิง ฉวยโอกาสและคอยกันทำผู้ชายอื่น (ประยูรศรี มณีสร. 2532)

นอกจากความสามารถที่จะเข้ากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันแล้ว วุฒิกาวะทางสังคมอีกส่วนหนึ่งคือ ความส่านึกว่าตนโตแล้วและไม่ขึ้นกับพ่อแม่มากเกินไป ไม่หวังให้ผู้ปกครองเอาใจเหมือนเมื่อครั้งยังเป็นเด็ก ช่วยตัวเองและตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่น้อยที่สุด (ชยันต นาคบุพผา. 2515 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952) ความเป็นอิสระในการตัดสินใจนั้น วัยรุ่นพยายามจะเป็นอิสระจากผู้ใหญ่มากขึ้น มีการตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ วัยรุ่นจะแสวงหาความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในลักษณะที่มีความเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของผู้ใหญ่มากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2527) ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม (2528 : 2) ที่กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นต้องการช่วยตัวเองและตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่น้อยที่สุด เมื่อประสบปัญหาในระบะนี้ เด็กมักจะหลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ครู อาจารย์ แต่มักพยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งก่อให้เกิดการปรับตัวที่ดีขึ้นและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ด้วยความสะดวกสบาย แต่ในทางตรงข้ามถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ก็จะทำให้อารมณ์ไม่ดี ใจคออ่อนไหวง่าย แต่จะพยายามดับอารมณ์ด้วยความสุขุมเยือกเย็นมากยิ่งขึ้น ในวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ในเรื่องภาพจ้นเกี่ยวกับตัวเอง ยอมรับคุณสมบัติทางร่างกาย ความถนัดและความสามารถต่าง ๆ ส่วนวัยรุ่นตอนปลายนั้นจะเป็นตัวของตัวเอง ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีอิสระทำการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง (วัลลภา อีสริยวงศ์. 2530 :

41 - 42) นอกจากนี้วัยรุ่นต้องการเป็นผู้ใหญ่ เป็นการเตรียมตัวไว้ครองเรือน ท้าทายากินด้วยตนเองในอนาคต ลักษณะดังกล่าวนี้ตรงกับแนวคิดของ สุภา มาลากุล (สุณีย์ ชีรดากร. 2526 ; อ้างอิงมาจาก สุภา มาลากุล. 2523) ที่กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นต้องการอิสระเสรีภาพ ต้องการเป็นผู้ใหญ่ ต้องการหาเลี้ยงตนเอง ไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่มายุ่งเรื่องส่วนตัว ต้องการสิทธิในการปกครองตนเอง เช่น ไปไหนมาไหนตามลำพัง ไม่ใคร่ขออนุญาตหรือไม่อยากอยู่ในกฎเกณฑ์เหมือนที่เคยเป็น ขอเงินติดกระเป๋าคือเป็นเดือน เมื่อถูกผู้ใหญ่บังคับห้ามปรามก็อยากโต้แย้งไปทุกครั้ง ต้องการอิสรภาพทั้งในแง่การคิดและการกระทำ (ปราณี รามสูต. 2528 : 24 - 34)

วุฒิภาวะทางสังคม เป็นการปรับตัวทางสังคมอันจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นจะมีการปรับตัวทางสังคมได้ดีเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยทั่วไปวัยรุ่นมักจะบรรลุวุฒิภาวะทางสังคมในวัยรุ่นตอนปลาย (ประยูรศรี มณีสร. 2532) และวัยรุ่นจะประสบผลสำเร็จเป็นบุคคลที่มีพัฒนาการทางสังคมที่ดีได้ เขาจะต้องมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ มีความรู้และทักษะการเข้าสังคม และการมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความมั่นคงในจิตใจ มีความรับผิดชอบ เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ มีความเป็นกันเอง มีเจตคติที่ดีต่อชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของโลก

หากวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ดี เขาจะมีวุฒิภาวะทางสังคมเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมและสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527)

สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนปลายมีข้อแตกต่างกัน วัยรุ่นตอนปลายมีการเปลี่ยนแปลงกว้างขวางมากกว่า กล่าวคือวัยรุ่นตอนต้นนั้นมีโลกที่เกี่ยวข้องอยู่สามแห่ง ซึ่งมีความสำคัญเท่า ๆ กัน แห่งแรกคือบ้านหรือครอบครัว ซึ่งเขามีความสัมพันธ์ทางสังคมกับพ่อแม่ และพี่น้อง ตลอดจนเครือญาติ แห่งที่สองคือโรงเรียนซึ่งอานวชกิจกรรมทางสังคมแก่เขา แห่งที่สามคือเพื่อน อันเป็นโลกส่วนเล็ก ๆ ที่ใกล้ชิดสนิทสนม วัยรุ่นจะเลือกเพื่อนสองสามคนพิเศษเดียวกันกับเขา โดยถือว่าเป็นเพื่อนสนิท ซึ่งสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิด ความหวังหรือช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้เมื่ออยู่ในภาวะยุ่งยาก โลกทั้งสามแห่งนี้มีความสำคัญต่อวัยรุ่นตอนต้นในระดับที่เท่าเทียมกัน ส่วนโลกของวัยรุ่นตอนปลายมีสี่แห่งคือ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและเพิ่มโลกของการทำงานเข้าไปด้วย โลกทั้งสี่แห่งนี้มี

ความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน ความสัมพันธ์ในสังคมครอบครัวน้อยลงกว่าเดิม ขณะเดียวกันความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ ในโรงเรียนมีมากขึ้น เปิดโอกาสให้เขาได้เลือกกลุ่มต่าง ๆ เพื่อกิจกรรมทางสังคมที่ต้องการได้กว้างขวาง สำหรับโลกแห่งที่สามคือ เพื่อนและเพื่อนสนิท ซึ่งมีทั้งชายและหญิง และต่อมาจะเลือกเพศตรงข้ามคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพิเศษเพื่อเป็นคนรักต่อไป สำหรับโลกของงานนั้นเป็นอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งยังไม่มีมีความสำคัญมากนักเมื่อเทียบกับโลกอีกสามแห่งที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนรูปแบบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นตอนปลายค่อนข้างจะชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศเมื่อเปรียบเทียบกับวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งยังคงจำกัดกรอบความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกัน มักจำกัดอยู่กับกิจกรรมของชุมชน กีฬา อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์และฟังเพลงทั่ว ๆ ไป แต่วัยรุ่นตอนปลายในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงขึ้นในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยจะมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างกว้างขวางและอาจกว้างขวางกว่าวัยรุ่นที่ทำงานแต่เพียงอย่างเดียว วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาแม้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับเพศตรงข้ามมากขึ้นด้วย ทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมมีลักษณะใกล้เคียงกับกิจกรรมทางสังคมในชีวิตจริงแบบผู้ใหญ่มากขึ้น วัยรุ่นที่ห่างเหินกิจกรรมทางสังคมหรือไม่ค่อยประสบความสำเร็จในกิจกรรมทางสังคม มักไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการเรียนและการงานในโอกาสต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527 : 230 - 372)

พัฒนาการด้านวุฒิภาวะทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น จะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกัน มีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ เนื่องจากความต้องการเป็นอิสระ ส่วนวัยรุ่นตอนกลางจะเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ มีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่น้อยลง และในวัยรุ่นตอนปลายจะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ มีอารมณ์สุขุมขึ้น และได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าเทียมกับผู้ใหญ่และวัยรุ่นจะบรรลุลวุฒิภาวะทางสังคมเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในหัวข้อการสนทนา ความสนใจงานเลี้ยงสังสรรค์ ความสนใจในการเล่นเกมส์ และการคบเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีความชอบเพื่อนต่างเพศที่แตกต่างกัน

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสังคมของวัยรุ่นกับระดับอายุ

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น เคน (Crane. 1952) รายงานเกี่ยวกับแก๊งวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นนักเรียนออสเตรเลียนว่า เด็กจะมีสัญญาณลับ รหัส พิธีการในกลุ่ม มีการเจริญเติบโตเต็มวัย มีความยากลำบากในการปฏิบัติตัว มีความก้าวร้าวในสังคม ไม่ชอบกิจกรรมทางสังคม และการเล่นในกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยทำให้เขายอมรับรูปแบบของผู้ใหญ่ เมื่อเขาโตขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพลีย์ อินทริวิชา (2511 : 169 - 170) ซึ่งพบว่านักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 ของโรงเรียนมัธยมสาธิตแบบประสม วิทยาลัยวิชาการศึกษาระธานมิตร ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเข้ากับบุคคลอื่นให้ได้เป็นส่วนใหญ่วางลงมากคือปัญหาการคบเพื่อน ด้านปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว นักเรียนมีความขัดแย้งกับพ่อแม่และระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ และนักเรียนต้องการอิสระที่บ้าน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงมลายี ฤกษ์สำราญ (2519 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ของโรงเรียนมัธยมสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และนักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความต้องการทราบเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและการศึกษาของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยั้ง เจริญยิ่ง (2517 : 69 - 70) พบว่าอิทธิพลของสังคมที่มีต่อทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในเขตนครหลวงธนบุรีเกี่ยวกับความสำคัญของเพื่อนที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ความประพฤติดี เรียนดี ความสนใจตรงกัน การให้ความช่วยเหลือดี และฐานะดี เด็กวัยรุ่นชายหญิงเห็นว่าเพื่อนที่มีความประพฤติดีมีความสำคัญต่อตนมากที่สุด รองลงมาก็คือเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือดี และเพื่อนที่มีฐานะดีมีความสำคัญต่อเด็กวัยรุ่นชายหญิงน้อยที่สุด และเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง เห็นความสำคัญของเพื่อนที่มีความประพฤติดีและมีความสนใจตรงกันมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ และเห็นว่าการมีเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งธรรมดา

ส่วนวัยรุ่นตอนกลาง ฮอลลิงเฮด (Powell. 1962 ;citing Hollingshead. 1949) ได้ทำการศึกษาพบว่า รูปแบบของมิตรภาพระหว่างเด็กในโรงเรียนมัธยมมีแนวโน้มที่จะเลือกเพื่อนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นูย์การ์เทน (Neugarten. 1946) พบว่าในเด็กเกรด 5 - 6 - 10 - 11 จะเลือกคบเพื่อนจากชั้นทางสังคมมิติที่เหมือนกันหรือชั้นที่สูงกว่า และพบว่าเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจาก

เพื่อนมาจากบ้านที่มีสังคมมิตต่ำ ซึ่งมีแนวโน้มของการไม่ได้รับการยอมรับสูง ส่วนการศึกษาของ กอว์ฮารี (Gawhary. 1969 : 985-A) พบว่า ปัญหาของวัยรุ่นตอนกลางที่พบมากที่สุด คือ สัมพันธภาพส่วนตัว เพศ ความสัมพันธ์ทางสังคม และการศึกษาของ แคพแลน (Kaplan. 1961 : 56) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ปรับตัวได้ดีคือ กลุ่มที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดี เหมาะสมกับอายุ และจากการศึกษาของ บุญาค คุ่มภัย (2522 : 98) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องการได้รับการยกย่องและนับถือจากเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และต่างเพศ ต้องการทำความคุ้นเคยกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีโอกาสนที่เหมาะสมในการพบปะกับเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีเสรีภาพในการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศ และต้องการให้เพื่อนต่างเพศสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวี (2535 : 66 - 71) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศ

ส่วนวัยรุ่นตอนปลาย จากการการศึกษาของ แสตรัง (Strang. 1958 : 14-15) พบว่า นิสิตกลุ่มที่มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปรับตัวเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและการศึกษาของ บุญาค คุ่มภัย (2522 : 98) พบว่า นักศึกษาในวิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัด นครราชสีมา ต้องการได้รับการยกย่องและนับถือจากเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ ต้องการเสรีภาพในการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศและต้องการให้เพื่อนต่างเพศสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จริยา พงศ์วิวัฒน์ (2526 : 129) พบว่านักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อศึกษาซึ่งกันและกันช่วยในห้การวางตัวและปรับตัวอย่างเหมาะสม และสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าทำให้เพื่อนต่างเพศสนใจตนคือ อบอุ่นใจ ได้แก่ ร่าเริง สนุกสนาน เรียบร้อย เป็นกันเองช่างพูด มีน้ำใจและมีความเป็นผู้นำ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นตอนต้นมีความลำบากในการปฏิบัติตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ดี และต้องการเป็นอิสระจากครอบครัว ส่วนวัยรุ่นตอนกลางสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น และต้องการคบเพื่อนต่างเพศ และวัยรุ่นตอนปลายมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดี และเห็นว่ามีควมจำเป็นในการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นลำดับขั้นของพัฒนาการด้านวุฒิภาวะทางสังคมของวัยรุ่น ตามระดับอายุ และจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า วัยรุ่นจะบรรลุวุฒิภาวะทางสังคมในวัยรุ่นตอนปลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสังคมของวัยรุ่นกับเพศ

>ปิยะนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวี (2535 : 66 - 71) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยพบว่านักเรียนหญิงมีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนชายXและจากการศึกษาของ จริญญา พงศ์วิวัฒน์ (2526 : 129) พบว่านักศึกษาหญิงคบเพื่อนต่างเพศในฐานะเพื่อนมากกว่านักศึกษาชายและนักศึกษาชายจะคบเพื่อนต่างเพศ โดยมีความหวังจะมีความสัมพันธ์ เช่น การเป็นคู่รักมากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการคบเพื่อน โดยนักศึกษาชายส่วนใหญ่มีความประหม่าไม่รู้จักปฏิบัติตนอย่างไรต่อเพื่อนต่างเพศ ในขณะที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่รู้สึกคุ้นเคยกับผู้อื่นยากX

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสังคมของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงพบว่า วัยรุ่นหญิงมีเจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่าวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิงคบเพื่อนต่างเพศในฐานะเพื่อน ในขณะที่วัยรุ่นชายหวังจะมีความสัมพันธ์แบบคู่รัก และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วัยรุ่นหญิงมีความสนใจในงานเลี้ยงสังสรรค์มากกว่าวัยรุ่นชาย เนื่องจากวัยรุ่นหญิงมีภาวะเร็วกว่าวัยรุ่นชาย ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการด้านวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย

2.2 พัฒนาการของบทบาท (Role Development)

วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงจากเด็กก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ แม้จะมีร่างกายพัฒนาขึ้นจนใกล้เคียงผู้ใหญ่ แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังได้เต็มที่ วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องสร้างบุคลิกภาพให้แน่นอนว่าจะทำอย่างไร การแสดงออกทางบทบาทของวัยรุ่นนั้นจะเลือกเอกลักษณ์ของผู้ใหญ่บางคมมาเป็นแบบอย่าง (ประยูรศรี มณีศรี. 2532 : 97) ดังนั้นการพัฒนารูปแบบที่สำคัญของวัยรุ่นเริ่มจากครอบครัว โดยเฉพาะบิดามารดาเป็นแบบอย่างในการสังเกต เลียนแบบ รวมทั้งการให้แรงเสริมในการแสดงบทบาทที่ถูกต้อง (ธีระพร สุวรรณโณ. 2526 : 336 - 338 ; อ้างอิงมาจาก Williams. 1977 : 163) แฮฟวิกเฮอร์ส (ชยันต นาคบุผา. 2515 อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952) ได้ให้ความหมายพัฒนาการของบทบาทว่า เป็นการรับและการเลียนบทบาทของผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง คือ วัยรุ่นชายจะศึกษารูปแบบของผู้ใหญ่ที่เป็นชาย ส่วนวัยรุ่นหญิงจะศึกษารูปแบบของผู้ใหญ่ที่เป็นหญิง

ประณต คำจิม (2526 : 284) ให้ความหมายของพัฒนาการทางด้านบทบาททางเพศ คือ การเทียบตนเข้ากับแบบ (Identification) ของบุคคลกับลักษณะทางสังคมต่าง ๆ ทางจิตวิทยาและสรีระวิทยา ซึ่งถูกกำหนดจากวัฒนธรรมว่าเป็นลักษณะของเพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งหมายความว่าเด็กชายจะรับเอาและแสดงออกมีลักษณะของเพศชายและ เด็กหญิงจะรับเอาและอยากมีลักษณะของเพศหญิง

ในเรื่องของพัฒนาการทางด้านบทบาททางเพศนั้นจะเริ่มตั้งแต่เมื่อเด็กเกิดเพศ ทางชีววิทยาเป็นตัวกำหนดว่าเป็นชายหรือหญิง การชักนำเด็กเข้าสู่การแบ่งเพศจะเริ่มตั้งแต่วินาทีแรกที่เด็กเกิด ผู้ปกครองจะเป็นผู้บอกให้เด็กรู้จักเพศของตนเองและประพฤติไปตามทิศทางของเพศนั้นว่า ผู้ชาย หรือผู้หญิงควรทำอย่างไรจึงจะเป็นพฤติกรรมคาดหวังที่สังคมต้องการ เช่น เด็กหญิงจะต้องเป็นเด็กน่ารัก อ่อนหวาน เด็กชายต้องไม่เฉื่อยชา แข็งแรง ฯลฯ (Brierley. 1979 : 52) เมื่อเด็กโตขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกที่อบอุ่น นำไปสู่การพัฒนาเอกลักษณ์ทางเพศที่สมบูรณ์ที่สุดสำหรับวัยรุ่น พ่อมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบทบาททางเพศทั้งของลูกชายและลูกสาว พ่อที่มองตนเองเป็นชายและมีเจตคติดีต่อภริยา กระตุ้นความเป็นหญิงในตัวลูกสาว และความเป็นชายในลูกชาย ตรงกันข้าม พ่อที่ลูกอยู่ด้วยแล้วไม่สามารถใช้เป็นตัวอย่างที่ดี จะเกิดปัญหาในการเข้าพวกและการเลียนแบบ ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่สนับสนุนความแตกต่างของบทบาททางเพศ อาจเป็นอันตรายสำหรับการพัฒนาเอกลักษณ์ทางเพศของลูก ที่กล่าวนี้มิได้หมายความว่า พ่อจะต้องแสดงอำนาจ ก้าวร้าวเสมอ แต่พ่อต้องเป็นผู้มีการตัดสินใจ การรักษาระเบียบวินัย ในขณะเดียวกันพ่อจะช่วยเลี้ยงดูลูก แสดงความรักและให้ความอบอุ่น ป้องกันอันตรายและให้การสนับสนุนลูก พ่อประเภทที่วางอำนาจกับลูก ทำให้ลูกคอยหลบหลีกเพราะความกลัวอย่างเดียว ก็ยากที่ลูกจะเข้าพวกด้วย ส่วนเด็กที่ขาดพ่อจะมีผลเสียแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาว และมีผลกระทบมากในช่วงวัยก่อนเรียนและวัยเรียน แต่ถ้าในช่วงที่ขาดพ่อนั้น แม่ส่งเสริมความเป็นชายและหารูปแบบชายที่ดีให้ลูกเข้าพวก ปัญหาการขาดพ่อจะน้อยลง

สัมพันธ์ภาพของพ่อแม่และลูกในครอบครัวจะนำไปสู่การพัฒนาเอกลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นหญิงจะศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่ที่เป็นหญิงและวัยรุ่นชายจะศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่ที่เป็นชาย และผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุดก็คือ บิดามารดา ดังนั้นบทบาทของบิดามารดาจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นต้นแบบให้ลูกวัยรุ่นทั้งหญิงและชายรับรู้และเลียนแบบ Havighurst (1953) ได้กล่าวถึงบทบาทของพ่อคือหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้หาเลี้ยง

ครอบครัว เป็นประเพณีและธรรมเนียมเก่าแก่ที่พ่อจะเป็นผู้ปกครองและแสดงบทบาทของผู้นำทาง ภาวลักษณะส่วนหนึ่งของพ่อจะสะท้อนให้สังคมภายนอกเห็นถึงลักษณะครอบครัวของเขา เพราะครอบครัวส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามที่พ่อต้องการ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากพ่อและความกดดันของพ่อในครอบครัว จะมีผลต่อบุคคลในครอบครัว ความซื่อสัตย์ ลักษณะความเป็นชาย ความใกล้ชิด ความสำเร็จในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสังคม ส่วนบทบาทของแม่เป็นบทบาทของการยอมตาม และจะอุทิศตนเองทำตามความต้องการของสามีและลูกก่อน ส่วนความต้องการของแม่จะทำเป็นอันดับรองลงมา เพื่อความสุขในครอบครัว เพราะแม่มีความจงรักภักดีต่อครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาวจะเป็นความมั่นคงของสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ซึ่งเกิดจากผลของการเลี้ยงดูลูกอย่างทะนุถนอมของแม่และเกิดจากเจตนาของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับเด็กหญิงจะคิดว่า บทบาทของแม่เป็นบทบาทที่ดีเลิศ และจะมีความสนิทสนมใกล้ชิดกับแม่ตลอดไป แม่จะแต่งงานแยกครอบครัวออกไปจากบ้านแล้วก็ตาม สำหรับช่วงอายุและสถานการณ์แต่งงานของหญิงสาวจะเป็นความรู้สึกที่มั่นคงไปด้วยความรักและความอบอุ่น

นอกจากวัยรุ่นจะรับและเลียนแบบบทบาทของพ่อแม่ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดเขาแล้ว วัยรุ่นยังแสวงหาความรู้และบทบาทเกี่ยวกับเพศ ซึ่งเป็นวัยกิจที่สำคัญประการหนึ่งของเขาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ เครือญาติ กลุ่มเพื่อน หนังสือ สื่อมวลชน เพราะความรู้เกี่ยวกับเพศเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องการปรับตัวทางเพศก่อนที่จะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตแต่งงาน และก่อนที่จะเขามีบทบาทเป็นผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ และการแสวงหาความรู้และบทบาทเกี่ยวกับเพศของวัยรุ่นยังสัมพันธ์กับความสามารถพัฒนาเอกลักษณ์และบทบาททางเพศของวัยรุ่น

นอกจากนั้นสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศ กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นตลอดด้วยเด็กและเข้าสู่จุดสูงสุดในวัยรุ่น เด็กจะเริ่มหยุดทำกิจกรรมที่สังคมกำหนดว่าเป็นของเพศตรงข้าม เช่น เด็กหญิงหยุดเล่นฟุตบอลและวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจะได้รับการตักเตือนเสมอว่า ให้ปฏิบัติตามให้สมกับบทบาทเป็นชายหรือหญิง ซึ่งวัยรุ่นจะทำตามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ต่อเมื่อมีการสมาคมกับเพศตรงข้าม เช่น การไปเที่ยวโดยที่ชายเป็นฝ่ายนัดฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานประเพณีชายนำหญิงตาม การแบ่งแยกบทบาททางเพศจะพัฒนาถึงขีดสูงสุด การแสดงออกที่เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตน ทำให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติตามถูกต้องเหมาะสมและมีบุคลิกภาพดี ความแตกต่างระหว่างบทบาทของเพศหญิงและชายไทยถูกกำหนดมาแต่

สมัยโบราณ ในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป หญิงมีโอกาสดแสดงความสามารถในการประกอบอาชีพการงานและประสบความสำเร็จไม่แพ้ชาย บทบาทของหญิงจึงควรมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมบ้าง แต่ในทางปฏิบัติสังคมยังกำหนดบทบาทของหญิงเช่นเดิม เช่น บทบาทที่สำคัญของสตรียังคงเป็นเรื่องการทำงานบ้าน และการมีสถานภาพด้อยหรือเป็นรองจากบุรุษ จึงมีกลุ่มสตรีหลายกลุ่มเห็นควรลุกขึ้นต่อต้านเพื่อสิทธิของสตรี บทบาทของสตรีและบุรุษจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบ้าง ส่วนค่านิยมบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ เช่น ชายร้องไห้ไม่ได้ แต่หญิงร้องไห้ได้ กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป ชายและหญิงเริ่มแสดงบทบาทหลายบทบาทเหมือนกันอย่างที่เราเรียกว่า ยูนิเซกส์ (unisex) สำหรับบทบาททางเพศแบบสมัยใหม่ มีดังนี้

บทบาททางเพศแบบสมัยใหม่

(Development or Equaltation or Egalitarian Sex-role Stereotype)

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. รู้สึกภาคภูมิใจตนเองในความสามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่เพราะเป็นเพศชาย	1. รู้ระดับศักยภาพที่แท้จริงของตนเองในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
2. มีอิสระที่จะเลือกกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจโดยไม่จำกัดว่ากิจกรรมนั้นเป็นบทบาทเพศหญิงหรือชาย	2. ให้ความสำคัญแก่ตนเองมากขึ้น
3. เห็นความสำคัญของผู้อื่น	3. สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นแทนการรอคอยความช่วยเหลือ
4. ร่วมงานกับผู้หญิงได้และไม่รู้สึกอึดอัดใจเมื่อมีหัวหน้าเป็นผู้หญิง	4. ไม่รู้สึกว่าตนเองผิดที่แสวงหาความพึงพอใจจากความสามารถของตน
5. ช่วยเหลือรับผิดชอบในงานบ้านและเลี้ยงดูบุตร	5. แสวงหาโอกาสที่เท่าเทียมกัน การปฏิบัติที่เสมอภาค รวมทั้งการรับค่าจ้างที่เท่ากับผู้ชาย ในงานชนิดเดียวกัน

ผู้ชาย	ผู้หญิง
6. ให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ	6. ไม่รู้ดีกว่าตนเองขาดความเป็นผู้หญิง หากประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานสูงกว่าผู้ชาย
7. ภาคภูมิใจในความสำเร็จของสมาชิกในครอบครัว แม้ว่าความสำเร็จนั้นมีมากกว่าที่ตนเองประสบ	7. แสวงหาโอกาสในความก้าวหน้าทางการทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร
8. ไม่คิดว่าความเป็นผู้ชายต้องแสดงความกล้าหาญและเสี่ยงภัยเสมอ	8. ไม่รู้ดีกว่าการเป็นผู้หญิงเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในงานของผู้ชาย
9. ไม่รู้สึกอายหรืออึดอัดที่จะทำงานที่เป็นงานของผู้หญิง	9. ไม่รู้สึกตนเองผิดที่เลือกประกอบอาชีพหรือทำงานที่พอใจมากกว่าทำงานบ้าน เลียงบุตร (Herlock. 1978)

ในอดีต ทักษะติดต่อพบปะทางเพศแบบดั้งเดิม จะมีการแบ่งแยกความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน ทำให้เด็กมีการแบ่งแยกพฤติกรรมพบปะทางเพศอย่างชัดเจนตามพื้นฐานของสังคม (Clunn. 1991 : 285) ถ้าบิดามารดามีความเชื่อในบทบาททางเพศที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ย่อมจะแสดงออกในการดำเนินชีวิตในครอบครัว ดังมีการเลี้ยงดูบุตรชายและบุตรหญิงแตกต่างกัน มีกิจกรรมของผู้ชาย ผู้หญิงต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติต่อพบปะทางเพศและพฤติกรรมของบุตร (จันทร์รัตน์ เจริญสันติ. 2533 : 23) แต่ในช่วงระยะ 30 ปีมานี้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้แนวคิดต่อพบปะทางเพศเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ผู้หญิงผู้ชายมีโอกาสเท่าเทียมกันมากขึ้น ทักษะติดต่อพบปะทางเพศที่เปลี่ยนไปเป็นแบบสมัยใหม่นี้ บิดามารดาไม่แบ่งแยกบทบาทของผู้ชายผู้หญิง เพราะทั้งบิดามารดาต่างต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการทำงานภายในภายนอกบ้านและเลี้ยงดูบุตร ย่อมจะถ่ายทอดแนวคิดนี้สู่บุตรและทำให้บุตรไม่สามารถแบ่งแยกงานของผู้หญิงผู้ชายได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะมีผลให้บุตรทั้งชายและหญิงมีทัศนคติต่อพบปะทางเพศแบบสมัยใหม่ (Tomeh. 1978 : 347) แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการยอมรับบทบาททางเพศแบบสมัยใหม่มากขึ้น แต่ความรู้สึกต่อพบปะทางเพศแบบดั้งเดิมยังมีมากในระหว่างวัฒนธรรมสมัย

ดั้งเดิมและสมัยใหม่ เช่น การสำรวจตามความคิดเห็นของประชากรเป็นข้อบ่งบอกได้ว่า ความคาดหวังลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย (Clunn. 1991) ดังนั้นทัศนคติของบิดามารดาต่อบทบาททางเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการวางเอกลักษณ์ทางเพศของวัยรุ่นวัยที่มีเอกลักษณ์ทางเพศที่ปกติ จะมีประโยชน์ทั้งในด้านส่วนบุคคลและผู้ที่อยู่รอบข้าง ทำให้บุคคลนั้นมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีคุณค่าในตัวเองและปรับตัวได้ดี (พิจิตรา ชัยสิงห์ประสาท. 2537)

ในช่วงแรกของวัยรุ่นก่อนที่จะจะมีเอกลักษณ์ทางเพศที่ปกติ นั้น วัยรุ่นต้องเผชิญวิกฤติการณ์มากมาย เมื่อเขาตัดสินใจแก้ไขได้สำเร็จและได้ตัดสินใจแล้วว่า จะดำเนินชีวิตไปทางใด วัยรุ่นจะบรรลุภาวะด้านเอกลักษณ์ของตน (Identity Maturity) ลักษณะบุคลิกของวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้แก่ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มั่นคง มีภาวะด้านอารมณ์ เขาอาจจะมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่ แต่มั่นคงในตนเอง รู้จักตนเอง ท้าตามค่านิยมและความเชื่อถือ ทำงานได้ดีภายใต้ภาวะความกดดัน ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ และประเมินตนเองได้ มีความยืดหยุ่นมากในความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความมั่นคงในการตัดสินใจ ไม่ว่าคนอื่นคิดอย่างไร มีความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของตนเองและของผู้อื่นที่มีต่อกันน้อยมาก มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2527) นอกจากนั้นการที่วัยรุ่นจะมีเอกลักษณ์ทางเพศได้ เขาจะต้องมีความรู้สึก แนวคิดพฤติกรรมของตนที่มีต่อความเป็นผู้ชายผู้หญิง ตามระบบการทำงานทางสรีระร่างกายและชีวภาพกับพื้นฐานทางสังคม (พิจิตรา ชัยสิงห์ประสาท. 2537)

สำหรับมาตรฐานวัดความเป็นหญิงและความเป็นชาย จัดแบ่งได้ดังนี้

1. ลักษณะความเป็นชาย (Masulinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

1.1 ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา (Social Intellectual Ascendency) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงการตัดสินใจที่เด็ดขาดโดยไม่หวั่นเกรงกับผลลัพธ์ที่จะทำให้ตนเองสะเทือนใจ การใช้สติปัญญาไตร่ตรองประกอบการตัดสินใจ โดยยอมรับผลจากการตัดสินใจนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้คือ ความเป็นผู้นำ (Leadership) ความมีอำนาจเหนือ (Dominance) ความก้าวร้าว (Aggression) การมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง (Strong Personality)

1.2 ความมีอิสระ (Autonomy) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่หวั่นไหวไปกับท่าที หรือคำพูดของคนอื่นเมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

สามารถยอมรับได้เมื่อมีเหตุผลพอ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้คือ เป็นตัวของตัวเอง (Independence) ความพึ่งพอใจในตนเอง (Self-Sufficient) ความมั่นใจในตนเอง (Self-Reliance) ลักษณะเฉพาะตัว (Individualism)

1.3 เลือดนักสู้ (Physical Boldness) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกล้าหาญเผชิญอันตรายหรือเหตุการณ์รุนแรงอย่างไม่หวั่นเกรง สามารถพาตนเองเข้าร่วมกับเหตุการณ์รุนแรงได้ โดยไม่หลีกเลี่ยงเมื่อประสบกับความผิดหวังก็พยายามต่อสู้กับความผิดหวังนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้คือ ความเป็นนักกีฬา (Athleticism) ชอบการแข่งขัน (Competition) ความอาหญา (Temerition) ชอบการใช้กำลัง (Manual Physical)

2. ลักษณะความเป็นหญิง (Feminity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

2.1 ความผูกพันและการทะนุถนอม (Nurturant Affiliation) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกังวล ห่วงใย กับคนหรือสิ่งของรอบตัว มีกิริยาเม่นวลพูดจาไพเราะ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้คือ ความเมตตากรุณา (Compassion) ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathetic) การแสดงความรักใคร่ (Affection) ความเข้าใจผู้อื่น (Understanding)

2.2 มีลักษณะยอมตาม (Self-Subordinate) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สนใจกับความรู้สึกของตนที่ไม่พึงพอใจคล้อยตามคำพูดหรือการกระทำของคนที่ไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยลักษณะดังนี้คือ คล้อยตามผู้อื่น (Gullible) ชอบการประจบเอาใจ (Flutterable) การพึ่งพากลุ่ม (Expressive Community) อ่อนไหวต่อความต้องการ (Sensitibity)

2.3 ความสนใจตนเอง (Introversion) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจในการจัดระเบียบให้ตนเอง ทั้งในด้านร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ชอบในสิ่งที่สวยงาม ประกอบด้วย ลักษณะดังนี้คือ ชอบความสวยงาม (Aestheticism) ขาดกลัว (Timidity) ขี้อาย (Shy) อ่อนไหวต่อความรู้สึกสูง (Hypersensitivity) (Bernard. 1984 : 986 - 991)

การวัดและการประเมินลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง เชื่อว่าบทบาททางเพศของผู้หญิงและผู้ชาย มี 2 ทิศทางเป็นขั้วชาย ขั้วหญิง แต่บุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายสูงไม่จำเป็นต้องมีลักษณะความเป็นหญิงต่ำหรือสูงเสมอไป (Huston. 1983 : 392)

นอกจากนั้น วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงยังมีความสนใจที่แตกต่าง ซึ่งแสดงถึงความเป็นชายและความเป็นหญิง ดังนี้

- การสนใจลักษณะทางกายของวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายมีมากพอ ๆ กัน แต่วัยรุ่นชายจะมีความรู้สึกเป็นปมด้อยมากกว่าวัยรุ่นหญิงในเรื่องตัวเตี้ย หรือร่างกายยังดูเด็กไม่เป็นหนุ่มอย่างเพื่อน

- ในเรื่องความสะอาดของร่างกาย เด็กชายเริ่มพิถีพิถันกับการทำความสะอาดร่างกาย ตกแต่งทรงผม ส่วนวัยรุ่นหญิงความสนใจดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมากกว่าวัยรุ่นชาย เช่น อาบน้ำครั้งละนาน ๆ สระผมบ่อยจนเกินไป แต่งตัวเหมือนกันในกลุ่มเดียวกัน เริ่มไว้เล็บยาว ใช้เครื่องสำอาง

- การพักผ่อน โดยการฟังวิทยุ ดูรายการโทรทัศน์ และภาพยนตร์ วัยรุ่นหญิงสนใจรายการหรือเนื้อหาที่โรแมนติก ส่วนวัยรุ่นชายสนใจเรื่องที่ลึกลับ ตื่นเต้นผจญภัย แต่เมื่อเข้าวัยรุ่นตอนปลาย ทั้งเพศชายและเพศหญิงจะสนใจรายการที่คล้าย ๆ กัน ในบางรายการ เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาชีวิต เพลงยอดนิยม เรื่องทางประวัติศาสตร์และเรื่องเกี่ยวกับความรู้รอบตัวด้านการเมือง และความเป็นไปของโลก (ปราณี รามสูต, 2528)

ในเรื่องของการพัฒนาการของบทบาทนั้น วัยรุ่นจะรับและเลียนแบบบทบาทของผู้ใหญ่ที่เป็นชายหญิงตามเพศของตน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบทบาทของวัยรุ่น ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ เพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน รวมทั้งสภาพสังคมและวัฒนธรรม เมื่อวัยรุ่นมีพัฒนาการของบทบาทได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เขาก็จะมีเอกลักษณ์ทางเพศ คือ มีแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนที่มีต่อความเป็นผู้ชายผู้หญิง ตามระบบการทำงานของสรีระร่างกายและชีวภาพ รวมทั้งปทัสถานทางสังคม การพัฒนาแบ่งแยกบทบาททางเพศ จะพัฒนาถึงขีดสูงสุดเมื่อวัยรุ่นมีการสมาคมกับเพศตรงข้าม มีการนัดเที่ยวโดยฝ่ายชาย และมีการเดินราชมรรคาตามเพศชายตาม ซึ่งก็คือในช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั่นเอง และลักษณะความเป็นชาย ความเป็นหญิง ซึ่งแตกต่างกันยังทำให้วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีความสนใจเอาใจใส่ต่อร่างกายและกิจกรรมนันทนาการต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบทบาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นกับระดับอายุ

สุจริต เพียรชอบ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนาในด้านต่าง ๆ โดยสอบถามจากครู และนักเรียนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย พบว่า คุณลักษณะที่กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับเยาวชนชาย ได้แก่ การมีร่างกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ มีกิริยาท่าทางกระฉับกระเฉงว่องไว เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถตัดสินใจได้ดี มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เรียนและสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีความหนักแน่นอดทน มีกำลังใจเข้มแข็ง มานะพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ทุกระดับทุกเพศทุกวัย มีจิตใจช่วยเหลือผู้อื่น มีอัธยาศัยดี ไม่เย่อหยิ่งถือตัว มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด มีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน ส่วนคุณลักษณะที่จัดว่าเป็นที่พึงปรารถนาสำหรับเยาวชนหญิง ได้แก่ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุขภาพ มีกิริยามารยาทดี มีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน มีความสุขุมรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผล คิดดีคิดชอบ มองโลกในแง่ดี อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เห็น สามารถแสวงหาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีความซื่อสัตย์ สุจริต เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี สามารถวางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะของสังคมและบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ดี มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นผู้มีความอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส เบิกบานมีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด รู้จักอดกลั้น เก็บความรู้สึกได้ดี มีความละเอียดอ่อน ซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติและศิลปะต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวัยรุ่นตอนกลางของ นิตยกุล อรรถนุพรรณ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะของชายในปัจจุบัน และลักษณะของหญิงในปัจจุบันที่พึงปรารถนาของชาย และลักษณะที่พึงปรารถนาของหญิงตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพฯ พบว่าลักษณะที่มีการรับรู้ว่าเป็นลักษณะของชายในปัจจุบันมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ชอบกีฬา ชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร คล่องแคล่วว่องไว และกล้าได้กล้าเสีย กล้าเสี่ยง ส่วนลักษณะที่มีการรับรู้ว่าเป็นลักษณะของหญิงในปัจจุบันมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ชอบนิทานผู้อื่น ยิ้มง่าย ช่างพูดช่างคุย อารมณ์อ่อนไหวง่าย และอิจฉาเก่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวัยรุ่นตอนปลายของ มัลลิกา จุลละ เกศ (2508) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูและนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับเด็กไทยในอุดมคติ พบว่า เด็กชายควรมีกิริยาเรียบร้อยสมเป็นสุภาพบุรุษ มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ได้ดี มีเหตุผล สามารถเข้ากับเพื่อนต่างเพศและเป็นที่ยอมรับใคร่ของเพื่อน มีความมั่นคงทางอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ได้ ส่วนเด็กหญิงควรมีลักษณะเป็นกุลสตรี มีไหวพริบ ฉลาดทันคน มีเหตุผล มีกาลเทศะในการแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ วางตนเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ มีความมั่นคงทางอารมณ์และควบคุมอารมณ์ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วัยรุ่นไทยมีความคิดเห็นว่าวัยรุ่นชายควรมีลักษณะเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นสุภาพบุรุษ มีความเป็นอิสระ มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดี มีเหตุผล มีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ ชอบกีฬา กล้าเสี่ยง สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ ร่าเริง และเห็นว่าวัยรุ่นหญิงควรมีลักษณะเป็นกุลสตรี ร่าเริง มีเหตุผล มีความกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ อดทนอดกลั้น เก็บความรู้สึกได้ดี ละเอียดอ่อนชานซึ่งในความงามของธรรมชาติ มีความซื่อสัตย์และเมตตากรุณา วางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ และจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การแบ่งแยกบทบาททางเพศจะพัฒนาถึงขีดสุดเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นกับเพศ

จรุงกุล ชูดาเดมิยะ (1980) ได้ศึกษาคุณลักษณะของชายไทยในอุดมคติและลักษณะของหญิงไทยในอุดมคติ ตามความคิดของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงในกรุงเทพฯ พบว่า ชายในอุดมคติควรจะมีลักษณะเจ้าอารมณ์น้อยกว่าหญิง แต่ควรมีลักษณะไม่น้อยใจไม่ร้องไห้ ตั้งสติได้เสมอ ยามคับขันและสับสนในทางโลก (wordly) มากกว่าหญิง และวิมลลักษณ์ ชูชาติ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นชายของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า สัดส่วนของนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงที่ได้คะแนนแบบทดสอบความเป็นชายในระดับต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนชายได้คะแนนแบบทดสอบความเป็นชายสูงกว่านักเรียนหญิง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วัยรุ่นชายควรจะมีเจ้าอารมณ์น้อยกว่าวัยรุ่นหญิง และมีความสับสนโลกมากกว่าวัยรุ่นหญิง และวัยรุ่นชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเป็นชายมากกว่าวัยรุ่นหญิง และจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงที่แตกต่างกัน ทำให้วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง

มีความเอาใจใส่ต่อร่างกายและกิจกรรมนั้นหนาแน่นต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทแตกต่างกัน

2.3 การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ (Occupational Selection and Preparation)

การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ หมายถึง การศึกษาเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและความสามารถของตน (ชัยนาถ นาคบุบผา. 2515 อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952) เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเป็นระยะที่เด็กอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งโตพอที่จะนึกถึงความสำคัญของอาชีพ เด็กจะคิดว่าอาชีพจะนำมาซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อาชีพเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ในระยะนี้จึงเป็นระยะที่เด็กเตรียมการที่จะประกอบอาชีพในภายหน้า (สร้อย ดาริสุข. 2525 : 114) การเลือกอาชีพที่เหมาะสมย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและ เป็นสุขกับชีวิตการทำงาน ในการเลือกอาชีพนั้นจะต้องมีความสามารถในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน จึงมีวิสัยทัศน์ได้ในระยะเวลานานสั้น องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพของบุคคล ได้แก่ความสนใจ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว (วัชรวิทย์ ทรัพย์มี. 2523 : 4)

ในการเลือกอาชีพของวัยรุ่นมีปัญหาคriticalที่ทำให้ยุ่งยากใจมากคือ ปัญหาที่มีอาชีพให้เลือกมากเกินไป โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมาก อาชีพประเภททักษะบางประเภทตลาดที่ต้องการก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีตำแหน่งของงานลดน้อยลงเรื่อย ๆ แต่บางอาชีพก็เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น เช่น เมื่อโลกเต็มไปด้วยการใช้เครื่องยนต์กลไกทำงานมากขึ้น อาชีพทางด้านบริการก็จะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว และวัยรุ่นยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนั้นวัยรุ่นต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของอาชีพแขนงต่าง ๆ ข้อจำกัดของงานแต่ละอย่าง ความก้าวหน้า วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจเลือกอาชีพตามคำแนะนำของพ่อ แม่ หรือจากคำแนะนำของครู หรืออาจโดยบังเอิญที่ได้เกี่ยวข้องกับงานอาชีพนั้น ๆ โดยตรง (ประสาธน์ อิศรปริดา. 2523) ซึ่งการเลือกอาชีพดังกล่าวมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง องค์ประกอบด้านการศึกษา และองค์ประกอบด้าน

คำนิยาม (คมเพชร จิตรสุกุล. 2521 : 76 ; อ้างอิงมาจาก Ginzberg. 1951) องค์ประกอบทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของวัยรุ่น ในปัจจุบันวัยรุ่นไทยจะมีการเตรียมตัวเพื่ออาชีพอย่างน้อยตั้งแต่อายุ 15 - 16 ปี ตามความต้องการของหลักสูตร โดยการเลือกแผนการเรียนตามความถนัดและแนวอาชีพที่ต้องการ การเลือกแผนการเรียนของวัยรุ่นไทยไม่ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียนอย่างเดียว แต่จะขึ้นกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนด้วยแม้เมื่อถึงระดับอุดมศึกษาแล้วก็อาจไม่ได้งานตามความถนัดหรือวางแผนไว้โดยทั่วไปแล้ววัยรุ่นจะเลือกอาชีพตามความรู้สึกชอบและสนใจ โดยการทดลองปฏิบัติ ตามวัยและวุฒิภาวะ บุคคลมีความสนใจอาชีพต่างกันตามวัยและวุฒิภาวะ ตามกลุ่มอาชีพ และพื้นฐานครอบครัวและสังคมแวดล้อม

จะเห็นว่าการเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับอิทธิพลขององค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นความสามารถส่วนตัว สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนประสบการณ์และการเรียนรู้ต่าง ๆ การตัดสินใจเลือกอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนมีความต่อเนื่องและต้องใช้เวลา กินส์เบิร์ก (Ginzberg. 1972) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาการทางอาชีพซึ่งเป็นไปตามช่วงอายุของวัยรุ่นดังนี้

1. ระยะสนใจในอาชีพ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 - 12 ปี เด็กจะมีความสนใจในอาชีพ โดยคำนึงถึงความชอบและไม่ชอบอาชีพต่าง ๆ
2. ระยะพิจารณาความสามารถ (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุ 13 - 14 ปี ในการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพของเด็กระยะนี้จะคำนึงถึงความสามารถของตนเป็นพื้นฐานว่าตนเหมาะสมกับอาชีพใด
3. ระยะทดลองเลือกอาชีพ (Tentative Stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 - 17 ปี วัยรุ่นจะมีความสนใจในการวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ โดยมีความสนใจและคำนิยามของตนเป็นส่วนประกอบ ตามความต้องการ ความสนใจ โอกาส และคำนิยาม แต่ยังไม่ใช่การตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน
4. ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการทางอาชีพ (Transition Stage) อยู่ในช่วงอายุ 18 - 21 ปี บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง เช่น โอกาสทางการศึกษา และโอกาสที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ เป็นพื้นฐานสำหรับความคิดและการกระทำเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้นโดยเจาะจงเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งอย่างจริงจัง

5. ระยะทดลองปฏิบัติงาน (Uncommitted trial stage) อยู่ในช่วงอายุ 22 - 24 ปีเป็นระยะที่บุคคลทดลองปฏิบัติงาน เป็นการทำงานครั้งแรก

ดังนั้นการเลือกอาชีพจะต้องประกอบด้วยเจตคติในการเลือกอาชีพ สมรรถภาพ ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพที่เป็นไปได้ และการคงที่ในการเลือกอาชีพ ซึ่งไครส์ท์ (Crites. 1978 : 3 - 4) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้และเรียกว่าวุฒิภาวะทางอาชีพ และองค์ประกอบแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. เจตคติในการเลือกอาชีพ (Career Choice Attitude) ประกอบด้วย

1.1 การมีส่วนร่วม (Involvement) คือการที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.2 ความรู้เบื้องต้น (Orientation) คือการที่บุคคลได้รับทัศนคติที่มี ต่องาน และเห็นคุณค่าของการเลือกอาชีพ

1.3 ความมีอิสระ (Independence) คือ การที่บุคคลสามารถตัดสินใจ ได้ด้วยตนเอง

1.4 ความพอใจ (Preference) คือ การที่บุคคลเลือกอาชีพโดย พิจารณาจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ความสามารถในการทำงาน

1.5 มโนทัศน์ (Conception) คือ การที่บุคคลมีมโนทัศน์ในการเลือก ที่ถูกต้อง

2. ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career Choice Competencies) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

2.1 การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ การที่บุคคลทราบว่าเขา จะทำอะไร

2.2 การวางแผน (Planning) คือ การที่บุคคลมองถึงอนาคตข้างหน้า

2.3 ข้อมูลอาชีพ (Occupational Information) คือ การที่บุคคลทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานและรู้จักงาน

2.4 การประเมินตนเอง (Self Appraisal) คือการที่บุคคลรู้จักและ เข้าใจตนเองด้านความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตน

2.5 การเลือกจุดมุ่งหมาย (Goal Selection) คือการที่บุคคลเลือกงานที่ เหมาะสมกับตนเอง

3. การเลือกอาชีพอย่างเป็นจริง (Realism of Career Choice)

หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงตนเองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนโอกาสที่จะเป็นไปได้คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสอดคล้อง ระหว่างความสามารถของตน (Abilities) ความสนใจ (Interests) บุคลิกภาพ (Personality) และชั้นทางสังคม (Social Class)

4. ความคงที่ในการเลือกอาชีพ (Consistence of Career Choice)

เมื่อบุคคลมีฐานะทางอาชีพเพิ่มขึ้น บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เขาชอบ และคิดว่าจะมีความเหมาะสมระหว่างเวลา (Time) สาขาอาชีพ (Field) และระดับอาชีพ (Level) อย่างแน่นอนและเที่ยงตรงขึ้น คือไม่คิดเปลี่ยนอาชีพไปเรื่อย ๆ

เมื่อวัยรุ่นมีฐานะทางอาชีพ เขาจะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ และจะเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพต่อไป การประกอบอาชีพสาขาใด ๆ ย่อมต้องอาศัยพื้นฐานหลายประการและจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในงานอาชีพนั้นเป็นอย่างดี ในระยะวัยรุ่นนั้น เขาควรเตรียมตัวในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

1. การเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ตนจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้พื้นฐานที่จะปรุงแต่งให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีมนุษยสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2. การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่น ความรู้ที่จะส่งเสริมการประกอบอาชีพงานหลัก และงานประกอบที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้น คุณสมบัติที่จะช่วยให้ประกอบอาชีพนั้นได้ดี ตลอดจนโอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพนั้น ๆ

3. การฝึกงานบางอย่างที่เป็นพื้นฐานของอาชีพ จะช่วยให้เข้าใจลักษณะและปัญหาของอาชีพนั้น ๆ ได้ดี รวมทั้งได้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในอนาคตได้มาก

4. การสร้างสมรรถภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการประกอบอาชีพ ความสามารถในการทำงานต้องอาศัยจินตยัที่ดี ได้แก่ การไม่ท้อถอย ทำงานด้วยความเอาใจใส่ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีความอดทนและมีความรับผิดชอบสม่ำเสมอ ผู้มีจินตยัที่ดีย่อมรู้จักวิเคราะห์งานออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วทำให้สำเร็จตามลำดับขั้น เมื่อทำงานสำเร็จไปขั้นหนึ่ง เขาก็ประเมินผลงานของตนเอง ถ้าพบข้อบกพร่องก็จะรีบแก้ไขและจะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเสมอ (ประสาธ อิศรปรีดา. 2523)

สำหรับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพในเพศหญิงและเพศชาย มีความแตกต่างกันคือ ปัญหาในการเลือกอาชีพในวัยรุ่นหญิงมีน้อยกว่าวัยรุ่นชาย เพราะสามัญลักษณ์ของวัยรุ่นหญิงมักมีความรู้สึกว่าจะมีหัวหน้าครอบครัวเลี้ยงดู แต่ในวัยรุ่นชายจะรู้สึกว่าอาชีพสำคัญมากต่อชีวิต เขาจะวัดความสำเร็จมากน้อยในชีวิตก็จะเพ่งเล็งที่ลักษณะอาชีพ (ปราณี รามสูต. 2528)

พัฒนาการด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่น เริ่มพัฒนาในวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเพียงความสนใจในอาชีพและการพิจารณาความสามารถของตนเอง ส่วนวัยรุ่นตอนกลางจะมีความสนใจในการวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ และวัยรุ่นตอนปลายจะพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริง และเขาสามารถจะเจาะจงเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งอย่างจริงจัง วัยรุ่นหญิงมีปัญหาในการเลือกอาชีพน้อยกว่าวัยรุ่นชาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่นกับระดับ

อายุ

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น เพอร์โรน (Perrone. 1965) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจะเลือกอาชีพต่าง ๆ เพราะคำนึงถึงรายได้และความมั่นคงในอนาคตมากกว่าที่จะคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่นและความอิสระ ส่วนการศึกษาของ เพ็ญศรี จินตศักดิ์ (2535 : 88 - 96) พบว่าการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพ คำนิยมในอาชีพ ความมุ่งหวังของครอบครัว

ส่วนวัยรุ่นตอนกลาง ดอบบินส์ (Dobbins. 1969 : 2598 A-2959A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความปรารถนาและความมุ่งหวังทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐหลุยส์เซียนา พบว่าบิดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ส่วนมารดามีอิทธิพลมากกว่าในการเลือกศึกษาต่อ และเพื่อน ๆ มีอิทธิพลรองลงไป การเลือกอาชีพของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับความสนใจ ความพอใจ ค่าจ้างและลักษณะงานเป็นสำคัญ และการศึกษาของ จุลวย กิรติรักษกุล (2512 : 108 - 109) พบว่าอาชีพที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เลือกมากที่สุด ได้แก่ ครู วิศวกร แพทย์ เกษตรกร พยาบาล นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ เภสัชกร และ

เลขานุการ ตามลำดับ และนักเรียนที่เลือกอาชีพต่างกัน จัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพแตกต่างกัน นอกจากนั้นสถานการณ์เอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลายในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์จำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ในวัยรุ่นตอนปลาย บูท (Booth. 1985 : 789-A) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาในวิทยาลัยโอเดสสา (Odessa College) พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาที่เลือกวิชาเอกแล้วกับนักศึกษาที่ยังไม่ได้เลือกวิชาเอก และอรอนงค์ แจ่มผล (2525 : 87 - 89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกันของวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ สมรรถผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษาปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2523 พบว่า ความสนใจในการเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ สมรรถผลทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่าการเลือกอาชีพของวัยรุ่นตอนต้นมีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพ ค่านิยมในอาชีพ ความมุ่งหวังของครอบครัว ส่วนวัยรุ่นตอนกลางจัดลำดับของความสำคัญแก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนแตกต่างกันและนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น และในวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า ความสนใจในอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ สมรรถผลทางการเรียน มีสหสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพและพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาที่เลือกวิชาเอกแล้ว และยังไม่ได้เลือกวิชาเอก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพกับเพศ

จิตราวี เนตรหิน (2513 : 75 - 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีค่านิยมทางอาชีพตามความก้าวหน้า เกียรติยศ ชื่อเสียง ทางด้านบริการสังคม ความเป็นผู้นำความมั่นคงปลอดภัย รายได้และความพอใจในการทำงานกับธรรมชาติตามลำดับ นักเรียนชายมีค่านิยมด้านรายได้และความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียน

หญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีค่านิยมทางด้านเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้าและทางด้านการสังคมสูงกว่านักเรียนชาย และ ฉลวย กิรติรักษกุล (2512 : 108 - 109) ได้ศึกษาตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบทุกตัวแตกต่างกัน ยกเว้นตัวประกอบด้านคุณประโยชน์ของอาชีพ ความมุ่งหวังของครอบครัวและการถือตนตามอย่างในอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคำตอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเหนือของประเทศไทย ของ วารุณี อัสธีรวัฒน์ (2512 : 132 - 134) นอกจากนั้น บูท (Booth. 1985 : 789-A) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาในวิทยาลัยโอเดสสา (Odessa College) พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพระหว่างเพศชายและเพศหญิง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่านิยมทางอาชีพต่างกัน โดยนักเรียนชายมีค่านิยมด้านรายได้และความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีค่านิยมด้านเกียรติยศชื่อเสียงความก้าวหน้าและการบริการสังคมสูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจัดลำดับความสำคัญแก่ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง และจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า วัยรุ่นชายรู้สึกที่อาชีพมีความสำคัญต่อชีวิตมาก เนื่องจากเขาต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวต่อไปในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า วัยรุ่นชายน่าจะมีพัฒนาการด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

2.4 การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี (Preparing for Social and Civic Responsibilities)

เยาวชนเป็นทรัพยากรและพลังที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สมควรที่จะส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนของชาติให้กว้างขวางและเป็นพิเศษควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรด้านอื่น ๆ เพื่อให้เยาวชนไทยเป็นพลเมืองดีสามารถช่วยตนเองและครอบครัว มีประโยชน์ต่อสังคม และเป็นกำลังสำคัญ อันจะก่อให้เกิดความไพบูลย์และความมั่นคงของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523)

ไพโรจน์ หวังใจชื่น (2525 : 25) ได้ให้ความหมายพลเมืองดีว่า หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิดและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2520 : 11) ได้ให้ความหมายของความสำนึกในหน้าที่พลเมือง หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศชาติของตน และเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ความรู้ที่กล่าวนี้เกี่ยวกับความรู้โดยทั่ว ๆ ไป ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการปกครองประเทศของบุคคลในรัฐบาลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายความปลอดภัย ความสงบสุข ตลอดจนความมั่นคงและชื่อเสียงอันดีงามของประเทศ

หน่วยงานของรัฐได้มีเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสังคมประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงสังคมที่มีเสรีภาพ มีความเรียบร้อยและมั่นคงอันเหมาะสมกับอุปนิสัยของคนไทย ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่จะทำให้การสืบเนื่องของสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อย อีกทั้งเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ เป็นสัญลักษณ์ต่อเนื่องของสังคม (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2513 : 15)

ในเรื่องของการเรียนรู้ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้คือ เด็กจะมีการเรียนรู้มูลฐานของมนุษย์ แล้วจึงเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับมาจากการสั่งสอนอบรมในชั้นมูลฐาน ในขั้นนี้บุคคลสามารถวินิจฉัยและตัดสินใจ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ทางการเมืองได้ ต่อจากนั้นจะเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง ระยะต่อมาบุคคลมีความสนใจในกิจการบ้านเมืองเป็นพิเศษ และพิจารณาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ระยะสุดท้ายบุคคลได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสากล โดยการแพร่วัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นได้จากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุและสื่อมวลชนต่าง ๆ

ในส่วนของความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐธรรมนูญไทยเป็นแม่บทจะ เน้นการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ตราไว้ ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2517 กำหนดสิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

1. ความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

2. สิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้

3. สิทธิทางการเมือง ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

4. เสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา โดยปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อ อย่างไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมือง และไม่ขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน

5. เสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ และโฆษณา ยกเว้นในกรณีที่บทบัญญัติ แห่งกฎหมายจะใช้อำนาจจำกัดเสรีภาพนี้เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน เป็นต้น

6. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ยกเว้นกรณีที่ใช้ กุญแจการศึกษาหรืออยู่ในระหว่างที่ประเทศทำสงคราม

7. สิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการ ศึกษาภาคบังคับ

8. บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกันย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ภายใต้งบเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

สำหรับหน้าที่ของคนไทย มีดังนี้

1. ป้องกันประเทศ
2. รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
3. รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

4. เคารพต่อกฎหมาย
5. ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลต้องกระทำ

โดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม

6. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
7. ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

8. รับการศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาภายในเงื่อนไขและวิธีการที่
กฎหมายบัญญัติ (กมล ทองธรรมชาติ. 2518 : 232 - 240)
สนิท เกษะศิริ (2507 : 85 - 92) กล่าวว่าพลเมืองดีพึงปฏิบัติตนตามหน้าที่
ต่อไปนี้

1. หน้าที่ต่อครอบครัว ต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในครอบครัวตามลำดับ
อาวุโส รักษาชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล

2. หน้าที่ต่อหมู่คณะต้องรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์
ส่วนรวมของหมู่คณะ รักษาความสามัคคีกลมเกลียวกันให้มั่นคงอยู่เสมอ

3. หน้าที่ต่อชาติ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของบ้านเมือง
เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องยอมเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อชาติไทย

4. หน้าที่ต่อศาสนา ต้องประพฤติตนตามหลักธรรมและปฏิบัติตาม
คำสั่งสอนแห่งศาสนาบำรุงรักษาสถานที่หรือสิ่งประดิษฐานวัตถุสำคัญในศาสนาให้ถาวรสืบไป

5. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ เคารพบูชาพระเกียรติยศและพระเกียรติคุณของ
พระองค์ตามกำลังความสามารถจะทำได้ ไม่ยอมให้ใครลบหลู่ดูหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของ
พระองค์

6. หน้าที่ต่อรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติได้
ในเรื่องการเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี (ชัยนาถ นาคบุบผา. 2515 ;
อ้างอิงมาจาก

Havighurst. 1952) ได้ให้ความหมายของการเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี หมายถึง การ
เตรียมตัวที่จะเป็นพลเมืองดีโดยการศึกษาหาความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย รัฐบาลและเศรษฐกิจ
ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความประพฤติเรียบร้อย มีความรู้
ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบสัมมาอาชีพะ อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มีวินัยใน
ตนเอง สามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในทุกโอกาส และมีความยึดมั่นในสถาบัน
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างแนบแน่น เพื่อเป็นพื้นฐานให้สมกับที่เยาวชนจะเป็นผู้รับผิดชอบ
บ้านเมืองในวันข้างหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523) และ
แฮฟวิกเฮิร์ส (Havighurst. 1961 : 358 - 360) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่จะ
ช่วยพัฒนาสังคมไว้ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีลักษณะน่าคบและมองโลกในแง่ดี
2. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปกครองตนเองและพร้อมที่จะ เผชิญกับ

เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างดี

3. เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ เสมอ
4. มีความสามารถในการควบคุมตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบทางศีลธรรม
5. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยไม่ต้องอาศัยการกระตุ้นจากผู้อื่น
6. เป็นผู้มีเหตุผลและมองการไกล
7. เป็นผู้มีใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ
8. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
9. เป็นผู้มองโลกทั้งในแง่วิทยาศาสตร์และในแง่ศาสนาอย่างเข้าใจ

การเตรียมตัวเป็นพลเมืองดีและการสำนึกในหน้าที่พลเมืองของประชาชน จะมีขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการอบรมสั่งสอน โดยเริ่มจากครอบครัวมาสู่โรงเรียน และรวมไปถึงการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องอาศัย สิ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาความสำนึกในหน้าที่พลเมือง คืออำนาจของบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมในด้านโอกาสและฐานะของความเป็นคน ตลอดจนความเชื่อมั่น ในตนเองว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยทำให้บุคคลมี ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง แสดงออกให้ปรากฏในสังคมตั้งแต่ชั้นเบื้องต้นด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายในสังคม ไปจนถึงขั้นสูงคือการเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือ การได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ (สวนา พรพัฒน์กุล. 2520)

สำหรับปัจจัยส่งเสริมความสำนึกในหน้าที่พลเมือง นักวิชาการการปกครองได้ กล่าวถึงสิ่งที่เกื้อกูลความสำนึกทางการเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่พลเมืองไว้ 3 ประการ คือ อำนาจของประชาชน ความเท่าเทียมกันและความเชื่อมั่นในตนเอง

การแสดงความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มี 3 แบบ คือ การแสดงออกโดยลัทธิ เช่น การบริบททุกชั้นเกี่ยวกับคำสั่งคณะปฏิวัติ เรื่องการห้ามชุมนุมกันในที่สาธารณะเกิน 5 คน หากฝ่าฝืนจะถูกจับกุม การสนทนาเรื่องคำครองชีพ ฯลฯ เหล่านี้เป็นการแสดงออกตามความ ต้องการของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงว่าไม่เฉยเมยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อชีวิตตนเองและ บ้านเมืองของตน นอกจากการพูดคุยกันเฉย ๆ แล้ว อาจนำไปสู่ขั้นการเขียนข้อคิดเห็นไปลงหน้า

หนังสือพิมพ์ หรือถ้ามีโอกาสได้เป็นผู้ปราศรัยในงานบางแห่งก็อาจหยิบยกเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมาเป็น ปัญหาถกเถียงหรือเสนอความเห็นให้แก่ชุมชน การแสดงออกตามลัทธิอีกอย่างหนึ่งที่แพร่หลายใน หมู่คนไทย คือ การร้องทุกข์เพื่อระบายความบิบบั่นด้วยความสุจริตใจจริง ๆ จึงจะนับว่าเป็นสิ่ง ที่ดี

การแสดงความคิดเห็นในหน้าที่พลเมืองประการที่ 2 คือ การรวมกลุ่ม เนื่องจากการ กระทำโดยลำพัง จะไม่ค่อยได้ผลอะไรนัก นอกจากคนแสดงออกนั้น ๆ จะมีชื่อเสียงดีอยู่แล้ว การแสดงออกแบบรวมกลุ่มกันก็เท่ากับเป็นการได้เสียงจำนวนมาก ทำให้มีน้ำหนักควรแก่การรับ ฟังได้ แต่ขั้นนี้เป็นเพียงการรวมกลุ่มโดยสมัครใจ ไม่มีข้อบังคับใด ๆ เป็นการชักจูงให้คนที่มี ความคิดเห็นตรงกันมาร่วมมือกันกระทำในสิ่งที่เขาสนใจร่วมกัน กลุ่มสมัครใจที่พอจะเป็น ประโยชน์แก่สังคมส่วนใหญ่อีกคือ กลุ่มที่รวมตัวกันเข้าหาหน้าที่ปกป้องและรักษาผลประโยชน์ ส่วนรวม ซึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญแก่คนทั่วไป เช่น กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มผู้สนับสนุนสันติวิธี และการแสดงความคิดเห็นในหน้าที่พลเมืองประการที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง (วิทยา สุจริตชนารักษ์. 2516)

พัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี เกิดจากการได้รับการอบรมสั่งสอน ปลุกฝังและการเรียนรู้จากครอบครัว โรงเรียนและสังคม เพื่อให้มีความสนใจในหน้าที่และสิทธิ ของตน ในฐานะ เป็นพลเมืองของประเทศภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่นกับระดับอายุ

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น แทรมบูรีโน (Tramburrino. 1966) ได้ทำการศึกษา ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนที่จบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียน มีความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของตนเองต่อบุคคลและต่อสังคมน้อยมาก อาจเป็นเพราะสิ่งที่นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการ เป็นพลเมืองดีในห้องเรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตนอกโรงเรียน ทำให้สิ่งที่ นักเรียนเรียนไปแล้ว เป็นเหมือนประสบการณ์หลอก และ แอลเดอสัน และโรเบิร์ต (Alderson and Robert. 1966) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเจริญเติบโตในด้านความ สนใจต่อชุมชนในระยะวัยรุ่น ซึ่งมีอายุ 11, 13, 15, 18 ปี พบว่า วัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า 15 ปี

มีความลำบากในการตระหนักถึงชุมชนเป็นส่วนรวม และยังไม่มีควมสำนึกในเสรีภาพส่วนบุคคล และไม่ชวนชววยต่อการแก้ปัญหาการเมืองแบบเผด็จการ ตลอดจนไม่สามารถแยกแยะทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบทางสังคมและยังไม่สามารถยิ่ดวิธีการเรียกร้องเพื่อชุมชนในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ในด้านการใช้หลักการทางปรัชญาในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สวนา พรหมมกุล (2520 : 59) พบว่าความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทยในโรงเรียน ของกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และมีสูงในด้านเศรษฐกิจ เด็กไทยในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใจว่า ประชาธิปไตยคือความมีอิสระเสรีภาพที่บุคคลจะทำอะไรก็ได้ โดยไม่ได้กล่าวถึงของเขตจำกัด กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอายุ 20 ปีขึ้นไป เข้าใจคำว่า ประชาธิปไตย ได้ถูกต้องที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษา ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของ แสงสุรีย์ คนศิษฐ์ (2519 : 99) พบว่าวัยรุ่นตอนต้นในภาคเหนือ มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนกลาง ส่วนการศึกษาของ ศิรินันท์ ศรีวรรณ (2526 : บทคัดย่อ) พบว่าทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นด้วยกับทัศนคติเกี่ยวกับพลเมืองของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งโดยส่วนรวมและแยกแต่ละด้านทั้ง 7 ด้าน ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ จะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม จะต้องรู้จักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด จะต้องมีความสุขพละทานมัยที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีสุขนิสัยที่ดี จะต้องปฏิบัติตามค่านิยมในศาสนาของศาสนา จะต้องรู้จักการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเดียวกัน จะต้องมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และจะต้องรู้จักการแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้ความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และสนใจสื่อมวลชน ในวัยรุ่นตอนปลาย จีรังลักษณ์ ศกุนตลักษณ์ (2520 : 22) ได้ทำการศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ดีเพียง 1 เรื่อง คือเรื่องการมีค่านิยมที่พึงปรารถนา มีวัฒนธรรมและยึดมั่นในศาสนาทางศาสนา และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์พอใช้ 5 เรื่อง คือ ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด การมีวิจรณ์ญาณในการตัดสินใจ และรู้จักแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ส่วนอีก 4 เรื่อง นักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ได้แก่ เรื่องความรู้ความเข้าใจในกฎหมายและการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในฐานะเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เกี่ยวกับความสนใจในปัญหาและกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีความรู้เรื่องสิทธิหน้าที่ของตนเองต่อบุคคลและต่อสังคมน้อยมาก และในด้านการใช้หลักปรัชญาในการตัดสินใจทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับอายุ นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีความสนใจในหน้าที่พลเมืองน้อยกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เข้าใจคำว่าประชาธิปไตยได้ถูกต้องที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่นกับเพศ

สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 59) ได้ศึกษาความสนใจในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำด้านเกี่ยวกับอำนาจ ปรากฏว่าหญิงสูงกว่าชาย แต่ในด้านการกินดีอยู่ดีชายสูงกว่าหญิง และการศึกษาของ ศิรินันท์ ศรีวรรณ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติในเรื่องนี้อยู่ระดับสูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วารี แสงสุข (2521 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน โดยนักเรียนหญิงมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยถูกต้องดีมากกว่านักเรียนชาย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะพลเมืองของไทยที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงกว่านักเรียนชาย และนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงมีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยถูกต้องดีกว่านักศึกษาชาย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นชาย

2.5 การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน Preparing for Marriage and Family Life)

การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน หมายถึง การเตรียมตัวเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพศตรงข้าม เสริมทัศนคติในการแต่งงาน การมีบุตร มีครอบครัว (ชยันต นาคนบุผา. 2515 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952) วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพศและเริ่มสร้างสัมพันธภาพเพื่อการมีครอบครัวมากขึ้น ให้ความสนใจกับชีวิตครอบครัวมากขึ้น สนใจศึกษาบทบาทของบิดามารดา การคบเพื่อนต่างเพศยังคำนึงถึงความเห็นชอบของบิดามารดา และเห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งในชีวิตสมรส และการวางแผนครอบครัว เป็นวิธีป้องกันในขณะที่ยังไม่พร้อมที่จะแต่งงาน (สุณีย์ ชีรดากร. 2526) เด็กวัยรุ่นมักใฝ่ฝันในเรื่องความรัก ซึ่งมักได้รับการกระตุ้นจากหนังสือพิมพ์และภาพยนตร์ หรือจากการซุบซิบนิทาน ซึ่งเกิดขึ้นในกลุ่มเพื่อนฝูง และวัยรุ่นเองต้องการได้เป็นที่รัก ความสัมพันธ์แบบคู่สาวระหว่างชายหญิง ในระยะวัยรุ่น เริ่มจากความสนิทสนมไปสู่ความรักและการแต่งงานในที่สุด ลำดับขั้นของความสัมพันธดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นระยะที่วัยรุ่นจะมีความรู้สึกผูกพันกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ในใจ ส่วนใหญ่มักเป็นคนมีชื่อเสียง เริ่มตั้งแต่คนที่เขาสามารถติดต่อโดยส่วนตัวได้ จนกระทั่งถึงบุคคลที่อยู่ห่างไกลไม่สามารถติดต่อโดยตรงได้ ความผูกพันในใจเช่นนี้ จะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักตัดสินใจด้วยตัวเขาเองว่า บุคคลชนิดใดที่เขาต้องการจะเป็น นับว่าเป็นประโยชน์มากในแง่ที่จะช่วยให้เขามีค่านิยม และเป้าหมายที่สำคัญก็คือ วัยรุ่นจะพยายามพัฒนาตัวเอง เพื่อให้สิ่งที่เขาใฝ่ฝันนั้นเกิดขึ้นจริง ๆ กับตัวเขา

ขั้นที่ 2 วัยรุ่นจะเกิดความสนใจเพศตรงข้ามคนใดคนหนึ่ง ที่เขาคิดว่าเหมาะสมกับอายุและตัวเขา ความสนใจลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความรักที่รุนแรงวิจิตรพิสดาร และหลงใหลใฝ่ฝัน เป็นความรักอย่างไม่มีอุดมการณ์ เป็นความรักในแง่ความรู้สึกหรือความฝันอย่างเดียว

ขั้นที่ 3 การหาโอกาสพบปะกันหรือนัดกันไปเที่ยวเป็นลำดับต่อมาหลังจากที่เขาเริ่มสนใจใครคนหนึ่ง ส่วนใหญ่มักจะนัดกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่อยู่ในกลุ่มเพื่อน (Cliques) เดียวกัน การเที่ยวด้วยกันระหว่างวัยรุ่นหญิงและชายนั้น กันนับว่ามีประโยชน์และเกิดคุณค่าหลายประการ เป็นต้นว่าช่วยให้เขาปรับตัวต่อเพศตรงข้ามได้ดีขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีสภาพทางอารมณ์ที่มั่นคงขึ้น และมีโอกาสที่จะเรียนรู้บทบาทของตนให้เหมาะสมกับเพศ

สรรค์ ศรีเพ็ญ (2514) ได้เสนอแนะไว้ว่า เพื่อให้พัฒนาการทางสังคมระหว่างเพศดำเนินไปอย่างมีคุณค่ามากที่สุด ผู้ปกครองควรจะอนุญาตให้เขาได้ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศได้ในบางโอกาส เพราะการมีเพื่อนเป็นสิ่งที่ดีและจำเป็นอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ แต่ในระยะแรก ๆ ควรอนุญาตเฉพาะกรณีที่เป็นหมู่คณะและมีผู้ใหญ่ควบคุมดูแลไปด้วย ต่อมาเมื่อเขามีอายุมากขึ้น ประกอบกับประสบการณ์กว้างขวางขึ้นและมิได้แสดงความประพฤติไปในทางเสียหายอย่างใด ผู้ปกครองจึงควรผ่อนผันให้ไปกันตามลำพังพวกเด็ก ๆ ได้บ้าง โดยมีการกำหนดสถานที่และเวลาไปกลับตามสมควร

ขั้นที่ 4 หลังจากทวิษรุ่นได้เที่ยวด้วยกัน เขาก็จะสามารถตัดสินใจได้ว่าเพื่อนต่างเพศคนใดที่เหมาะสมกับเขา ใครที่มีรสนิยมหรือเจตคติที่จะไปด้วยกันได้ ถ้าหากผู้ที่เขาเกี่ยวข้องกับนั้นเป็นที่พึงพอใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นแนบแน่นขึ้น เขาจะนัดเจอกับบ่อยครั้งขึ้น และจะแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นนี้เป็นการหมั่นหมายกันเบื้องต้น เขาจะเริ่มคิดถึงการทำงาน แต่ระยะนี้ก็ยังคงเป็นเพียงการหมั่นหมายที่ยังไม่เป็นพิธีการ ยังไม่ได้ประกาศให้ผู้อื่นรู้ เป็นการรู้กันภายในระหว่างเขาเท่านั้น

ขั้นที่ 6 การหมั่นจะเกิดขึ้นหลังจากที่เขาได้ตัดสินใจแน่นอนแล้วว่าที่จะแต่งงานกัน อาจมีพิธีหมั้นเป็นทางการเกิดขึ้น

ขั้นที่ 7 คือการแต่งงาน ขั้นนี้เขาจะมีความคิดเห็นและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างถาวร ถ้าหากว่าการแต่งงานนั้นเกิดขึ้นทั้ง ๆ ที่เขายังอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ ยังต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่เลี้ยงดูอยู่ เราถือว่าเป็นการแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย

ลำดับขั้นต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้ บางคนอาจจะติดอยู่ที่ขั้นใดขั้นหนึ่งนานหรืออยู่ในขั้นหนึ่งเพียงระยะเวลาอันสั้นเกินไป หรือบางคนอาจจะกระโดดข้ามขั้นเลยก็เป็นได้ ซึ่งการติดอยู่ที่ขั้นใดขั้นหนึ่งยาวนานหรือระยะสั้นเกินไปก็ดี หรือการกระโดดข้ามขั้นก็ดี อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในขั้นอื่น ๆ ต่อไปได้ และ สุขชา จันทน์เอม (2528) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตามอายุ คือ เมื่ออายุประมาณ 13 - 14 ปี เด็กหญิงเริ่มสนใจในเด็กชายและพยายามทำทุกอย่างที่จะเรียกร้องความสนใจจากเด็กชาย แต่เด็กชายยังเฉย ๆ อยู่ เมื่ออายุประมาณ 14 - 16 ปี เด็กชายเริ่มสนใจในเด็กหญิงขึ้นบ้าง และบางคนเริ่มแยกตัวไปสนิทสนมกับเพศตรงข้าม และอายุประมาณ 17 - 18 ปี หรือมากกว่า เด็กชายและเด็กหญิงจะเริ่มจับกันเป็นคู่ ๆ

ในเรื่องการแสดงความรักของวัยรุ่นนั้นจะต้องแสดงออกให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและต้องเรียนรู้ถึงขอบเขตแห่งเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความรัก เพื่อที่จะควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบที่สังคมมุ่งหวังการแสดงความรักของวัยรุ่นและหนุ่มสาวมีอยู่หลายลักษณะแตกต่างกันไปตามบุคคลและสังคม บางครั้งพฤติกรรมที่ปรากฏออกนอกขอบเขตที่กำหนดไว้ และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องตามมา พฤติกรรมโดยทั่วไปนี้มักพบอยู่เสมอในกลุ่มวัยรุ่น ได้แก่ การให้ของที่ระลึก ความผูกพันทางใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ความอิจฉาริษยา การแสดงความสนิทสนม การกอดจูบหรือการพลอดรัก การร่วมเพศก่อนแต่งงาน (ประสาธ อิศรปริดา. 2523) ในวัยหนุ่มสาวทุกคนต้องการมิตรภาพ ความรักและต้องการความเป็นอิสระจากบิดามารดา วัยรุ่นจึงเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความรักเพศตรงข้าม และการแต่งงานในอนาคต (สุชา จันทน์เอม. 2528)

หลักเกณฑ์การเลือกคู่ครองที่นำไปสู่ชีวิตครอบครัวที่มีความสุข มีดังต่อไปนี้

1. มีความคล้าย ๆ กันในค่านิยม รสนิยม ระดับการศึกษา ความสนใจ การใช้เวลาว่าง ศาสนา ความเชื่อ รากฐานทางวัฒนธรรม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะครอบครัว เชื้อชาติ
2. มีบุคลิกภาพที่ไปด้วยกันได้ ทั้งแง่คล้ายกันและไม่เหมือนกัน หรือที่เป็นไปในแบบตรงข้าม เช่น อารมณ์ร้อนกับอารมณ์เย็น
3. มีอายุใกล้เคียงกัน จากการวิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรห่างกันมากถึง 10 ปี และตามปกติชายควรมีอายุมากกว่าหญิง
4. มีอาชีพเลี้ยงตัวพอที่จะสร้างครอบครัวให้เป็นสุขได้
5. มีความรักใคร่ผูกพัน มีความนับถือและนิยมชมชอบซึ่งกันและกัน มีรสนิยมทางเพศที่ไปด้วยกันได้ และมีความพยายามเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน
6. ทั้ง 2 ฝ่าย มีฐานะทางอารมณ์และสังคม
7. โดยทั่วไปหญิงมักมองชายในแง่ความสามารถ ความเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง ความเข้าอกเข้าใจ การให้ความคุ้มครอง การมีลักษณะสมชาย รูปร่างหน้าตาของชายมีความสำคัญน้อย แต่ฝ่ายชายมักมองผู้หญิงในด้านรูปร่างหน้าตา ลักษณะสมหญิง ความเป็นแม่บ้าน แม้เรือนความสามารถในการเข้าสังคม

นอกจากนั้นสิ่งจำเป็นสำหรับคู่สมรสที่ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข และเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้ผู้อื่นนิยมรักใคร่ ได้แก่ เป็นคนที่เปลี่ยนได้ รู้จักผ่อนปรนประนีประนอม มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ที่ไว้วางใจและเชื่อถือได้ มีความอดทนอดกลั้น ไม่เป็นคนที่โมโหจนเจียวง่าย เห็นการไกลและเสียสละได้ เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสนิทถึงความจำเป็นที่ต้องหาทางออกอย่างถูกต้อง เมื่อมีความผลักดันทางเพศและต้องเห็นความสุขทางเพศเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตสมรส ยอมรับคุณค่าสูงสุดของชีวิตสมรส คือ ครอบครัว เห็นความสำคัญของการแสดงความรักออกมาในลักษณะที่ผู้อื่นเข้าใจได้ มีความอดกลั้น และสามารถทำงานหนักได้ มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี มีอารมณ์ขันและรู้จักทำจิตใจให้เบิกบานและแจ่มใสอยู่เสมอ มีศรัทธาและภูมิใจในคู่สมรสของตน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ชอบปรับความเข้าใจมากกว่าเก็บไว้ในใจ มีความร่วมมือและนิสัยชอบช่วยเหลือ เป็นคนใจเย็นและรอบคอบ ในเรื่องการเลือกคู่ครองนี้ จิตแพทย์แห่งแมนฮัตตันชื่อ ออสการ์ แชค (สฺถียี ชีรดากร. 2526) กล่าวว่า การแต่งงานที่ได้ผลเป็นที่พอใจย่อมตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความปรารถนาที่จะแบ่งปัน ที่จะไว้วางใจ และที่จะมีการติดต่อเป็นที่เข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ถ้าไม่มีรากฐานเหล่านี้ทั้งสองฝ่ายอาจจะปรับตัวเข้ากันได้ยาก

วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพศ โดยเริ่มจากความรู้สึกผูกพัน ความสนใจเพศตรงข้าม การนัดเที่ยว การตัดสินใจเลือกเพศตรงข้ามที่เหมาะสมกัน การหมั้นหมาย และการแต่งงาน ในวัยรุ่นตอนต้นเด็กหญิงเริ่มสนใจเด็กชายก่อน ส่วนเด็กชายจะสนใจเด็กหญิงในวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลายเด็กชายและเด็กหญิงจะเริ่มมีคู่รักเพื่อสร้างสัมพันธภาพทางเพศและเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นกับระดับอายุ

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น ออฟเฟอร์ (Offer. 1971 : 40 - 84) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น โดยทำการศึกษาระยะยาวกับนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 14 - 21 ปี ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศเริ่มเมื่อนักเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 45 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยนัดพบกับเพื่อนต่างเพศ แต่การมีนัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นร้อยละ 77 เมื่อนักเรียนเหล่านี้อยู่ชั้นปีที่ 3 ในมหาวิทยาลัย สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ควรจะจับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลายเสียก่อน และเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนมีเพศสัมพันธ์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 เมื่อเรียนในมหาวิทยาลัยปีที่ 1 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 เมื่อเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ในมหาวิทยาลัย ส่วนการศึกษาของ ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2527 : 136 - 140) พบปัญหาและความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 ส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรัก ความเข้าใจ ต้องการแต่งงานด้วยความรักโดยวัยรุ่นตอนกลางมีความต้องการมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น และต้องการแต่งงานกับคนที่มีการศึกษา ทั้งที่ ๆ ส่วนใหญ่บอกว่ายังไม่มี คู่รัก และการศึกษาของ สมหมาย อ่ำตอนกลอย (2533 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก มีค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศอยู่ในกรอบประเพณีไทย ส่วน รัชณี วิเศษสังข์ (2518 : 77) ได้ศึกษาจรรยาวิพากษ์ของเด็กไทยวัยรุ่นในกรุงเทพฯ เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 ในเรื่องการไปเที่ยวด้วยกันสองต่อสองในเวลากลางคืน การนัดพบกันตามลำพัง การกุมมือกัน การป้อนอาหารให้กัน การโอบกอดกันในโรงภาพยนตร์ การมีความสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ พฤติกรรมเหล่านี้เป็นเรื่องของหนุ่มสาววัยผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวัยรุ่นตอนปลายของ รัชนิกร เศรษฐ (2519 : 93) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับการมีนัดกับเพื่อนต่าง เพศของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เคยมีนัดกับเพื่อนต่างเพศมาแล้ว โดยมียอดครั้งแรกเริ่มเมื่ออายุ 18 ปี ระหว่างนัดไม่เคยกอดจูบกัน และนิสิตให้ความเห็นว่าการที่หนุ่มสาวมีนัดกับเพื่อนต่างเพศไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องน่าอายและเห็นว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเป็น สาวพรหมจรรย์จนถึงวันแต่งงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ จริยา พงศ์วิวัฒน์ (2526 : 129) เกี่ยวกับทัศนคติในเรื่องการมีคู่รัก การเลือกคู่ครอง และการแต่งงานของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า นักศึกษายอมรับพฤติกรรมการจับมือถือแขนของคู่รักว่าไม่ใช่สิ่ง เสียหาย นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงความเห็นชอบของผู้ปกครอง และความสุภาพเป็นสิ่ง จำเป็นอย่างหนึ่งในการสมรส และการวางแผนครอบครัวเป็นวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ระยะที่ยัง ไม่พร้อมที่จะแต่งงาน และ อติรัตน์ วัฒนไพลิน (2527 : 98) ได้ศึกษาเจตคติและพฤติกรรม ทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ระดับปริญญาตรี อายุระหว่าง 18 - 23 ปี พบว่า นิสิตมีเจตคติทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง คือมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในเรื่อง เพศตามบรรทัดฐานของสังคมเดิมน้อยลง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าวัยรุ่นมีการนัดเพื่อนต่างเพศโดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระดับอายุ วัยรุ่นตอนต้นต้องการแต่งงานด้วยความรักและคำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศอยู่ในกรอบประเพณีไทย ส่วนวัยรุ่นตอนกลางเห็นว่าการแสดงความรักต่อกันเป็นเรื่องของหนุ่มสาววัยผู้ใหญ่และวัยรุ่นตอนปลายเห็นว่าการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศไม่เป็นสิ่งที่น่าละอายและยอมรับพฤติกรรมการจับมือถือแขนของคู่รัก นอกจากนั้นยังคำนึงถึงความเห็นชอบของผู้ปกครอง และเห็นความสุขทางเพศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในชีวิตสมรสการวางแผนครอบครัวเป็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ขณะที่ยังไม่พร้อมจะแต่งงาน และมีเจตคติทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในเรื่องเพศตามบรรทัดฐานของสังคมเดิมน้อยลง จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า วัยรุ่นตอนปลายจะเริ่มมีคู่รักเพื่อสร้างสัมพันธภาพทางเพศและเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่า วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นกับเพศ

โกลด์เซน (Goldsen. 1960 : 240) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง และการสมรส พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นความสำคัญของการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ เพื่อจะได้มีโอกาสรู้จักคนที่ตนจะเลือกเป็นคู่ครองได้ดียิ่งขึ้น และการศึกษาของ สมหมาย อาตอนกลอย (2533 : บทคัดย่อ) พบว่าคำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีคำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า นักเรียนชายมีคำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ (ความรู้สึก ความนิยมชมชอบ ซึ่งแสดงออกโดยการปฏิบัติกับเพื่อนต่างเพศ) สูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิรดา รัตนรังสี (2521 : 55 - 56) ซึ่งศึกษาคำนิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ และการเลือกคู่ครองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ พบว่า ในการมีนัดครั้งแรกกับเพื่อนต่างเพศนิสิตชายและหญิง เห็นว่าควรชวนเพื่อนไปเป็นกลุ่มก่อนสำหรับความคิดที่ว่าควรไปตามลำพังในการมีนัดครั้งแรกนั้น เพศชายคิดว่าควรไปมากกว่าเพศหญิง และเห็นว่าควรมีนัดกับเพื่อนต่างเพศให้มากที่สุด เพื่อที่จะมีโอกาสเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง สำหรับนิสิตที่มีคนรักอยู่แล้ว เพศชายยังชอบที่จะมีนัดกับเพื่อนต่างเพศอื่นอีกในระดับปานกลาง สำหรับเพศหญิงที่มีคนรักแล้วจะไม่นัดกับเพื่อนต่างเพศอื่นน้อยมาก และคำนิยมที่

นิสิตนักศึกษาประพฤติปฏิบัติต่อกันเมื่อสนิทสนมกันถึงขั้นยอมเป็นคนรักแล้ว พบว่า การจับมือถือแขน กับคนรัก ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา และจรรยา พงศ์วิวัฒน์ (2526 : 129) ได้ศึกษา ความรู้ ทักษะ และความต้องการของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ทักษะในเรื่องการมีคู่รัก การเลือกคู่ครอง และการแต่งงาน นักศึกษาชายส่วนใหญ่เห็นว่าการมีคู่รักในวัยเรียนจะช่วยเป็นกำลังใจในการศึกษา ในขณะที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษายอมรับพฤติกรรมการจับมือถือแขนของคู่รักว่าไม่ใช่สิ่งเสียหาย โดยนักศึกษาชายมีคะแนนเฉลี่ยเห็นด้วยมากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนทัศนคติในเรื่องการที่คู่รักได้เสียกันก่อนแต่งงานเป็นเรื่องธรรมดานักศึกษามีทัศนคติที่ขัดแย้งกัน โดยนักศึกษาชายเห็นด้วยกับทัศนคตินี้ ในขณะที่นักศึกษาหญิงไม่เห็นด้วย และทัศนคติของนักศึกษาในเรื่องการแต่งงาน นักศึกษาชายเห็นด้วยกับทัศนคติการแต่งงานเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนั้น อติรัตน์ วัฒนไพลิน (2527 : 98) ได้ศึกษาเจตคติและพฤติกรรมทางเพศของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ระดับปริญญาตรีอายุระหว่าง 18 - 23 ปี พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมี เจตคติทางเพศที่แตกต่างกัน โดยนิสิตหญิงมีแนวโน้มที่จะรักษามรรยาทมาตรฐานของสังคมเดิมไว้มากกว่านิสิตชาย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า นักเรียนชายมีค่านิยมคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนหญิง และนิสิตชายมีความเห็นว่าการมีนัดครั้งแรกควรไปกันตามลำพังมากกว่า นิสิตหญิง สำหรับนิสิตที่มีคนรักแล้วนิสิตชายยังมีนัดกับเพื่อนต่างเพศคนอื่นอีกอยู่ในระดับปานกลาง และนิสิตหญิงมีระดับน้อยมาก นักศึกษาชายส่วนใหญ่เห็นว่าการมีคู่รักในวัยเรียนจะช่วยเป็นกำลังใจในการศึกษา ในขณะที่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย สำหรับพฤติกรรมการจับมือถือแขนของคู่รักพบว่านักศึกษาชายมีคะแนนเฉลี่ยเห็นด้วยมากกว่านักศึกษาหญิง ในเรื่องการที่คู่รักได้เสียกันก่อนแต่งงาน นักศึกษาชายเห็นด้วยกับทัศนคตินี้ในขณะที่นักศึกษาหญิงไม่เห็นด้วย และนักศึกษาชายเห็นด้วยกับทัศนคติการแต่งงานเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าวัยรุ่นชายมีพัฒนาการด้านกาเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

2.6 การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต

(Building a Philosophy of life and Formonious System of Values)

การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต หมายถึง การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ที่ควรจะมีติดถือเป็นหลักในชีวิต (ชัยนาถ นาคนุปภา. 2515 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1952) ระยะเวลาวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่เด็กวัยรุ่นจะรับรู้ และยึดถือค่านิยมในการดำเนินชีวิตในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่จะต้องดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบุคคลในสังคม เด็กวัยรุ่นจะมีความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องศาสนาปรัชญา ค่านิยมของแต่ละบุคคลจะพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสั่งสม อบรมจริยธรรมในครอบครัว โดยรับแบบอย่างจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่คนอื่น ๆ เพื่อนรุ่นเดียวกันและเพื่อนรุ่นพี่ เด็กวัยรุ่นจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ จากการให้แนวทางการชักจูงโดยรางวัลและเป็นต้นแบบให้ได้เลียนแบบ (ยุวดี เทียรประสิทธิ์. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953)

การเตรียมตัวตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ของวัยรุ่นขึ้นอยู่กับที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมให้บุคคล โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้หรือถ่ายทอดทางสังคม (Socialization Process) ทั้งนี้เพื่อทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคมนั้นมีหลายสถาบัน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ศาสนา สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดค่านิยมให้แก่บุคคลทั้งโดยวิธีตรงและอ้อม เริ่มตั้งแต่มนุษย์แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต หรืออาจกล่าวว่า มนุษย์จะได้รับการถ่ายทอดค่านิยมตลอดไป ตราบใดที่มนุษย์มีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ในสังคม (สุพัตรา สุภาพ. 2523) ในส่วนของวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความคิดเห็นเป็นของตนเอง เป็นวัยแห่งการแสวงหาอุดมการณ์ของสังคมและอุดมการณ์ของชีวิต (วิริยยุทธ วิเชียรโชติ. 2527) วัยรุ่นจะเลือกอุดมการณ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งจะนำทางให้เขาอยู่ในสังคมได้ นอกจากนี้อุดมการณ์ชีวิตจะช่วยพาเขาไปสู่ความมีเอกลักษณ์ของตน เขาก็จะมีแนวทางชีวิตของเขา เมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับอุดมการณ์ของเขา เขาก็จะไม่ยอมรับหรือต่อต้านสิ่งนั้น (นวลละออ สุภาพล. 2527 : 92 - 96) ระยะเวลาวัยรุ่นตอนปลายเริ่มเป็นผู้ใหญ่เป็นช่วงวิกฤตของบุคคลในแง่ของการเลือก การตัดสินใจ การวางแผน เป้าหมายและอุดมคติ ทั้งนี้เกี่ยวกับครอบครัว อาชีพ ศาสนา สังคม การศึกษา และการดำเนินชีวิต (ประมวญ ดิฉินสัน. 2520)

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช ได้ให้คำจำกัดความของอุดมการณ์ว่า อุดมการณ์คือ แบบฉบับของความคิด ความเชื่ออันมีแบบแผนซึ่งมุ่งอธิบายสภาพการณ์ในสังคมที่เป็นมาแล้วในอดีตที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันและที่จะเป็นไปในอนาคต อุดมการณ์เป็นระบบความเชื่อประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษ คือเป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากกลุ่มชนในสังคม และเป็นความเชื่อที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชน และเป็นหลักที่คนหันเข้าหาและอาศัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติและดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นจะต้องมีส่วนช่วยในการยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันหรือช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้คนหันมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้

อุดมการณ์เป็นความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและสังคม อุดมการณ์ที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนจะช่วยผูกประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าด้วยกันและวางแบบแผนความประพฤติปฏิบัติให้แก่ประชาชน ซึ่งถ้าประชาชนได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติต่ออุดมการณ์นั้น ๆ จะกลายเป็นอุดมการณ์ของสังคมนั้นในที่สุด (อัจฉราพร กมฺพิสัย. 2525) ขณะเดียวกันการพัฒนาสังคมจะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพ มีอุดมการณ์ โดยการปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ของชาติให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทประสานความร่วมมือด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจ. 2528) อุดมการณ์ที่สามารถจะเผยแพร่ให้มวลชนยอมรับและปฏิบัติตามได้จะต้องเป็นอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกรักคิดและความต้องการของคนไทยส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่าอุดมการณ์ของชาติ

อุดมการณ์ของชาติ หมายถึง ระบบความคิดที่สอดคล้องกับความเชื่อถือและความต้องการอย่างแท้จริงของคนในชาติ ที่ยึดถือและผูกพันใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นส่วนรวม เพื่อการธำรงรักษาสืบสร้างสรรชาติ และทุกคนในชาติมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้บรรลุถึงร่วมกัน โดยกำหนดครอบคลุมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและจิตวิทยา ลักษณะอุดมการณ์ของชาติเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้และปลูกฝังได้ เป็นสิ่งที่เร้าใจหรือแรงบันดาลใจให้ใฝ่ฝัน ยึดถือและมุ่งที่จะคิดจะทำให้บรรลุถึง และยังก่อให้เกิดพลังในจิตใจที่ทําให้มีความหนักแน่น ไม่ท้อถอย อดทนต่อสู้ พันฝ่าอุปสรรคและศัตรู รวมทั้งสามารถที่จะแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่ยปรารถนาอันสูงส่ง (คณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติ. 2526)

อุดมการณ์ของชาติที่จะสามารถจูงใจให้เกิดความเชื่อในหมู่ชนและ เกิดการปฏิบัติตามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ ๆ คือ

- 1) เป็นระบบความคิดที่มีสถาบันหลักในสังคมเป็นฐานรองรับหรือสามารถวางรูปแบบ ความคิดเป็นทฤษฎีและปรัชญาทางสังคมได้
- 2) เป็นระบบความคิดที่อธิบายถึงสภาพที่ดีในสังคมที่พึงรักษา และสภาพที่ไม่ดีในสังคมที่พึงขจัด ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมต่อสังคมส่วนรวม
- 3) เป็นระบบความคิดที่ตั้งอยู่บนหลักของเหตุผลและเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้
- 4) เป็นระบบความคิดที่อธิบายถึงวิธีการที่สมาชิกในสังคมพึงยึดถือและนำมาปฏิบัติ เพื่อพาสังคมไปสู่สถานะที่ดีเลิศในที่สุด
- 5) เป็นระบบความคิดที่มีผู้นำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และก่อผลดีต่อสังคมอย่างเห็นชัด รวมทั้งสามารถทนต่อการท้าทายของอุดมการณ์อื่น ๆ หรือตรงข้ามได้
- 6) เป็นระบบความคิดที่สอดคล้องกับความรู้สึกร่วมกันเกิดและความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชาติ เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับได้ง่าย และเชื่อมั่นว่าระบบความคิดนั้นจะสามารถแก้ปัญหาของเขาได้

สำหรับสังคมไทย ลักษณะอุดมการณ์ดังกล่าวข้างต้นก็คือ อุดมการณ์ของชาติไทย ซึ่งตามความหมายของสภาความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง การพิทักษ์ชาติ ปกป้องเอกราชและประชาธิปไตยคุ้มครองศาสนา เทอดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม บำบัดทุกข์บำรุงสุข ประสานประโยชน์ทุกถ้วนหน้า รักษาสิทธิเสรีภาพ สร้างความสามัคคีและคุณธรรม อุดมการณ์ของชาติไทยควรผูกพันกับค่านิยมที่สำคัญยิ่งของชาวไทยหรือสังคมไทย คือ "ความเป็นไทย" (คณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติ. 2526) สำหรับค่านิยมนี้มีความสำคัญและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและนับได้ว่าเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพของคนในชาติ การยกระดับคุณภาพชีวิตต้องอาศัยค่านิยมเป็นหลัก และต้องสร้างค่านิยมขึ้นภายในจิตใจคน เพราะค่านิยมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่แสดงพฤติกรรมทั้งต่อตนเองและสังคม การเลือกกระทำสิ่งใดของบุคคลนั้นยึดถือค่านิยมที่ดี ก็แน่ใจได้ว่าเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร ที่พึงปรารถนา (ระวี ภาวิไล. 2524) และค่านิยมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นไทย ก็คือค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ประกาศเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 เพื่อเชิญชวนให้ทุกคนสร้างเสริมปลูกฝังและปฏิบัติตาม ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ มีดังนี้

1) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

การพึ่งตนเอง หมายถึง การเคารพตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง และไม่ทำตัวให้เป็นปัญหาและภาระแก่ผู้อื่น (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) การพึ่งตนเอง ถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน การรู้จักพึ่งตนเองก่อนยอมทำให้เกิดความรู้สึกเข้มแข็งและมีความมั่นใจในการตัดสินใจ จำเป็นต้องรู้จักการเอาตัวรอด และให้มีความปลอดภัย แต่ละคนจะต้องรู้จักยืนอยู่ด้วยขาของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง รู้จักหาข้อยุติ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้ปัญหาคลี่คลายไปในทางที่ดี การพึ่งพาตนเองอย่าไปรบกวนหรือไปทาคำความראהแก่ผู้อื่น (นพพร พานิชสุข. 2522)

ขยันหมั่นเพียร หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะอดทน (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) การขยันหมั่นเพียรนั้นถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ ความสมบูรณ์และความมั่นคงในชีวิตไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตไม่ว่าด้วยการศึกษา การประกอบอาชีพ การปฏิบัติงานต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรเป็นปัจจัยสำคัญทั้งสิ้น (นพพร พานิชสุข. 2522)

ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) ความรับผิดชอบถือได้ว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้แก่บุคคลทุกชั้นทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นระดับใด ๆ เพราะความรับผิดชอบเปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (นพพร พานิชสุข. 2522)

2) การประหยัดและออมทรัพย์ หมายถึง การรู้จักใช้ รู้จักออมทรัพย์สิ้นเวลา ทรัพยากรทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะความเป็นอยู่ส่วนตนและสังคม (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) การประหยัดและออมถือเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลสืบเนื่องต่อประการแรก ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพสังคมปัจจุบัน เศรษฐกิจมีแนวโน้มสูงขึ้น ค่า

ครองชีพสูงขึ้น ทำให้เกิดความเดือดร้อนมาสู่ประชาชนส่วนรวมที่มีฐานะปานกลางหรือหาเช้ากินค่ำ เป็นปัญหาหนึ่งที่กระทบกระเทือนไปสู่ประชาชนทุกหมู่เหล่า และปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดหรือรัฐบาลใดสามารถแก้ไขหรือจัดปัญหานี้ออกไปได้เลย จึงจำเป็นต้องหาทางบรรเทาหรือทางออกที่ดีขึ้น วิธีทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขในเรื่องนี้ได้ต้องใช้วิธีการประหยัด หรือออม การฝึกฝนให้นิสังยรู้จักการประหยัดและออม เพื่อเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไปตามที่ต้องการ เพื่อมิให้ต้องทุกข์หรือต้องมีหนี้สินรุงรัง ทำให้เกิดปัญหาลูกหลานใหญ่โตต่อไปในอนาคต ดังนั้นค่านิยมด้านนี้จึงมีความสำคัญที่จะต้องปลูกฝังให้ประชาชนได้มีขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจทั้งในแง่ส่วนบุคคลและส่วนรวม (นพพร พานิชสุข. 2522)

3) มีระ เบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

มีระ เบียบวินัยและเคารพกฎหมาย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระ เบียบ แบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมาอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมเป็นเหตุธรรมชาติมาอยู่เองในอันที่ต้งมีการขัดแย้ง การปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการก้าวถ่าง ละเมิดสิทธิของกันและกัน และในที่สุดอาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทและต่อสู้ด้วยกำลังในที่สุด ดังนั้นเพื่อให้สังคมมีความสงบสุข มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนอบรมให้มีระ เบียบขึ้นเป็นพื้นฐานเบื้องต้นให้แก่ประชาชนทั่วไป การสร้างระ เบียบวินัยจะส่งผลสะท้อนให้บุคคลมีความรับผิดชอบควบคู่ไป ในเรื่องของการเคารพกฎหมายบ้านเมือง ฉะนั้นค่านิยมด้านนี้จึงเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญมากอีกประการหนึ่ง (นพพร พานิชสุข. 2522)

4) ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา หมายถึง การมีความศรัทธาและยึดถือปฏิบัติในแบบแผนความประพฤติ ซึ่งตั้งอยู่ในความดีงามและหลักธรรมของศาสนา (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญสมควรปลูกฝังและฝึกฝนให้เกิดความเคยชิน จนเป็นนิสัยของประชาชนคนไทยในสังคมปัจจุบัน ศาสนาพุทธเป็นศาสนาเก่าแก่ประจำชาติไทยมากโดยตลอด จึงจำเป็นต้องอาศัยธรรมะของพระพุทธเจ้าเข้ามามีส่วนในการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลหรือแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญ สำหรับธรรมะที่สมควรนำมาปฏิบัติกันให้เห็นผลจริงจกในสภาพปัจจุบัน ได้แก่ ความมีเมตตา กรุณา

ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การเว้นจากอบายมุขที่ชั่วร้ายทั้งหลาย การมีสติสัมปชัญญะและมีความ
ละเอียดรอบคอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง เป็นต้น คุณธรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักธรรมที่
สำคัญของพระพุทธองค์ที่วิเศษที่สุดและจะนำความสุข ความสงบ ความสบายใจ มาสู่ผู้ปฏิบัติโดย
ทั่วหน้ากัน และช่วยให้ขจัดปัญหาความทุกข์กายและใจให้เบาบางหรือลดน้อยลง สมควรที่
ประชาชนคนไทยจักเห็นคุณค่าธรรมะดังกล่าว ค่านิยมนี้มีความสำคัญและจะทำให้สังคมอยู่
ร่วมกันด้วยความสุข (นพพร พานิชสุข. 2522)

5) มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความ
สามัคคี ร่วมแรง (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
สามสิ่งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่มีพระคุณแก่ประชาชนคนไทยทั่วประเทศ ช่วยให้ประชาชนมีความร่มเย็น
เป็นสุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข เพราะชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ถือได้ว่า
เป็นองค์ประกอบที่สามารถทำให้ประเทศดำรงเป็นเอกราชอยู่ได้จนตราถึงปัจจุบันนี้ ถ้าหากขาด
สามสิ่งนี้แล้ว ประเทศจะต้องตกเป็นเมืองขึ้นหรือสูญเสียเอกราชในที่สุด ค่านิยมด้านนี้นับว่ามี
ความสำคัญมากที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องมี (นพพร พานิชสุข. 2522)

ดังนั้นการสร้างอุดมการณ์ที่เหมาะสมเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในระบบการ
ใช้อุดมการณ์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ ซึ่งเปรียบได้กับการเลือกฟันเมลิ็ด
ต้นไม้ที่จะทำพันธุ์ อุดมการณ์ที่เหมาะสมย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่รูปแบบที่ต้องการได้
และอุดมการณ์ของสังคมและอุดมการณ์ของชีวิตสำหรับวัยรุ่นไทยนั้นสามารถพิจารณาได้จากการ
ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งเป็นค่านิยมที่เหมาะสมกับคนไทยและสอดคล้อง
กับอุดมการณ์ของชาติไทย และการที่วัยรุ่นจะสามารถตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ที่ตนควรจะมียึดถือ
เป็นหลักในชีวิตได้นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เปรียบเทียบได้กับอุดมการณ์เสมือนต้นไม้
เมื่อเมล็ดถูกฝังลงในดิน ซึ่งเปรียบได้กับประชาชนแล้ว ต้นไม้นั้นจะเจริญงอกงามหรืออับเฉาตาย
ไปย่อมขึ้นอยู่กับสาเหตุสองประการคือ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโต และบุคคล
ซึ่งจะเป็นผู้บำรุงรักษาต้นไม้้นั้น การมีอุดมการณ์แต่เพียงอย่างเดียว โดยปราศจากเหตุผลปัจจัย
ทั้ง 2 ประการนี้ ย่อมเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ จำเป็นต้องมีมาตรการปฏิบัติและกลไกที่เหมาะสมใน
การสร้างสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลให้สามารถช่วยเกื้อหนุนอุดมการณ์ให้เจริญงอกงาม
ต่อไปให้ได้ (คณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติ. 2526)

ในสภาพของสังคมไทยและตามที่กำหนดในอุดมการณ์ของชาติไทย มุ่งเน้นแนวทางประชาธิปไตย การดำเนินการให้อุดมการณ์บังเกิดผลในทางปฏิบัติ วิธีการปลูกฝังจึงน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพของประชาธิปไตย การดำเนินการตามวิธีปลูกฝังอุดมการณ์ของชาตินั้น มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ คือ

- 1) การดำเนินการที่แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติตามอุดมการณ์ได้ก่อให้เกิดผลที่เด่นชัด เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเป็นเครื่องแสดงเหตุผล ความถูกต้องของอุดมการณ์ อันจะทำให้อุดมการณ์นั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ จนเป็นที่ยอมรับศรัทธาในที่สุด
- 2) การดำเนินการปลูกฝังด้วยกระบวนการอบรมสั่งสอน เช่น การเผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชน การอบรมประชาชน รวมทั้งในระบบการศึกษาทั้งการศึกษาในโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนอย่างมากในการทำให้อุดมการณ์แพร่ขยายอย่างกว้างขวาง

ปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การดำเนินการจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ควบคู่ไปพร้อมกัน คือ ต้องมุ่งผลให้อุดมการณ์นั้นขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับศรัทธา (คณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติ. 2526) สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์คือ

- 1) อายุ เมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ความเจริญทั้งร่างกาย ความคิดเห็นของคนที่เจริญตามด้วย มีการเคารพกฎ วินัย มีศีลธรรม มีความรู้สึกเกี่ยวข้องทางการเมือง
- 2) ระดับการศึกษาทั่วไป คนที่มีการศึกษา (มิได้หมายถึงคนเรียนชั้นสูง) จากประสบการณ์ของตนเองทั้งในและนอกห้องเรียน จากความสนใจติดตามข่าวสารเพิ่มเติมพูนความรู้ความสามารถให้ตนเองอยู่เสมอ จะมีอุดมคติที่กว้างขวาง
- 3) สถานะทางเศรษฐกิจสังคม ผู้ที่มีจับจ่ายย่อมแสวงหาสิ่งที่ต้องการได้มากกว่าและดีกว่าผู้ที่ยากจน โดยอาศัยกำลังทรัพย์สินก็ช่วยให้คนเพิ่มความรู้ นึกคิดในทางที่ถูกต้อง ดังนั้นวัยรุ่นก็จะยึดอุดมคติตามสภาพแวดล้อมของสังคม และสภาวะทางเศรษฐกิจตามความเป็นอยู่ของตนเอง แล้วยึดหรือเลียนแบบจากผู้ใหญ่ที่ตนพออนุโลมมาปฏิบัติ
- 4) เพศ ความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีอุดมคติที่แตกต่างกัน เช่น วัยรุ่นชายมักมีอุดมคติส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในทางความนึกคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ การใช้กำลังและอำนาจ ส่วนวัยรุ่นหญิงมีอุดมคติเกี่ยวกับความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความอ่อนน้อม น่ารัก

ในการศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่แสดงออกในเรื่องอุดมคติ อาจสังเกตได้ว่า วัยรุ่นหญิงมีการเปลี่ยนแปลงอุดมคติเป็นอย่างมากในระยะ 3 ปี ซึ่งสนับสนุนพฤติกรรมที่ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากผู้หญิงมักจะรับความกดดันในแง่ความคล่องตัว การปรับความคิดและในแง่ที่เปลี่ยนจุดมุ่งหมายมากกว่าผู้ชาย (ประดับ เรืองมาลัย, 2525)

ช่วงวัยรุ่นจะมีพัฒนาการด้านการเลือกอุดมการณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้เขาอยู่ในสังคมได้ และนำวัยรุ่นไปสู่เอกลักษณ์ของตน ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะเป็นช่วงวิกฤตของวัยรุ่นที่ต้องตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิต เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ต่อไป และในช่วงของการพัฒนาเพื่อตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ที่เป็นหลักในชีวิตวัยรุ่นหญิงมีการเปลี่ยนแปลงอุดมคติมากกว่าวัยรุ่นชาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นกับระดับอายุ

สำหรับวัยรุ่นตอนต้น ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์ (2526 : 129 - 130) ได้ทำการศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและการอดออม การมีระเบียบ และการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและการอดออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายของนักเรียนอยู่ในระดับที่พึงประสงค์ ส่วนวัยรุ่นตอนกลาง เกษม เกษมนกิกกุล (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้ความสำคัญแก่ค่านิยมความมั่งมีในเงินทองและวัตถุ ความสำเร็จในชีวิตและการมีความสามารถสูง ความมีน้ำใจ เมตตาอารีสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญแก่ค่านิยม ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติและความกตัญญูรู้คุณ สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการศึกษาของ วีรวรรณ อามระดิษ (2522 : 62 - 64) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรม ในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูทวดเทวี ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอดสาหัสประหยัดและออมทรัพย์ การเคารพอาวุโส อยู่ในเกณฑ์

ที่น่าพอใจ และการศึกษาของ สุนัย อยู่สุข (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 11 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤติ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยในระดับสูง ส่วนวัยรุ่นตอนปลาย จากการศึกษาของ ชุตินาถ รัตนจรณะ (2527 : บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาเขตภาคกลาง มีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยงยุทธ วาสนุมา (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยภาคใต้มีค่านิยมพื้นฐานอยู่ในระดับที่พึงประสงค์

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น พบว่า วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายมีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า เมื่อวัยรุ่นมีอายุเพิ่มมากขึ้น ความคิดเห็นของคนก็จะเจริญขึ้น มีความเคารพกฎหมาย วินัย ศีลธรรม มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับการเมือง และวัยรุ่นตอนปลายจัดเป็นช่วงวิกฤตในการตัดสินใจวางแผน เป้าหมายและอุดมการณ์ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นกับเพศ

สุนัย อยู่สุข (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและความประพฤติ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 11 พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทั้ง 3 ด้านแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทั้ง 3 ด้าน สูงกว่านักเรียนชาย และ กษิมา วิริยะ (2526 : 117 - 118) ได้ทำการศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งพาตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8 พบว่า ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งพาตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งพาตนเองในด้านการมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการทำงานกับหมู่คณะ และการทำงานด้านการศึกษาอย่างถูกต้องด้วยตนเอง และค่าเฉลี่ยของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องความขยันหมั่นเพียรในด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อย ไม่คั่งค้าง และค่าเฉลี่ยของความ

คิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องความรับผิดชอบด้านการมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวในฐานะที่เป็นนักเรียนและการเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่นสูงกว่านักเรียนชาย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยของความ คิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความประพฤติ การพึ่งตนเอง ความ ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชาย ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัยรุ่นหญิงน่าจะมี พัฒนาการด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย

3. ภูมิลาเนา

3.1 เขตเมือง หมายถึง เขตที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก โดยต้องมีการพึ่งพา อาศัยกันทางเศรษฐกิจ มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เป็นศูนย์กลางของการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิทยาการ มีการปกครอง มีระบบสาธารณูปการดีพอประมาณ ตลอดจนมีที่ประกอบ ศาสนกิจ ความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นแบบทุติยภูมิ สนับสนุนเสรีภาพของบุคคลในการต่อสู้แข่งขันกัน เพื่อผลประโยชน์

ในเขตเมือง จะมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรม ตลอดจนการ ศึกษา การปกครอง นอกจากนั้นประชาชนยังได้รับอารยธรรมตะวันตกอย่างรวดเร็ว จากความ ทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ดังนั้นสังคมเมืองจึงมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากชนบท ลักษณะของตัวเมือง ได้แก่ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น คนในเมืองทำงานกับบริษัท ทำงานส่วนตัว รับราชการ รับจ้าง จึงต้องพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ ด้านอาหารการกิน การ ก่อสร้างบ้านเรือน การผลิตเสื้อผ้า การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การขนส่งและการซื้อขายผลิตผล หากส่วนใดส่วนหนึ่งหยุดชะงักลง เมืองจะประสบความยุ่งยาก การพึ่งพาอาศัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เขตเมืองมีจำนวนประชากรมากและความเป็นอยู่ไม่อยู่ในเนื้อเดียวกัน (Heterogeneous) เป็นที่รวมของคนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม จึงมีความคิดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม แต่ก็มีแนวคิดหลักเป็นมาตรฐาน เช่น ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ รักประเทศ เคารพกฎหมาย และมีการปกครองอย่างมีระเบียบ โดยเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น เทศบาลจังหวัด เป็นผู้ดำเนินงานไปตามกฎหมายและกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่รัฐบาลมอบหมาย นอกจากนั้นคนใน เมืองมีจำนวนมาก ชาวเมืองติดต่อกันและรู้จักกันตามสถานภาพมากกว่ารู้จักกันเป็นการส่วนตัว ชีวิต

ของชาวเมืองขึ้นอยู่กับเวลา ตั้งแต่ต้น ท้างาน นอน พักผ่อนจะต้องเป็นไปตามกำหนดเวลา และยังมีสิ่งเบี่ยงเบนล่อใจมาก เช่น สถานเริงรมย์ต่าง ๆ เป็นบ่อเกิดอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ และคนในเมืองยังมีการแข่งขันกันมาก (สุพัตรา สุภาพ. 2533 : 86 - 87)

จากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดผลกระทบและปัญหามลพิษ เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง โดยเฉพาะปัญหามลพิษที่เกิดจากยานพาหนะทางบกและโรงงานอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2532)

การพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้การส่งข่าวสารทำได้รวดเร็ว อารยธรรมตะวันตกหลังไหลเข้าสู่สังคมไทยในเขตเมืองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะของเล่นอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจพอจะจัดซื้อมาให้บุตรหลานได้ จะสนับสนุนให้บุตรหลานได้เล่นของเล่นเหล่านี้ เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและค่านิยมเกี่ยวกับความทันสมัย โดยมีได้ตระหนักถึงภัยที่แอบแฝงมากับเกมส์คอมพิวเตอร์ ซึ่งพัฒนามาเป็นลำดับ นอกจากความทันสมัยของรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ เนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย จากเกมส์ต่อสู้รุนแรงที่นิยมในกลุ่มเด็กมัธยมต้นมาสู่ "เพนท์เฮาส์" เกมส์ที่บรรจุในซีดีรอม เนื้อหาคล้ายคลึงกับวิดีโอหนังแอ็กชั่น ภาพที่ปรากฏบนจอไม่ใช่ตัวการ์ตูนเหมือนก่อน แต่เป็นคนจริง สีสดสดใสและเสียงคมชัด บ่อยครั้งที่เด็กเล่นเกมส์เสียจนไม่รู้เวลาเข้าตั้งแต่เมื่อไร ส่วนพ่อแม่ก็ไม่รู้ว่าเด็กทำอะไร เพราะผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กอยู่หน้าจอ หวังจะให้ลูกเป็นเด็กฉลาดทันสมัย แม้โอกาสของการแพร่หลายของเครื่องเล่นดังกล่าวยังไม่ถึงขั้นแพร่หลายในวงกว้าง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ การนำของเล่นเหล่านี้เข้าบ้านไม่ใช่ของยาก และยังได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองอีกด้วย เด็กในกลุ่มที่มีฐานะเศรษฐกิจดีมีโอกาสเสียคนได้ง่าย หากครอบครัวใช้เวลากับเด็กน้อยเกินไป จึงควรใช้เวลาสำหรับครอบครัวให้มากกว่าที่จะปล่อยให้เด็กอยู่หน้าจอตามลำพัง (สุภาภรณ์ อัมมวงศ. 2538) ค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่น จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้พอจะสรุปสภาพปัญหาของวัยรุ่นในสังคมเมืองได้ดังนี้

1. การพัฒนาเทคโนโลยีโดยไม่ได้เตรียมพัฒนาคนให้มีคุณภาพควบคู่กันไป จึงก่อให้เกิดปัญหาสภาวะแวดล้อมตามมา อันได้แก่ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม การแข่งขันกันประกอบอาชีพ ปัญหาอพยพเข้ามาใช้แรงงานในเขตเมือง และปัญหาชุมชนแออัด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ประชาชนส่วนใหญ่มีค่านิยมแบบวัตถุนิยม

ดำเนินชีวิตด้วยการแข่งขัน เอารอดเอาเปรียบ ขาดความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ และขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

2. ความเครียดที่เกิดจากสภาวะกดดัน และประกอบกับการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ พันธุกรรม ก่อให้เกิดลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมของเด็ก (The Characteristic of The Behavior of The Problem Child) เด็กปรับตัว ไม่ได้เกิด ความบกพร่องทางบุคลิกภาพ ได้แก่ เด็กก้าวร้าว เด็กมีนิสัยไม่ซื่อสัตย์ เด็กที่มีปัญหาทางสังคม เด็กที่มีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย เด็กที่มีความกลัว เด็กที่มีนิสัยไม่เชื่อฟัง เด็กที่มีนิสัยชอบนินทา ไปพัวพันกับสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่น ๆ มากเกินไป เด็กขี้อาย เด็กเรียนช้า นอกจากนี้ความเครียดและการไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตและการฆ่าตัวตาย

3. ในด้านความใกล้ชิดกับบิดา-มารดา และการได้รับความรักความอบอุ่นของวัยรุ่นในสังคมเมืองนั้น นายแพทย์สุรเกียรติ์ อาชานภาพ จากโครงการเวชศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวไว้ในการบรรยายเรื่อง "สาธารณสุขมูลฐาน หัวใจหลักของอนามัยแม่และเด็ก" ตอนหนึ่งว่า หากสภาพเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงเป็นนิคมแล้ว อาจมีผลกระทบต่อเด็กอย่างสูง ทั้งนี้ตั้งข้อสังเกตจากกรณีของเด็กญี่ปุ่น ยังมีแนวโน้มฆ่าตัวตายสูงขึ้น พ่อแม่ในวัยหนุ่มสาวจะหลังไหลเข้ามาหางานทำในเมืองมากขึ้น ทำให้ขาดโอกาสที่จะเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิด และข้อสำคัญเด็กจะไม่มีโอกาสกินนมแม่ ทางจิตใจเด็กจะว่าเหว่มากขึ้น โดยเฉพาะช่วง 3 ขวบแรก หากพ่อแม่ห่างเหินกับลูก จะมีผลต่อความเจริญทางสติปัญญา นิสัยใจคอของเด็กในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2532)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาจะเล็งผลเลิศทางวิชา เด็กต้องแข่งขันกันเรียน จึงเกิดความสับสนตึงเครียด เพราะต่างก็อยากเป็นคนเก่ง พ่อแม่ก็มุ่งหวังอยากให้ลูกเก่งมากกว่าเป็นคนดี คนไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่า จะต้องสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนในชั้นอุดมศึกษา ในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง จากการศึกษาของสำราญ ปิ่นทอง (2536) ในเรื่องเหตุผลของผู้ปกครองที่ใช้ในการเลือกส่งบุตรเข้าโรงเรียนสาธิตในสังกัดวิทยาลัยครู และสังกัดมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อันดับความสำคัญของเหตุผลที่ผู้ปกครองใช้ในการเลือกส่งบุตรเข้าโรงเรียนสาธิต คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในความรู้ความสามารถของคณาจารย์ ความเข้มแข็งทางวิชาการ ชื่อเสียงของโรงเรียน การพัฒนาศักยภาพของบุตรหลานและ

สภาวะแวดล้อมของโรงเรียน ค่านิยมทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ เพื่อมุ่งหวังให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด แต่ไม่ได้ส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะพัฒนาทางด้านสังคมควบคู่กันไป อันเป็นผลให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้

นอกจากนั้น ในสภาพสังคมเมือง เมื่อวัยรุ่นจบการศึกษานั้น เขาไม่เพียงแต่เตรียมตัวเพื่อรับผิชอบกับสถานการณ์อันใหม่ของตนเองเท่านั้น แต่เขายังได้รับการเพิ่มพลังที่ขัดแย้งกันในสภาพอันใหม่คือ เมื่ออยู่บ้านนั้นสำหรับพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง รวมทั้งครูและผู้สูงอายุกว่าเขา เขายังเป็นเด็ก แต่สำหรับสถานที่ใหม่ที่เขาเข้าไปอยู่ เช่น ที่ทำงานหรือในสายตาของสังคมทั่วไปจะถือว่าเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว

ดังนั้น ภาวะการเปลี่ยนแปลงจากช่วงอายุหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุหนึ่ง สำหรับในเมืองจึงไม่ได้เป็นไปราบรื่นเหมือนในชนบท เพราะฉะนั้นระยะความเป็นหนุ่มเป็นสาวในเขตเมืองจึงเป็นระยะที่มีความสับสนอย่างมาก ต้องมีความรับผิดชอบที่ไม่แน่นอนตายตัว และต้องพบกับความคาดหวังของคนอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของตน ซึ่งภาวะเช่นนี้เมื่ออยู่ในสังคมสมัยใหม่ทั่วไป เด็กวัยรุ่นต่างก็พยายามจะพาตัวเองไปให้พ้นจากสภาพของความขัดแย้งเหล่านี้ (สถาบันวิจัยทางสังคม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2516)

3.2 ชนบท หมายถึง เขตที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนน้อย เป็นสังคมเกษตรกรรม ยากจน มีลักษณะความเป็นกันเอง ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี สังคมไทยในชนบทเป็นชุมชนแบบที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้คนไทยมีไมตรีต่อผู้อื่น

แม้สังคมไทยปัจจุบันจะเปลี่ยนไปและได้รับความเจริญสมัยใหม่ แต่ลักษณะเป็นกันเองนี้จะหลงเหลืออยู่เป็นเอกลักษณ์ที่เราได้รับจากบรรพบุรุษซึ่งตกทอดกันมา ทำให้เราแตกต่างจากชาติอื่น แม้จะไม่เหมือนเดิมทีเดียว แต่ก็มีแนวโน้มเดิมให้เห็นอยู่ไม่มากนักน้อย เช่น หญิงไทยแม้จะได้รับการยกย่องให้มีความเท่าเทียมกับชาย เหมือนชาติที่พัฒนาแล้วก็ตาม แต่หญิงไทยส่วนใหญ่ก็ยังประพฤติด้อยอยู่ในกรอบศีลธรรม เช่น รักษาวงศ์วงศ์ ไม่ประพฤติดังทางเพศ หรือมีเสรีภาพทางเพศแบบประเทศทางตะวันตกบางประเทศ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากค่านิยมในสังคมชนบท (สุพัตรา สุภาพ. 2531)

ในเรื่องของฐานะเศรษฐกิจของประชากรในชนบทยังอยู่ในสภาพยากจน เยาวชนเติบโตขึ้นท่ามกลางความขาดแคลนต่างกับเยาวชนที่อยู่ในเขตเมือง โดยเฉพาะบริเวณ

จังหวัดนครหลวง และในเขตเทศบาลจังหวัดใกล้เคียง ส่วนใหญ่ประชากรในพื้นที่จะประกอบอาชีพการค้าและการเกษตร และเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างระดับรายได้ค่อนข้างต่ำของเกษตรกร กับรายได้ในลักษณะค่อนข้างสูงของพ่อค้า หรือความแตกต่างในระดับรายได้ของคนในเมืองกับชนบท ทั้งนี้ยกเว้นประชากรที่อาศัยอยู่ในสลัมในเมือง ซึ่งมีข้อพยายาจากชนบทจากการสำรวจขององค์การอาหารระหว่างประเทศ ครั้งที่ 3 พบว่า ปัญหาของชาวชนบทมีลักษณะหมุนเวียนจากเหตุไปหาผล และจากผลเป็นเหตุแห่งปัญหา ปัญหาความยากจนสืบเนื่องมาจากผลผลิตทางการเกษตรต่ำ จึงทำให้มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ทำให้ต้องมีความเป็นอยู่ต่ำ เกี่ยวกับความไม่รู้หนังสือของชาวชนบทเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากชาวชนบทแต่ละคนมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำมาก พบว่ามาตรฐานทางการศึกษาของคนไทยในชนบทโดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ คือยังอยู่ในระดับการศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมิได้ช่วยให้สามารถที่จะปรับปรุงสร้างสรรค์ความเจริญและความก้าวหน้าในท้องถิ่นได้มากนัก จึงทำให้ชาวชนบทบางส่วนละทิ้งถิ่นฐานเข้ามาหาความสะดวกสบายในเมือง เพราะไม่สามารถทนต่อสภาพความลำบาก ความยากจนแร้นแค้น การทำมาหากินฝืดเคือง ขาดการศึกษา การอนามัย ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ทางด้านโอกาสทางการศึกษาของเด็กชนบทในระดับประถมศึกษา นั้น แทบจะไม่มีปัญหาในเรื่องโอกาสทางการศึกษา เด็กในวัย 6 - 11 ปี เกือบร้อยละ 95 ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างทั่วถึง แต่เมื่อพิจารณาเชิงคุณภาพยังไม่สามารถกล่าวได้อย่างมั่นใจนัก ว่า เด็กที่เรียนในระดับประถมจะได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมหรือใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างโรงเรียนประถมในเขตกรุงเทพมหานคร ในเขตเมือง และในเขตชนบท และส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับก็ไม่ได้ศึกษาต่อ เนื่องจากความยากจน พ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ประกอบกับครอบครัวต้องการใช้แรงงานเพื่อช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคของการคมนาคมไม่สะดวก ดังนั้นเด็กที่เรียนจบเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับจึงไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นใด นอกจากอาชีพแบบเกษตรกรรมดั้งเดิม

ในรายงานผลการวิเคราะห์การเรียนต่อขั้นมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา พบว่า ค่าของอัตราเรียนต่อสูงสุดเท่ากับร้อยละ 129.97 และค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 52.02 และอัตราการเรียนต่อทั้งประเทศเท่ากับ 87.58 เมื่อพิจารณาตามภูมิภาคแล้ว พบว่า อัตราการ

เรียนต่อในส่วนกลางเท่ากับร้อยละ 124.98 และในส่วนภูมิภาคเท่ากับร้อยละ 82.39 (กรมสามัญศึกษา. 2538)

และในด้านของภูมิหลังการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของผู้ที่สอบผ่านการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ก็พบว่านักเรียนที่สอบผ่านการคัดเลือกได้นั้น เป็นนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด โอกาสที่ประชาชนไทยจะเรียนในระดับอุดมศึกษานั้นมีไม่มากนัก และยิ่งไปกว่านั้นหากเป็นประชาชนที่มาจากครอบครัวเกษตรกร ครอบครัวในต่างจังหวัดหรือในโรงเรียนต่างจังหวัดจะยังมีโอกาสเข้าสู่มหาวิทยาลัยป็น้อยลงกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาประกอบอาชีพธุรกิจหรือข้าราชการ และอยู่ในกรุงเทพฯ หรือเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2532)

แต่ในสังคมชนบท ยังมีปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นด้านสัมพันธภาพทางเพศและความรัก เนื่องจากการติดต่อทำความรู้จักกันในสังคมชนบทในระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาวอาจมีปัญหาน้อยกว่าในเมือง เพราะลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดกัน และมีความสัมพันธ์ต่อกันแบบประเพณี ทำให้หนุ่มสาวมีโอกาสรู้จักประวัติความเป็นมา และนิสัยใจคอของกันและกันดี ฐานะความเป็นอยู่ คุณค่าสนิมอาชีพ ของคนเหล่านี้ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก ทำให้ไม่เป็นข้อกีดกันในการตัดสินใจแต่งงานกัน โดยทั่วไปการแต่งงานและการตั้งครอบครัวในชนบททำได้ง่ายกว่าในเมือง พิธีการแต่งงานจะใช้เงินสินปลีงบ่อยกว่า และการตั้งครอบครัวใหม่รวมทั้งการมีลูกไม่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจมาก เท่ากับครอบครัวของคนในเมือง และเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้คนชนบทแต่งงานอายุน้อยกว่าคนในเมือง และมีชายโสดหญิงโสดน้อยที่สุด (สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2516)

ในสังคมชนบทมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในชนบทน้อยกว่าในเขตเมือง ดังนั้น ในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่จะเป็นไปโดยราบรื่น มีแบบแผนทางพฤติกรรมวางไว้อย่างเป็นมาตรฐานให้เห็นได้อย่างชัดเจน (สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2516) และจากเอกสารเกี่ยวกับภูมิลาเนาในเขตเมืองและชนบท ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน สามารถสรุปปัญหาของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทได้ ดังนี้

สรุปสภาพปัญหาของวัยรุ่นในสังคมเมืองและสังคมชนบท

สังคมเมือง	สังคมชนบท
1. ปัญหาความเจริญทางเทคโนโลยีและมลภาวะ	1. ปัญหาความยากจน ขาดโอกาส ได้รับการบริการทางสาธารณสุขโรค และสุขภาพอนามัยที่ทัดเทียมกับเขตเมือง
2. ปัญหาค่านิยมแบบวัตถุนิยมและค่านิยมทางการศึกษาแบบเล็งผลเลิศ ทางวิชาการ การส่งเสริมให้บุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง	2. ขาดโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และคุณภาพของการศึกษาไม่ทัดเทียมกับโรงเรียนในเขตเมือง
3. ขาดความใกล้ชิดกับบิดามารดา ขาดความรักความอบอุ่น	-
4. ปัญหาสุขภาพจิตจากความเครียดและปัญหายาเสพติด	-

จากตารางดังกล่าวพบว่า สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในสังคมเมืองและสังคมชนบท มีความแตกต่างกับทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว สุขภาพอนามัย และการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคนาและพัฒนากาทางสังคมของวัยรุ่น

ปราชญ์ฉบับ กัณเณตร (2515 : 186 - 187) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดพบว่า กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครมีการปรับตัวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัด จากการศึกษาของ แสงสุรีย์ คนศิลป์ (2519 : 99) พบว่า ความสาคึกในหน้าทึลเมืองของเด็กไทยมีความแตกต่างกันในความสาคึกในหน้าทึลเมือง

ระหว่างเด็กที่อาศัยอยู่ในเมืองของกรุงเทพมหานครกับเด็กที่อยู่นอกตัวเมือง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า เด็กที่อยู่ในเมืองของกรุงเทพมหานครมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารการปกครอง เศรษฐกิจ ทิศทางการเมืองและด้านความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูล สูงกว่าเด็กที่อยู่นอกตัวเมือง และจากการศึกษาของ สุนัย อยู่สุข (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขต 11 ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ของนักเรียนในเขต เทศบาลตำบลหรือสุขาภิบาล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สูงกว่านักเรียนในเขตเทศบาลเมือง ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านศาสนาและความประพฤติของนักเรียนเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และนักเรียนในเขตเทศบาลตำบลหรือสุขาภิบาลและนอกเขตเทศบาล มีความคิดเห็นด้านนี้สูงกว่านักเรียนในเขตเทศบาลเมือง นอกจากนี้ ยงยุทธ วาสุภธมา (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค่านิยม พื้นฐานของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยภาคใต้ พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองและ นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทมีค่านิยมพื้นฐานด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน โดยนิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทมีแนวโน้มในด้านความมีระเบียบวินัยและการเคารพ กฎหมายสูงกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมือง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในเรื่องของพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล การปรับตัว ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ มีการปรับตัวมากกว่าในต่างจังหวัด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทน่าจะมีบุคลิกภาพทางสังคมแตกต่างกัน

ในเรื่องของพัฒนาการของบทบาท ซึ่งยังไม่มีผู้ทำการศึกษาระหว่างวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท แต่จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตในเขตเมืองและชนบท มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ครอบครัว สุขภาพอนามัยและการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นในเขตเมืองและในเขตชนบทน่าจะมีพัฒนาการของบทบาทแตกต่างกัน

ในเรื่องของการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ซึ่งยังไม่มีผู้ทำการศึกษาระหว่างวัยรุ่นในเขตเมืองและเขตชนบท แต่จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตในเขตเมืองและชนบทมีความแตกต่างกันทางด้านสังคม เศรษฐกิจ

ครอบครัว การศึกษา และปัญหาในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ดังนี้ ปัญหาด้านสังคมได้แก่ ค่านิยมในอาชีพ ด้านครอบครัวได้แก่ ความมุ่งหวังของครอบครัวและการให้คำปรึกษาด้านอาชีพของบิดามารดา และความสนใจในอาชีพของวัยรุ่น ด้านเศรษฐกิจและการศึกษา ได้แก่ มาตรฐานทางการศึกษาและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยในเขตเมืองและชนบท และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของวัยรุ่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพต่างกัน

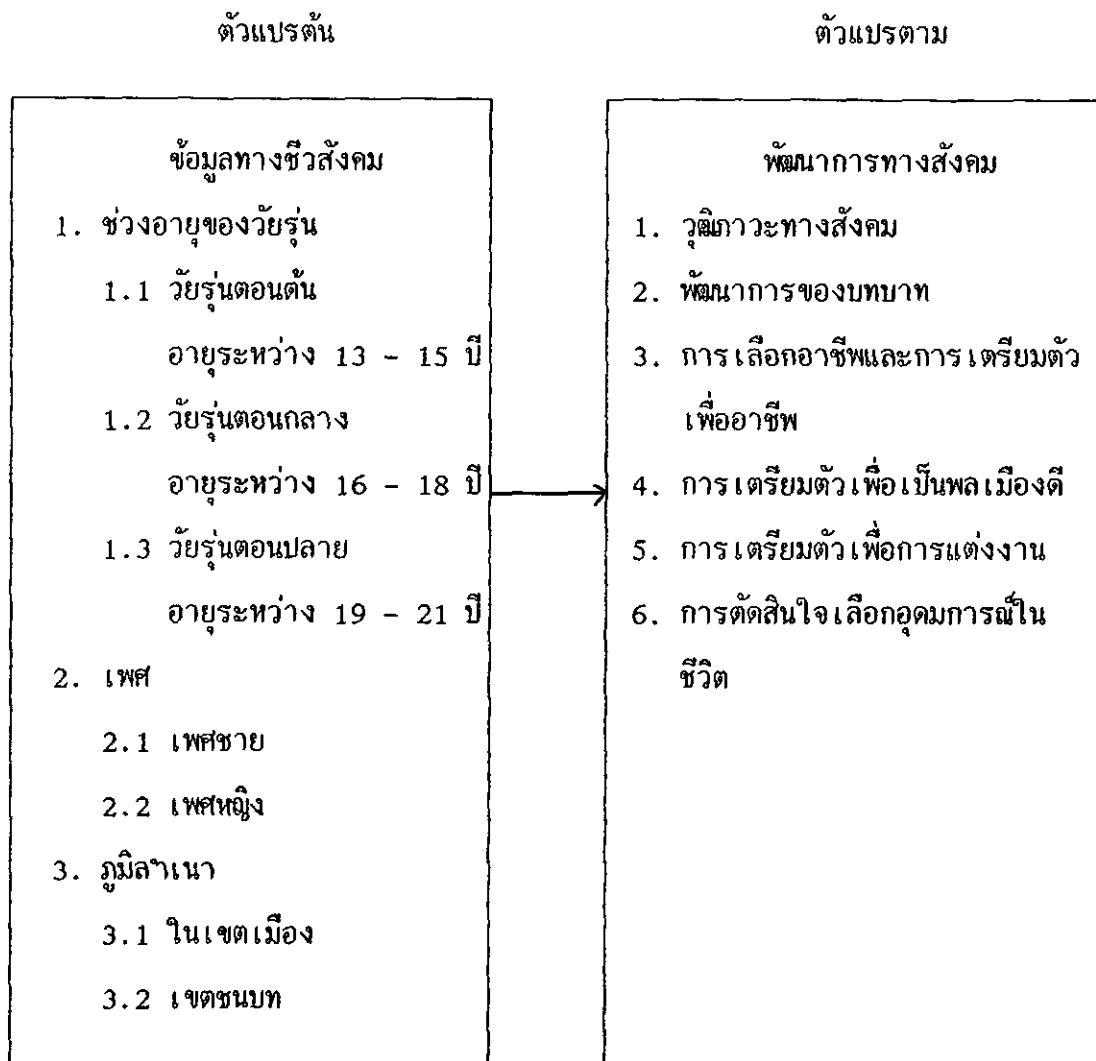
ในเรื่องของการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี แสงสุรีย์ คนศิลป์ (2519 : 99) พบว่า เด็กที่อาศัยอยู่ในเมืองของกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความรู้ด้านการบริหาร การปกครอง เศรษฐกิจ ทิศทางการเมืองและความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลสูงกว่าเด็กที่อยู่นอกตัวเมือง ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า วัยรุ่นในเขตเมืองน่าจะมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นในชนบท

ในเรื่องการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน ซึ่งยังไม่มีผู้ทำการศึกษาระหว่างวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท แต่จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในชนบทมีปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสัมพันธภาพทางเพศและความรัก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาไว้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า วัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทน่าจะมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานแตกต่างกัน

ในการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สุนัย อยู่สุข (2529) พบว่า นักเรียนในเขตเทศบาลตำบลหรือสุขาภิบาลมีค่านิยมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความประพฤติสูงกว่านักเรียนในเขตเทศบาล และ ยงยุทธ วาสุณณา (2529) พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทมีแนวโน้มด้านการมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายสูงกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมือง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าวัยรุ่นในชนบทน่าจะมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นในภาพรวมว่า วัยรุ่นในเขตเมืองและวัยรุ่นในชนบทน่าจะมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน

กรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

- วัยรุ่นกับพัฒนาการทางสังคม
 - วัยรุ่นตอนปลาย มีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง
 - วัยรุ่นตอนปลาย มีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง
 - วัยรุ่นตอนปลาย มีพัฒนาการของบทบาทสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

1.4 วัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลหมือเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

1.5 วัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

1.6 วัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

1.7 วัยรุ่นตอนปลาย มีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2. เพศกับพัฒนาการทางสังคม

2.1 วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง มีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน

2.2 วัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย

2.3 วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทแตกต่างกัน

2.4 วัยรุ่นชายมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

2.5 วัยรุ่นหญิงมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นชาย

2.6 วัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

2.7 วัยรุ่นหญิงมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย

3. ภูมิลาเนากับพัฒนาการทางสังคม

3.1 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน

3.2 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตเมืองและชนบทมีวุฒิภาวะทางสังคมแตกต่างกัน

3.3 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการของบทบาทแตกต่างกัน

3.4 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตเมืองและชนบทมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพแตกต่างกัน

3.5 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตเมืองมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นในชนบท

3.6 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง

3.7 วัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาในเขตชนบทมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2539 ทั้งสิ้น 9,177 คน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6,719 คน และ 1,551 คน ตามลำดับ

1.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา และอำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ยกเว้นอำเภอพระนครศรีอยุธยา) จำนวน 907 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยาและอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($\alpha = .05$) ซึ่งเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sampling

Size Table) ปรากฏต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง 1,550 คน (รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2535 : 80 - 81 ; อ้างอิงมาจาก Krejcie and Morgan. 1970 : 608 - 609)

ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. สืบหารายชื่อโรงเรียนในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวน 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ 2) โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย 3) โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ และใช้นักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่าง สุ่มรายชื่อนักเรียนปีการศึกษา 2539 ที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่สุ่มได้นั้น โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย
2. สุ่มชื่ออำเภอมาหนึ่งอำเภอจากทั้งหมด 15 อำเภอ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ยกเว้นอำเภอพระนครศรีอยุธยา) ได้อำเภอบ้านแพรก ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์ ต่อจากนั้นสุ่มรายชื่อนักเรียนปีการศึกษา 2539 ที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่สุ่มได้นั้น โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย
3. สุ่มรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยการสุ่มแบบ Non Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีเพศเป็นชั้น จากขั้นตอนทั้งหมด จะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับอายุ เพศ และภูมิลำเนา

ระดับอายุ	เพศ			
	ชาย		หญิง	
	ในเมือง	ชนบท	ในเมือง	ชนบท
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	154	109	294	53
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	13	18	162	18
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	91	80	126	151
รวม	258	207	582	222

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักศึกษา ตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ประกอบด้วย

ตอนที่ 2.1 เป็นแบบสอบถามวุฒิภาวะทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 2.2 เป็นแบบสอบถามพัฒนาการของบทบาท ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 11

ตอนที่ 2.3 เป็นแบบสอบถามการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2.4 เป็นแบบสอบถามการเตรียมตัวเป็นพลเมืองดี ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2.5 เป็นแบบสอบถามการเตรียมตัวเพื่อการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2.6 เป็นแบบสอบถามการตัดสินใจออกอุดมการณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 อันดับ จำนวน 13 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะทางประชากร ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล

- 1.1 สถานที่ศึกษา ☐ โรงเรียน _____
☐ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 1.2 ระดับชั้นเรียน ☐ ม.3 ☐ ม.6
☐ ชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีฯ
- 1.3 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
- 1.4 ภูมิลำเนา ☐ อ.เมือง ☐ อื่นๆ (ระบุ) _____
- 1.5 ประวัติการศึกษา
 - ประถมศึกษาตอนต้น ☐ อ.เมือง จ. _____
☐ อ. _____ จ. _____
 - ประถมศึกษาตอนปลาย ☐ อ.เมือง จ. _____
☐ อ. _____ จ. _____
 - มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ อ.เมือง จ. _____
☐ อ. _____ จ. _____
 - มัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ อ.เมือง จ. _____
☐ อ. _____ จ. _____

แบบสอบถามตอนที่ 2 ประกอบด้วย

แบบสอบถามตอนที่ 2.1 แบบสอบถามวัดคุณภาวะทางสังคม

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามวัดคุณภาวะทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 105 ข้อ และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่การศึกษา จำนวน 40 คน นำไปหาค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อที่ดีไว้ 15 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct ^{Validity} Validity แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α -Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70

2. แบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ ซึ่งได้จากการศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาวะทางสังคมของวัยรุ่น มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าชนิด 5 อันดับ

แบบสอบถามจะมีข้อความ ซึ่งแบ่งเป็น

1. ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกัน
2. ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ
3. ด้านความสันทัดตนเองโตแล้วและต้องการเป็นอิสระจากผู้ใหญ่

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้ามีความสบายใจที่จะทำอะไรตามลำพังมากกว่าเวลาอยู่กับเพื่อน	5 4 3 2 1
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกเคอะเขินและวางตัวไม่ถูกเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อนต่างเพศ	5 4 3 2 1
3.	ข้าพเจ้าต้องการห้องส่วนตัวเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นส่วนตัวของข้าพเจ้า	5 4 3 2 1

แบบสอบถามตอนที่ 2.2 แบบสอบถามวัดพัฒนาการของบทบาท ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามวัดพัฒนาการของบทบาท ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 70 ข้อ และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน นำไปหาค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อที่ดีไว้ 11 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct Validity แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α -Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .61

2. แบบสอบถามประกอบด้วยข้อความซึ่งได้จากการศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่น มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าชนิด 5 อันดับ แบบสอบถามจะมีข้อความที่วัดพัฒนาการของบทบาท ซึ่งแบ่งเป็น

2.1 การแสดงบทบาททางเพศหญิง

- มีความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม
- มีลักษณะยอมตาม
- มีความสนใจตนเอง

2.2 การแสดงบทบาททางเพศชาย

- การมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา
- ความมีอิสระ
- มีเลือดนักสู้

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้าดูแลความสะอาดในบ้าน เพื่อให้คนในครอบครัว สุขสบาย	5 4 3 2 1
2.	เมื่อเพื่อนชวนข้าพเจ้าไปเดินซื้อของ ข้าพเจ้าไปด้วยทุกครั้ง	5 4 3 2 1
3.	ข้าพเจ้าแต่งตัวครั้งละนาน ๆ	5 4 3 2 1
4.	ข้าพเจ้าชวนเพื่อน ๆ ไปเล่นตะกร้อ เพื่อน ๆ จึงไปเล่น ตะกร้อกับข้าพเจ้า	5 4 3 2 1
5.	เพื่อนมักชวนข้าพเจ้าไปชมรมบ่อย ๆ แต่ข้าพเจ้าปฏิเสธ เพราะต้องการไปเตะฟุตบอล	5 4 3 2 1
6.	เพื่อนเดินกลับบ้านแต่ถูกกลุ่มวัยรุ่นข้างทางล้อเลียน ข้าพเจ้า จึงเดินไปคุ้มกัน	5 4 3 2 1

ในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างให้คะแนน ดังนี้

1. เป็นข้อความที่แสดงบทบาทของเพศชาย ดังในตัวอย่างข้อ 4 - 6

เพศชายตอบว่าเป็นจริงอย่างยิ่ง ถึงไม่เป็นจริงอย่างยิ่ง ได้คะแนน

5 4 3 2 1 ตามลำดับ

เพศหญิงตอบว่าเป็นจริงอย่างยิ่ง ถึงไม่เป็นจริงอย่างยิ่ง ได้คะแนน

1 2 3 4 5 ตามลำดับ

2. เป็นข้อความที่แสดงบทบาทของเพศหญิง ดังในตัวอย่างข้อ 1 - 3

เพศหญิงตอบว่าเป็นจริงอย่างยิ่ง ถึงไม่เป็นจริงอย่างยิ่ง ได้คะแนน

5 4 3 2 1 ตามลำดับ

เพศชายตอบว่าเป็นจริงอย่างยิ่ง ถึงไม่เป็นจริงอย่างยิ่ง ได้คะแนน

1 2 3 4 5 ตามลำดับ

แบบสอบถามตอนที่ 2.3 แบบสอบถามวัดการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามวัดการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ซึ่งผู้
วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 85 ข้อ และนำไป
ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน นำไปหา
ค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อที่ดีไว้ 11 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct Validity แบบ
หาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร
 $\alpha - \text{Coefficient}$ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .62

2. แบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ ซึ่งได้จากการศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ มีลักษณะเป็นมาตราประเมิน
ค่าชนิด 5 อันดับ แบบสอบถามจะมีข้อความที่วัดการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ซึ่ง
แบ่งเป็น

- 2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสำรวจข้อมูลของตนเองและข้อมูลทาง
อาชีพ
- 2.2 สามารถบอกประโยชน์ของการทำงานได้
- 2.3 สามารถนำข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาร่วมกันในการเลือก
อาชีพที่ตนพอใจ
- 2.4 สามารถเลือกแผนการเรียนและกิจกรรมได้ด้วยตนเอง
- 2.5 มีความรู้สึกและความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเลือกอาชีพอย่างถูกต้อง
ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้าสนใจใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอยู่เสมอ	5 4 3 2 1
2.	ในกลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่เลือกอาชีพเหมือน ๆ กัน ข้าพเจ้าเองก็ เลือกอย่างเดียวกับเพื่อน ๆ	5 4 3 2 1
3.	ข้าพเจ้าเลือกอาชีพโดยพิจารณาผลการเรียนเป็นหลัก	5 4 3 2 1

แบบสอบถามตอนที่ 2.4 แบบสอบถามวัดการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามวัดการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 95 ข้อ และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน นำไปหาค่าอำนาจจำแนกเลือกข้อที่ดีไว้ 12 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct Validity แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α -Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70

2. แบบสอบถามประกอบด้วยข้อความซึ่งได้จากการศึกษา นิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่น มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ แบบสอบถามจะมีข้อความที่วัดการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี ซึ่งแบ่งเป็น

- 2.1 ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี
- 2.2 ด้านหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคม
- 2.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในชุมชน
- 2.4 ด้านค่านิยมและคำสอนในศาสนา
- 2.5 ด้านการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 2.6 ด้านเศรษฐกิจ

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้าเห็นกระเป๋าตังค์ตกอยู่ จึงเก็บเอาไว้เอง เพราะไม่มีใครเห็น	5 4 3 2 1
2.	แม้ข้าพเจ้ารีบมาเรียนให้ทันเวลา ข้าพเจ้าก็ข้ามสะพานลอยเสมอ	5 4 3 2 1
3.	เมื่อเพื่อนบ้านมาหาหรือเรื่องการจัดงานวันเด็ก ข้าพเจ้าสนับสนุนเต็มที่	5 4 3 2 1
4.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าศาสนาเป็นที่พึ่งและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของบุคคล	5 4 3 2 1

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
5.	เมื่อมีการเลือกประธานนักเรียน/นักศึกษา ข้าพเจ้าไปใช้สิทธิ์ เสมอ	5 4 3 2 1
6.	ข้าพเจ้าเปิดไฟฟ้าเฉพาะดวงที่จำเป็นเอาไว้ใช้	5 4 3 2 1

แบบสอบถามตอนที่ 2.5 แบบสอบถามวัดการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม วัดการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 70 ข้อ และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน นำไปหาค่าอำนาจจำแนกเลือกข้อที่ดีไว้ 11 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct Validity แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร α -Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75

2. แบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ แบบสอบถามจะมีข้อความที่วัดการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน ซึ่งแบ่งเป็น

2.1 ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของวัยรุ่น ที่แสดงออกในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ

2.2 มีความสนใจชีวิตครอบครัว

2.3 สนใจศึกษาบทบาทของบิดามารดา

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้าคิดว่าขณะนี้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องมีเพื่อนต่างเพศ	5 4 3 2 1
2.	การเลือกคู่ครองควรคำนึงถึงทัศนคติและความเข้าใจที่ตรงกัน	5 4 3 2 1
3.	การวางแผนครอบครัวเป็นวิธีป้องกันไม่ให้มีบุตรในขณะที่ยังไม่พร้อม	5 4 3 2 1

แบบสอบถามตอนที่ 2.6 แบบสอบถามวัดการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต

1. ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามวัดการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ จำนวน 100 ข้อ แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน แล้วนำไปหาค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อที่ดีไว้ 13 ข้อ แล้วนำไปหาค่า Construct Validity แบบหาความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร

α - Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

2. แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อความซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าชนิด 5 อันดับ แบบสอบถามจะมีข้อความที่วัดการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ซึ่งแบ่งเป็น

- 2.1 การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
- 2.2 การประหยัดและออม
- 2.3 การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
- 2.4 การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 2.5 มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าระดับคะแนน
1.	ข้าพเจ้าคิดว่าแม้งานจะยากเพียงไรข้าพเจ้าจะต้องทำให้สำเร็จและส่งทันเวลา	5 4 3 2 1
2.	แม้ข้าพเจ้าจะมีเงินมาก ข้าพเจ้าก็จะประหยัด	5 4 3 2 1
3.	ข้าพเจ้าจะขับรถตามกฎหมายจราจร	5 4 3 2 1
4.	ข้าพเจ้าคิดว่าจะปฏิบัติตัวตามธรรมที่ดีของศาสนา	5 4 3 2 1
5.	ข้าพเจ้าบูชาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นชีวิต	5 4 3 2 1

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามตอนที่ 2

แบบสอบถามมีข้อความที่มีความหมายทางบวก และข้อความที่มีความหมายทางลบ โดยมีคำตอบตั้งแต่ "เห็นด้วยมากที่สุด" จนถึง "ไม่เห็นด้วยมากที่สุด"

การตอบ	เมื่อเป็นข้อความทางบวก	เมื่อเป็นข้อความทางลบ
ถ้าตอบในช่อง เป็นจริงอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง เป็นจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง ไม่เป็นจริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ถ้าตอบในช่อง ไม่เป็นจริงอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

1. สำหรับผู้ที่ทำแบบสอบถามแล้วได้คะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับคะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป จะจัดว่าเป็นผู้ที่มีระดับวุฒิภาวะทางสังคมสูง พัฒนาการของบทบาทสูง การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูง การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูง การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูง การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูง และมีพัฒนาการทางสังคมสูง

2. สำหรับผู้ที่ทำแบบสอบถามแล้วได้คะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับคะแนนในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จะจัดว่าเป็นผู้ที่มีระดับวุฒิภาวะทางสังคมต่ำ พัฒนาการของบทบาทต่ำ การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพต่ำ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีต่ำ การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานต่ำ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำ และมีพัฒนาการทางสังคมต่ำ ตามลำดับของแบบสอบถามแต่ละตอน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามทั้งหมดทุกฉบับ มีวิธีหาคุณภาพของเครื่องมือที่เหมือนกัน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในเรื่องแบบสอบถาม ตรวจสอบเนื้อหาว่าตรงกับนิยามปฏิบัติการหรือไม่และตรวจสอบความรัดกุมของภาษาที่ใช้

2. หาคุณภาพเป็นรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก โดยนำไปทดสอบใช้กับนักเรียน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมธานีนั้นทมนิารุง และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรรณิ จังหวัดปทุมธานี จากนั้นนำผลการทดสอบที่ได้มาจัดเรียงลำดับคะแนนสูงต่ำ ตัดเอาเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป และตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา คำนวณหาค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของแต่ละข้อในแต่ละกลุ่มทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยดังกล่าว โดยใช้ t-test เพื่อคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง คือข้อสอบที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป

3. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) นำข้อคำถามที่ได้จากข้อ 1 ไปหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเป็นรายข้อกับคะแนนทั้งฉบับ โดยการหาค่า

สหสัมพันธ์ตามวิธีของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เลือกข้อที่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำข้อคำถามที่ได้จากข้อ 3 ไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพัฒนาการทางสังคมทั้งฉบับ เท่ากับ .81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และโรงเรียนในอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ตรวจสอบรายชื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อสุ่มห้องและสุ่มรายชื่อ โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย
3. จัดดำเนินการให้นักเรียนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในคราวเดียวกัน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 15 วัน
4. นำแบบสอบถามทั้งหมดซึ่งได้รับคืนครบทุกฉบับ จำนวน 1,550 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจความสมบูรณ์ ได้แบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์ จำนวน 1,269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.9
5. นำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่มีความเรียบร้อยสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic for the Social Science : SPSS/PC+ และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับวุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต โดยใช้สถิติ F-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศและภูมิลำเนากับวุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต โดยใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และข้อ 3

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและเพื่อสะดวกต่อการนำเสนอผล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S^2 แทน ค่าความแปรปรวน

F แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F-Distribution

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-Distribution

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Square)

p แทน ค่าระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติ

* แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แทน ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายคะแนน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายคะแนน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้านคือ ภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต เมื่อจำแนกตามช่วงอายุของวัยรุ่น 3 ช่วง คือ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต เมื่อจำแนกตามเพศ คือ เพศหญิงและเพศชาย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต เมื่อจำแนกตามภูมิภาค 2 เขต คือ ในเขตเมืองและเขตชนบท

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 1,269 คน พบว่า เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 610 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 แบ่งเป็นเพศชาย 263 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 เพศหญิง 347 คิดเป็นร้อยละ 27.3 มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 448 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 เป็นชายที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 154 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 294 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 มีภูมิลำเนาอยู่เขตชนบท 162 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 เป็นเพศชายที่มีภูมิลำเนาในชนบท 109 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในชนบท 53 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลางมีจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 แบ่งเป็นเพศชาย 31 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 เพศหญิง 180 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 175 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 เป็นเพศชายที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 162 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท 36 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 เป็นเพศชายที่มีภูมิลำเนาในชนบท 18 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในชนบท 18 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีจำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 แบ่งเป็นเพศชาย 171 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 หญิง 277 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 217 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 เป็นเพศชายที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 91 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง 126 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท 231 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 เป็นเพศชายที่มีภูมิลำเนาในชนบท 80 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 เป็นเพศหญิงที่มีภูมิลำเนาในชนบท 151 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพัฒนาการทางสังคม แยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S ²	Minimum	Maximum
พัฒนาการทางสังคม	1,269	3.59	0.14	2.74	4.32
- ด้านบุคลิกภาพทางสังคม	1,269	3.82	0.20	2.07	5.00
- ด้านพัฒนาการของบทบาท	1,269	2.62	0.18	1.00	5.00
- ด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ	1,269	3.66	0.22	2.27	4.82
- ด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี	1,269	3.93	0.34	1.92	5.00
- ด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน	1,269	3.16	0.23	1.27	5.00
- การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต	1,269	4.16	0.5	2.46	5.00

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นถึงค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ทำการศึกษา ตัวแปรพัฒนาการทางสังคมมีค่าคะแนนเฉลี่ยปานกลางค่อนข้างสูง คือ 3.59 เมื่อจำแนกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคมแต่ละด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.16 รองลงมาด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี และด้านบุคลิกภาพทางสังคมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงคือ 3.93 และ 3.82 ตามลำดับ ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.62 นอกนั้นจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยปาน ๆ กันอยู่ในระดับกลางคือ การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ และการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.66 และ 3.16 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเสนอผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามตัวแปรอายุ

2.1 เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.1 ที่ว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.2 เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.2 ที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.3 เปรียบเทียบพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.3 ที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.4 เปรียบเทียบการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.4 ที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.5 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.5 ที่ว่า วัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.6 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.6 ที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2.7 เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.7 ที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

ดังปรากฏในตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐาน

วัย/อายุ (ปี)	N	$\bar{X}$	S ²
<u>พัฒนาการทางสังคม</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	3.5418	0.0625
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	3.6678	0.0529
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	3.6325	0.0676
<u>วิถีภาวะทางสังคม</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	3.7744	0.1369
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	3.9197	0.1764
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	3.8394	0.1369
<u>พัฒนาการของบทบาท</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	2.6551	0.1225
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	2.6032	0.1225
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	2.5879	0.1156
<u>การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	3.6067	0.1681
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	3.6721	0.1681
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	3.7768	0.1936
<u>การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	3.8914	0.2401
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	4.0162	0.1764
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	3.9492	0.2116

ตาราง 4 (ต่อ)

วัย/อายุ (ปี)	N	$\bar{X}$	S ²
<u>การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	3.8914	0.3481
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	4.0162	0.3844
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	3.9492	0.2401
<u>การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต</u>			
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	610	4.0972	0.2401
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	211	4.2931	0.1681
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	448	4.1846	0.2209

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น
ตอนกลางและตอนปลาย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>พัฒนาการทางสังคม</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.4771	1.7386	32.2197***
ภายในกลุ่ม	1267	68.3125	.0540	
รวม	1269	71.7896		
<u>วุฒิภาวะทางสังคม</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.5325	1.7663	12.4181***
ภายในกลุ่ม	1267	180.0654	0.1422	
รวม	1269	183.5979		
<u>พัฒนาการของบทบาท</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.6860	0.3430	2.8586
ภายในกลุ่ม	1267	151.8991	0.1200	
รวม	1269	152.5858		

ตาราง 5 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	4.6727	2.3363	3.0507***
ภายในกลุ่ม	1267	226.6385	.1790	
รวม	1269	231.3112		
<u>การเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.6339	1.3170	6.0790**
ภายในกลุ่ม	1267	274.2678	.2166	
รวม	1269	276.9017		
<u>การเตรียมเพื่อการแต่งงาน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	31.5012	15.7506	49.5065***
ภายในกลุ่ม	1267	402.7808	.3182	
รวม	1269	434.2819		
<u>การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	6.4125	3.2062	14.3951***
ภายในกลุ่ม	1267	281.9787	0.2227	
รวม	1269	288.3912		

จากตาราง 5 แสดงว่า วิทยุร่นตอนต้น วิทยุร่นตอนกลาง และวิทยุร่นตอนปลาย มีพัฒนาการทางสังคมโดยรวม และแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม คือ ภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในด้านการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี วิทยุร่นตอนต้น วิทยุร่นตอนกลาง และวิทยุร่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทวิทยุร่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย มีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน สำหรับพัฒนาการทางสังคมที่พบว่า มีความแตกต่างกัน ได้นำไปวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Student-q-Statistic แบบ Newman-Keuls

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของคะแนนพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น
ตอนกลางและตอนปลาย

		วัยรุ่นตอนต้น (13-15 ปี)	วัยรุ่นตอนปลาย (19-21 ปี)	วัยรุ่นตอนกลาง (16-18 ปี)
พัฒนาการทางสังคม/วัย	$\bar{X}$	3.5418	3.6325	3.6678
<u>พัฒนาการทางสังคม</u>				
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	3.5418	-	0.0907*	0.1260*
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	3.6325		-	0.0353*
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	3.6678			-
วุฒิภาวะทางสังคม	$\bar{X}$	3.7744	3.8394	3.9197
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	3.7744	-	0.0650*	0.1453*
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	3.8394		-	0.0803*
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	3.9197			-
การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพ	$\bar{X}$	3.6067	3.6721	3.7768
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	3.6067	-	0.0654*	0.1701*
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	3.6721		-	0.1047*
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	3.7768			-

ตาราง 6 (ต่อ)

การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี	$\bar{X}$	3.8914	3.9492	4.0162
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	3.8914	-	0.0578*	0.1248*
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	3.9492	-	-	0.0670*
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 19 ปี)	4.0162	-	-	-
การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต	$\bar{X}$	4.0972	4.1849	4.2931
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	4.0972	-	0.0874*	0.1959*
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	4.1849	-	-	0.1085*
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	4.2931	-	-	-

จากตาราง 6 แสดงว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวม และแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม คือ ภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี และการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.7 และวัยรุ่นตอนปลาย มีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคมคือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี ไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.1 และ 1.5 และวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมด้านภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.2, 1.4, 1.7 ในด้านพัฒนาการของบทบาทวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.3

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางสังคม ด้านการเตรียมตัวเพื่อการทำงาน ของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย เป็นรายคู่

		วัยรุ่นตอนต้น (13-15 ปี)	วัยรุ่นตอนปลาย (16-18 ปี)	วัยรุ่นตอนกลาง (19-21 ปี)
การเตรียมตัวเพื่อการทำงาน /วัย	$\bar{X}$	3.0083	3.1607	3.3575
วัยรุ่นตอนต้น (13 - 15 ปี)	3.0083	-	0.1524 *	0.3492 *
วัยรุ่นตอนกลาง (16 - 18 ปี)	3.1607		-	0.1968 *
วัยรุ่นตอนปลาย (19 - 21 ปี)	3.3575			-

จากตาราง 7 แสดงว่า วัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อการทำงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.6 วัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อการทำงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ

3. เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน โดยแยกเป็นด้าน ดังนี้
 - 3.1 เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.1 ที่ว่าวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน
 - 3.2 เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.2 ที่ว่าวัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย
 - 3.3 เปรียบเทียบพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.3 ที่ว่าวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทแตกต่างกัน

3.4 เปรียบเทียบการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.4 ที่ว่า วัยรุ่นชายมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

3.5 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.5 ที่ว่า วัยรุ่นหญิงมีการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นชาย

3.6 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.6 ที่ว่า วัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง

3.7 เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.7 ที่ว่า วัยรุ่นหญิงมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

พัฒนาการ	เพศ	N	$\bar{X}$	S ²	t
พัฒนาการทางสังคม	ชาย	465	3.5619	0.075	-3.52***
	หญิง	804	3.6138	0.044	
-บุคลิกภาพทางสังคม	ชาย	465	3.7805	0.173	-2.81**
	หญิง	804	3.8453	0.127	
-พัฒนาการของบทบาท	ชาย	465	2.6282	0.208	0.33
	หญิง	804	2.6191	0.196	
-การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ	ชาย	465	3.5410	0.193	-7.42***
	หญิง	804	3.7258	0.163	

ตาราง 8 (ต่อ)

พัฒนาการ	เพศ	N	$\bar{X}$	S ²	t
-การเตรียมตัวเพื่อเป็น พลเมืองดี	ชาย	465	3.8203	0.277	-6.22***
	หญิง	804	3.9975	0.173	
-การเตรียมตัวเพื่อการ แต่งงาน	ชาย	465	3.3955	0.103	11.61***
	หญิง	804	3.0190	0.091	
-การตัดสินใจเลือก อุดมการณ์ในชีวิต	ชาย	465	4.0197	0.257	-7.91***
	หญิง	804	4.2422	0.192	

จากตาราง 8 แสดงว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.1 โดยเพศหญิงมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเพศชาย เมื่อแยกพัฒนาการทางสังคมแต่ละด้าน พบว่า วัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคม สูงกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นหญิงมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.2, 2.5, 2.7 และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.4 และในด้านการเตรียมเพื่อการแต่งงานวัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.6 ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.2

ตอนที่ 4 การเสนอผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น
เมื่อจำแนกตามตัวแปรภูมิลำเนา

4. เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน โดยแยกเป็นด้าน
ดังนี้

4.1 เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน เพื่อทดสอบ
สมมติฐานข้อ 3.1 ที่ว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคม
แตกต่างกัน

4.2 เปรียบเทียบบุคลิกภาพทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน เพื่อทดสอบ
สมมติฐานข้อ 3.2 ที่ว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีบุคลิกภาพทางสังคมแตกต่างกัน

4.3 เปรียบเทียบพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน
เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.3 ที่ว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการของ
บทบาทแตกต่างกัน

4.4 เปรียบเทียบการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพของวัยรุ่นที่มี
ภูมิลำเนาต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.4 ที่ว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและ
ชนบทมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพต่างกัน

4.5 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนา
ต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.5 ที่ว่า วัยรุ่นในเขตเมืองมีการเตรียมตัวเพื่อการเป็น
พลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นในชนบท

4.6 เปรียบเทียบการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน
เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.6 ที่ว่า วัยรุ่นในชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่น
ในเขตเมือง

4.7 เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนา
ต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3.7 ที่ว่าวัยรุ่นในชนบทมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต
สูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน

พัฒนาการ	ภูมิลำเนา	N	$\bar{X}$	S^2	t
พัฒนาการทางสังคม	ในเขตเมือง	840	3.5898	0.147	1.05
	ชนบท	429	3.6047	0.139	
-วุฒิภาวะทางสังคม	ในเขตเมือง	840	3.8102	0.147	1.46
	ชนบท	429	3.8432	0.139	
-พัฒนาการของบทบาท	ในเขตเมือง	840	2.6230	0.199	0.10
	ชนบท	429	2.6228	0.204	
-การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ	ในเขตเมือง	840	3.6674	0.182	1.09
	ชนบท	429	3.6398	0.181	
-การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี	ในเขตเมือง	840	3.9216	0.205	1.15
	ชนบท	429	3.9544	0.245	
-การเตรียมตัวเพื่อการทำงาน	ในเขตเมือง	840	3.1173	0.360	-3.49***
	ชนบท	429	3.2348	0.301	
-การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต	ในเขตเมือง	840	4.1814	0.210	2.07
	ชนบท	429	4.1207	0.259	

จากตาราง 9 แสดงว่าวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม คือ วุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพ และการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งแยกย่อยเป็น 6 ด้าน คือ ฐานะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต โดยจำแนกตามตัวแปรด้านอายุ เพศ ภูมิลำเนา และเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นกับตัวแปรดังกล่าวข้างต้น

4. จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเพศหญิงและเพศชาย
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมืองและชนบท

4. วิธีดำเนินการ

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสถาบันราชภัฏ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2539 จำนวน 1,269 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.5 ของประชากรนักเรียน/นักศึกษาในกลุ่มนี้ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มรายชื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวน 3 โรงเรียน และโรงเรียนในอำเภอบ้านแพรกซึ่งมีจำนวน 1 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย และสุ่มรายชื่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีภูมิลำเนาเป็นชั้น ตามที่แสดงไว้ในตาราง 2 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,269 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 อย่าง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน/นักศึกษา ตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น ประกอบด้วยแบบสอบถามวุฒิภาวะทางสังคม แบบสอบถามพัฒนาการของบทบาท แบบสอบถามการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ แบบสอบถามการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี แบบสอบถามการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน แบบสอบถามการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต

5 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1

1. ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 47.9 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.4 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ 66.2

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม คือ วุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี และการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต สูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวม และแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคมคือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี ไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านพัฒนาการของบทบาทวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกันกับวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง

2. ค่าคะแนนเฉลี่ยของพัฒนาการทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง คือ 3.59 เมื่อจำแนกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม พบว่า การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 4.16 รองลงมา ด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็น

พลเมืองดี และด้านวิถีภาวะทางสังคม คือ 3.93 และ 3.82 ตามลำดับ ส่วนด้านพัฒนาการของ บทบาทมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.62 นอกจากนั้นจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยปาน ๆ กัน อยู่ในระดับ กลางคือ การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน มีค่า คะแนนเฉลี่ย 3.66, 3.16 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน พบว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเพศหญิงมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเพศชาย เมื่อจำแนกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการ ทางสังคม พบว่า เพศหญิงมีวิถีภาวะทางสังคมสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ และเพศหญิงมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี และการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเพศชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนพัฒนาการของบทบาทนั้นเพศชายและเพศหญิงมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาต่างกัน พบว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมือง และชนบทมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนก ตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม พบว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบท มีวิถีภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การ เตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตไม่แตกต่างกัน และวัยรุ่นใน ชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ตามลำดับดังนี้คือ พัฒนาการทางสังคม ตัวแปร อิสระ ได้แก่ อายุ เพศ ภูมิลำเนา

1. วัยรุ่นมีค่าเฉลี่ยของพัฒนาการทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เมื่อ พิจารณาตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม พบว่า การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีและด้านวิถีภาวะทาง สังคม ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด นอกจากนั้นจะมีค่าเฉลี่ยปาน ๆ กัน

อยู่ในระดับกลาง คือด้านการเลือกอาชีพ และการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ และการเตรียมตัวเพื่อการทำงาน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า วัยรุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงสุดแสดงว่าวัยรุ่นมีความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเอง เริ่มพัฒนาความคิดเห็นของตนเอง แสวงหาอุดมการณ์ของสังคมและอุดมการณ์ของชีวิต (วีรยุทธ วิเชียรโชติ. 2527) ต้องการอยู่ในโลกของความเป็นจริงที่มีสภาพสังคมแตกต่างจากสังคมของผู้ใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งมีสภาพสังคมเสื่อมโทรมลงจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ และค่านิยมแบบวัตถุนิยม ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตของวัยรุ่น ตามทัศนะของ Havighurst ที่ว่าระยะวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่ได้กับวัยรุ่นจะรับรู้ และยึดถือค่านิยมในการดำเนินชีวิตในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่จะดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบุคคลในสังคม เด็กวัยรุ่นจะมีความสนใจในเรื่องศาสนา ประชญา ค่านิยม (ยุวดี เทียรประสิทธิ์. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953) ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แสดงว่าวัยรุ่นไม่รู้จักรับบทบาทของตนเอง และไม่สามารถเลียนแบบบทบาท ผู้ใหญ่เพศชาย และเพศหญิงได้เหมาะสมตรงตามเพศของตน เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้แนวคิดต่อบทบาททางเพศเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสมัยใหม่ ชายและหญิงเริ่มแสดงบทบาทเหมือนกันอย่างที่เราเรียกว่ายูนิเซ็กส์ (Unisex) ส่วนด้านพัฒนาการทางสังคมวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.1 และเมื่อจำแนกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคมพบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะสังคมการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.1, 1.3, 1.4, 1.5 1.7 สำหรับพัฒนาการทางสังคม ผู้วิจัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล โดยใช้ทฤษฎีของ Havighurst ซึ่งแบ่งย่อยเป็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ 6 ด้าน คือ วุฒิภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาท การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การเตรียมตัวเพื่อการทำงานการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคม ซึ่งแยกย่อยเป็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น แสดงว่า วัยรุ่นได้ปฏิบัติตามพัฒนาการซึ่งเป็นภาระงานอันสำคัญหลายด้าน ซึ่งวัยรุ่นทุกคนพึงปฏิบัติให้สำเร็จซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Havighurst ที่ว่า วัยรุ่นต้องเรียนรู้

แนวทางชีวิตหรือแบบแผนพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ สามารถพึ่งตนเองได้ อย่างเต็มที่ และมีความรับผิดชอบสูงขึ้นตามระดับอายุที่สูงขึ้น เพื่อเตรียมตัวสำหรับเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ซึ่งจะแผ่ขยายขอบเขตความรับผิดชอบของตนไปสู่ชีวิตการงาน ชีวิตครอบครัว และเอื้อประโยชน์แก่ สังคม (ยูวดี เทียรประสิทธิ์. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst. 1953)

เมื่อแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคมพบว่าวัยรุ่นตอนปลาย มีวุฒิภาวะ ทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1.1 สำหรับวุฒิภาวะทางสังคม ผู้วิจัยหมายถึงความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับ เพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ และความสามารถในการทำงานร่วมกันกับหมู่คณะ สามารถเข้าใจตนเอง มีความเป็นอิสระ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย มีพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในลักษณะที่ มีความเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของผู้ใหญ่ มากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527) จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นจะมีการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นเพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการด้านวุฒิภาวะทาง สังคม ตามทฤษฎีของ Havighurst และ สุชา จันทน์เอม (2528 : 2) ได้กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นต้องการช่วยตัวเองและตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีความขัดแย้งกับผู้อื่นน้อยที่สุด เมื่อ ประสบปัญหาในขณะนี้ เด็กมักจะหลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ แต่จะ พยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดการปรับตัวที่ดีขึ้นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความ สบายใจ ในวัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ในเรื่องภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง ยอมรับ คุณสมบัติทางร่างกาย ความถนัดและความสามารถต่าง ๆ ส่วนวัยรุ่นตอนปลายนั้นจะเป็นตัว ของตัวเองในฐานะเป็นบุคคลที่มีอิสระทำการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง และวัยรุ่น จะประสบความสำเร็จเป็นบุคคลที่มีพัฒนาการที่ดีได้ เขาจะต้องมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ มีความรู้ และทักษะการเข้าสังคม มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความมั่นคงในจิตใจ มีความรับผิดชอบ เรียนรู้ เรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้มีความเป็นกันเอง มีเจตคติที่ดีต่อ ชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของโลก เมื่อวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ดี เขาจะมีวุฒิภาวะทางสังคม เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม และ สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527) นอกจากนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพบูลย์ อินทริวิชา (2511 :

169 - 170) ซึ่งพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประสบปัญหาเกี่ยวกับการเข้ากับบุคคลอื่นให้ได้เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว นักเรียนมีความขัดแย้งกับพ่อแม่และระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ และนักเรียนต้องการอิสระที่บ้าน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงมัลย์ ฤกษ์สำราญ (2519 : บทคัดย่อ) พบว่าวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและต้องการทราบเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และการศึกษาของบุญนาค คุ่มภัย (2522 : 98) พบว่า วัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย ต้องการได้รับการยกย่องจากเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศต้องการทำความคุ้นเคย มีโอกาสที่เหมาะสมในการพบปะและมีเสรีภาพในการติดต่อกับเพื่อนต่างเพศและต้องการให้เพื่อนต่างเพศสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยนันท์ทรัพย์มันคงทวี (2535 : 66 - 71) พบว่า วัยรุ่นตอนกลางมีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และแสดง (Strang. 1958 : 14 - 15) พบว่าวัยรุ่นตอนปลายที่ปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจผู้อื่น รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ปรับตัวได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสนับสนุนผลการวิจัยที่ว่าวัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น ในด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการด้านนี้สูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.4 สำหรับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ผู้วิจัยหมายถึงความสามารถในการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และสามารถเลือกแผนการเรียนเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความสนใจ ความสามารถ และระดับสติปัญญา จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเป็นระยะที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งโตพอที่จะนึกถึงความสำคัญของอาชีพที่นำมาซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (ศรีณย์ ดาริสุข. 2535 : 114) การเลือกอาชีพที่เหมาะสมย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและเป็นสุขกับชีวิตการทำงาน ในการเลือกอาชีพต้องมีความสามารถในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งต้องอาศัยเวลาพอสมควรในการตัดสินใจ (วัชรวิทย์ ทรัพย์มี. 2523 : 4) ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของเพอร์โรน (Perrone. 1965 : A) พบว่าวัยรุ่นตอนต้นเลือกอาชีพเพราะคำนึงถึงรายได้และความมั่นคงในอนาคต และเพ็ญศรี จินดาศักดิ์ (2535 : 88 - 96) พบว่า การเลือกอาชีพของ

วัยรุ่นตอนต้นสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพ ค่านิยมในอาชีพ ความมุ่งหวังของครอบครัว จากผล การศึกษาการเลือกอาชีพของวัยรุ่นตอนต้น จะเห็นว่าการเลือกอาชีพของวัยรุ่นตอนต้นยังไม่ได้นำ ข้อมูลของตนเอง ข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาาร่วมกัน ส่วนการศึกษาวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอน ปลายที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาของ ดอบบินส์ (Dobbins. 1969) พบว่าอิทธิพลของการเลือกอาชีพของวัยรุ่นตอนกลางขึ้นอยู่กับความสนใจ ความพอใจ ค่าจ้างและ ลักษณะงานเป็นสำคัญ และ บูธ (Booth. 1985) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับวุฒิภาวะ ทางอาชีพของวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทาง อาชีพของนักศึกษาที่เลือกวิชาเอกแล้วกับนักศึกษาที่ยังไม่ได้เลือกวิชาเอก และสอดคล้องกับผล การศึกษาของ อรอนงค์ แจ่มผล (2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ สมรรถนะผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของวัยรุ่นตอนปลายพบว่า ความสนใจในการเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ สมรรถนะผลทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับการ ตัดสินใจเลือกอาชีพ จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า วัยรุ่น ตอนปลายมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและสอดคล้องกับ พัฒนาการด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพตามทฤษฎี Havighurst ในด้านการ เตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่า วัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.5 บางส่วน สำหรับการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยหมายถึง ความสนใจของวัยรุ่นที่จะหาความรู้ และปฏิบัติตนในเรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติและหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งในสังคม ที่ตนอาศัยอยู่ แสดงว่าวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลายมีพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่น ตอนต้น การเตรียมตัวเป็นพลเมืองดีจะมีขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการอบรม สั่สอนจากครอบครัวสู่โรงเรียน และรวมถึงการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โดยผ่านสื่อ มวลชนต่าง ๆ (สวนา พรพัฒน์กุล. 2520) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาทั้งทาง ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การพัฒนาเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารเป็นผลให้วัยรุ่นทราบข้อมูลข่าวสารการเมือง และกระตุ้นให้เขาเกิดความสนใจ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2539 ได้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไข เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

มาตรา 109 ให้สิทธิเยาวชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรมการปกครอง. 2539) จึงเป็นผลให้วัยรุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีค่อนข้างสูงถึงสูงตามระดับวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย คือ 3.89, 4.01 และ 3.94 ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สวนา พรพัฒน์กุล (2520) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เข้าใจค่าว่าประชาธิปไตยได้ถูกต้องที่สุด และ แสงสุรีย์ คนศิลป์ (2519) วัยรุ่นตอนต้น มีความสนใจในหน้าที่พลเมืองต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง จากผลการศึกษาข้างต้นสนับสนุนผลการวิจัยที่ว่า วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น และสอดคล้องกับพัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีตามทฤษฎี

Havighurst

ในด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย มีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลาง สำหรับการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน ผู้วิจัยหมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกในด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศเกี่ยวกับความรักและการมีคู่รัก มีความสนใจในชีวิตครอบครัว จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง ความสัมพันธ์แบบคู่สาว ในระยะวัยรุ่นเริ่มจากความสนิทสนมไปสู่ความรักและการแต่งงานในที่สุด โดยมีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่วัยรุ่นเริ่มผูกพันกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งอยู่ในใจส่วนใหญ่ผู้มักจะเป็นคนมีชื่อเสียง ต่อมาจะเกิดความสนใจเพศตรงข้ามที่เขาคิดว่าเหมาะสมกับอายุของเขา แล้วจึงหาโอกาสพบปะหรือนัดกันเที่ยว จากนั้นเขาจะสามารถตัดสินใจได้ว่าเพื่อนต่างเพศคนใดเหมาะสมกับเขา มีนิสัยและเจตคติไปด้วยกันได้ หากพึงพอใจซึ่งกันและกันความสัมพันธ์จะแนบแน่นขึ้น จะแสดงความเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน จากนั้นจะมีการหมั้นหมายและการแต่งงาน (ประสาธ อิศรปริดา. 2523) ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นเมื่ออายุมากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ออฟเฟอร์ (Offer. 1971) ได้ศึกษาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นเริ่มมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นร้อยละ 77 เมื่ออยู่มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 3 การมีเพศสัมพันธ์เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ควรจะจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเสียก่อน และเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามี

เพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 เมื่ออยู่มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 พบว่าวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 เมื่ออยู่ปีที่ 3 และสอดคล้องกับ จลองรัฐ อินทรี (2527) พบปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง ส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรักความเข้าใจ ต้องการแต่งงานด้วยความรัก โดยวัยรุ่นตอนกลางมีความต้องการมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับพันธกิจด้านการเตรียมตัวกเพื่อการแต่งงานตามทฤษฎีของ Havighurst

ในด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต วัยรุ่นตอนปลาย มีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.7 สำหรับการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ผู้วิจัย หมายถึงความนึกคิดหรือการตัดสินใจตามที่คาดไว้ตามความสนใจของวัยรุ่น ในการปฏิบัติตามแนวคิด ความเชื่อของคนส่วนใหญ่ในชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นส่วนรวม โดยมีความมุ่งมั่นร่วมกับคนในชาติที่จะรักษาสร้างสรรค์ชาติ แนวคิดดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา มีความรักชาติศาสน์กษัตริย์ จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น ระยะวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่จะรับรู้และยึดถือค่านิยมในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบุคคลในสังคม วัยรุ่นจะมีความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องศาสนาปรัชญา ค่านิยมของแต่ละบุคคลจะพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมอบรมจริยธรรมโดยได้รับแบบอย่างจากคนใกล้ชิด การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตขึ้นอยู่กับ การได้รับการปลูกฝังค่านิยมให้บุคคล โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้หรือถ่ายทอดทางสังคมทั้งนี้ เพื่อทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง (สุพัตรา สุภาพ. 2523) ในส่วนของวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความคิดเห็นเป็นของตนเอง เป็นวัยแห่งการแสวงหาอุดมการณ์ของสังคมและอุดมการณ์ของชีวิต (วีรยุทธ วิเชียรโชติ. 2527) จากการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของเกษม เกษมนกจกุล (2534) ได้ศึกษาค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติ พบว่าวัยรุ่นตอนกลางให้ความสำคัญแก่ค่านิยมความสำเร็จในชีวิต การมีความสามารถสูง ความมีน้ำใจ เมตตาอารี สูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับพันธกิจด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ตามทฤษฎีของ Havighurst

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าทางสังคมของวัยรุ่นกับอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคม โดยรวมและแยกย่อยแต่ละด้านสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น

นอกจากนั้น เมื่อแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการพบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.2, 1.4 และ 1.7 อาจเนื่องมาจากวัยรุ่นตอนกลางต้องปรับตัวในการคบเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ รวมทั้งด้านความเป็นอิสระ ความเข้าใจตนเองและความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งต้องใช้การปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย ที่มีการปรับตัวได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่แล้ว และวัยรุ่นตอนกลางมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ สูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.4 อาจเนื่องมาจากวัยรุ่นตอนกลาง มีความยุ่งยากใจและวิตกกังวลสูงเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ จึงต้องปรับตัวโดยการศึกษาข้อมูลของตนเองและข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อนำมาพิจารณา ร่วมกันในการเลือกอาชีพที่ตนพอใจ เพื่อเลือกแผนการเรียนและกิจกรรมได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีการปรับตัวสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว จึงไม่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพ และไม่ต้องการตัดสินใจในเรื่องอาชีพเพราะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นอกจากนี้วัยรุ่นตอนปลายยังหันไปสนใจเรื่องอื่น ๆ แทน เช่น การเรียน และกิจกรรมในระดับอุดมศึกษา ในด้านการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต พบว่าวัยรุ่นตอนปลายมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.7 อาจเนื่องมาจากวัยรุ่นตอนกลางต้องมีการปรับตัวสูง เพื่อจะเรียนรู้แนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบุคคลในสังคม และพัฒนาความคิดของตนเอง เพื่อแสวงหาอุดมการณ์ของสังคมและอุดมการณ์ของชีวิต ดังนั้นวัยรุ่นตอนกลางจึงมีการปรับตัวเพื่อตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งได้พัฒนาการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตจนใกล้เคียงกับผู้ใหญ่แล้ว

ในส่วนของงานวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือด้านพัฒนาการของบทบาท พบว่าวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1.3 และไม่สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าพัฒนาการแบ่งแยกบทบาททาง

เพศจะพัฒนาถึงขีดสุด เมื่อวัยรุ่นมีการสมาคมกับเพศตรงข้าม มีการนัดเที่ยวโดยฝ่ายชาย และมีการเต้นรำประเภทชายนำหญิงตามซึ่งเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (พิจิตรา ชัยสิงห์ประสาท. 2537) สำหรับพัฒนาการของบทบาท ผู้วิจัยหมายถึงความสามารถในการแสดงบทบาททางเพศชายและเพศหญิงได้อย่างถูกต้องตรงตามเพศ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลายมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.6551, 2.6032 และ 2.5879 ตามลำดับ แสดงว่าวัยรุ่นมีพัฒนาการของบทบาทอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย แสดงว่าวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายไม่มีความรู้และไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทของเพศชายและเพศหญิงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากในช่วงระยะ 30 ปีมานี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้แนวคิดต่อบทบาททางเพศเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ผู้หญิงผู้ชายมีโอกาสเท่าเทียมกันมากขึ้น ทศนคติต่อบทบาททางเพศที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสมัยใหม่นี้ บิดามารดา ไม่แบ่งแยกบทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง เพราะทั้งบิดามารดาต่างต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการทำงานภายในและภายนอกบ้าน เลี้ยงดูบุตร ย่อมจะถ่ายทอดแนวคิดนี้สู่บุตรและทำให้บุตรไม่สามารถแบ่งแยกงานของผู้หญิง ผู้ชายได้ชัดเจน ซึ่งจะมีผลให้บุตรทั้งชายและหญิงมีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบสมัยใหม่ (Tomch. 1978 : 347) บทบาทของสตรีและบุรุษจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ส่วนค่านิยมบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ เช่น ชายร้องไห้ไม่ได้ แต่หญิงร้องไห้ได้ กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป ชายและหญิงเริ่มแสดงบทบาทเหมือนกันอย่างที่เราเรียกว่า ยูนิเซ็กส์ (Unisex) นอกจากนั้นภาวะสังคม เศรษฐกิจที่มีแต่การแข่งขันกับเวลา ทำให้พ่อแม่ยุ่งงาน ครูอาจารย์มุ่งสอนวิชาการแก่เด็ก จึงมีเวลาที่จะใกล้ชิดกับเด็กน้อยลง และมีการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับพัฒนาการของบทบาทน้อยลง และวัยรุ่นยังนิยมสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต ซึ่งสามารถใส่ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งทำให้วัยรุ่นชายและหญิงแบ่งแยกเพศของตนเองได้ยากขึ้น และสื่อมวลชนยังให้ความสำคัญกับเกย์ เลสเบียนมาก ทำให้วัยรุ่นเกิดความสนใจและสับสนในการเลือกเลียนแบบและสับสน บทบาททางเพศให้เหมาะสมและตรงตามเพศ

2. วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.1 โดยเพศหญิงมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากวัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะเร็วกว่าวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิงชอบเข้าร่วมงานสังคม

เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์มากกว่าวัยรุ่นชาย (ปราณี รามสูตร. 2528) วัยรุ่นหญิงจึงมีการปรับตัวและพัฒนาการทางสังคมดีกว่าวัยรุ่นชาย เพราะชอบเข้าสังคมมากกว่า จึงมีความชัดเจนในการปรับตัวมากขึ้น และเมื่อแยกย่อยด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสังคม พบว่าวัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคม สูงกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นหญิงมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และวัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.1, 2.2, 2.5, 2.7 และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.4 ส่วนด้านพัฒนาการของบทบาทนั้นวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.2

วัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย เนื่องจากวัยรุ่นหญิงมีวุฒิภาวะเร็วกว่าวัยรุ่นชาย และชอบเข้าสังคมมากกว่า เช่น สนใจงานเลี้ยงสังสรรค์ (ปราณี รามสูตร. 2528) นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวี (2535) ได้ศึกษาทัศนคติในการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นตอนกลางพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนชาย ในด้านการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ พบว่า วัยรุ่นหญิงมีการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นชาย อาจเนื่องจากในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป หญิงมีโอกาสแสดงความสามารถในการประกอบกิจการงาน และประสบความสำเร็จไม่แพ้ชาย (Herlock. 1978) สังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับเรื่องของบทบาททางเพศ มีการรณรงค์เรื่องสิทธิของสตรีมากขึ้น โดยส่งเสริมให้หญิงและชายมีความเท่าเทียมกันทางเพศ งานใดที่ชายทำได้ หญิงก็ทำได้เหมือนกัน ปัจจุบันหญิงสามารถดำรงตำแหน่งหัวหน้างานและมีหน้าที่การงานในตำแหน่งสูงทัดเทียมชาย จากการให้ความสำคัญของบทบาทสตรี และการรณรงค์เพื่อสิทธิสตรีและความเท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิง อาจกระตุ้นให้วัยรุ่นหญิงให้ความสำคัญกับการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพสูงกว่าวัยรุ่นชาย ในด้านการเตรียมตัวเพื่อการเป็นพลเมืองดี พบว่าวัยรุ่นหญิงมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีสูงกว่าวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.5 แสดงว่าวัยรุ่นหญิงมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย รัฐบาลและเศรษฐกิจ การมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย การมีหน้าที่ต่อศาสนา หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ (ไพโรจน์ หวังใจชื่น. 2525)

สูงกว่าวัยรุ่นชาย ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงมีลักษณะว่านอนง่าย มีระเบียบวินัยและยอมตาม การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิรินันท์ ศรีวรชาน (2526) และวารี แสนสุข (2521) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระดับสูงกว่าวัยรุ่นชาย

ในด้านของการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต พบว่า วัยรุ่นหญิงมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย แสดงว่าวัยรุ่นหญิงมีการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตเพื่อยึดถือค่านิยมในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับบุคคลในสังคมสูงกว่าวัยรุ่นชาย เนื่องจากวัยรุ่นหญิงยึดติดกับการปลูกฝังและอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับค่านิยมที่พึงปฏิบัติในการดำเนินชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นชาย การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนัย อยู่สุข (2529) และ กษิมา วิริยะ (2526) พบว่า วัยรุ่นหญิงมีค่าเฉลี่ยความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการสูงกว่าวัยรุ่นชาย ส่วนวัยรุ่นชายมีพัฒนาการสูงกว่าวัยรุ่นหญิงเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงาน พบว่า วัยรุ่นชายมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นหญิง เนื่องจากในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นชายมีความหวังจะมีความสัมพันธ์ เช่น การเป็นคู่รักมากกว่าวัยรุ่นหญิง ซึ่งคบเพื่อนต่างเพศในฐานะเพื่อน (จริยา พงศ์วิวัฒน์. 2526) การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สมหมาย อ้าดอนกลอย (2533) จิรดา รัตนรังสี (2521) และจริยา พงศ์วิวัฒน์ (2526) พบว่า วัยรุ่นชายมีค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่าวัยรุ่นหญิง และในด้านพัฒนาการของบทบาทเพียงด้านเดียวที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน พบว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากแนวคิดต่อบทบาททางเพศเปลี่ยนไปเป็นแบบสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ผู้หญิงผู้ชายมีโอกาสเท่าเทียมกันมากขึ้น ทศนคติต่อบทบาททางเพศแบบสมัยใหม่นี้ บิดามารดาไม่แบ่งแยกบทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง เพราะทั้งบิดามารดาต่างต้องมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการทำงานในบ้านและนอกบ้านและเลี้ยงดูบุตร ย่อมถ่ายทอดแนวคิดนี้สู่บุตรและทำให้บุตรไม่สามารถแบ่งแยกงานของเพศชาย เพศหญิงได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะมีผลให้บุตรชายและหญิงมีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบสมัยใหม่ (Tomch. 1978) นอกจากนั้นการศึกษาค้นคว้านี้ยังไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิมลลักษณ์ ชูชาติ (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นชายของวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง พบว่า สัดส่วนของวัยรุ่นชายและหญิงได้คะแนนแบบทดสอบความเป็นชายใกล้เคียงกันเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่าส่วนใหญ่เด็กเรียนชายได้คะแนนความเป็นชายสูงกว่านักเรียนหญิง

3. วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.1 เมื่อแยกย่อยตามพัฒนาการทางสังคมด้านต่าง ๆ ของวัยรุ่นมีผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองและชนบทมีวิถีภาวะทางสังคม พัฒนาการของบทบาทการเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.7 และในด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3.6

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นอาจเนื่องมาจากความเจริญและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้กระจายจากเขตเมืองเข้าสู่ชนบท ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เข้าไปสู่ชนบทได้รวดเร็วเช่นเดียวกับในเขตเมืองทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งในชนบทมีการส่งเสริมให้ใช้อินเทอร์เน็ตสูง นอกจากนั้นการคมนาคมที่สะดวกยังทำให้วัยรุ่นในชนบทสามารถเดินทางเข้าไปในเขตเมืองได้สะดวกและบ่อยครั้งขึ้น ดังนั้นตัวแปรภูมิลำเนาจึงไม่เด่นชัดที่จะแยกแยะความแตกต่างของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทได้ในการเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม และมีเพียงด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานที่สอดคล้องกับสมมติฐาน พบว่า วัยรุ่นในชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากสังคมชนบทมีปัจจัยส่งเสริมพัฒนาการด้านสัมพันธภาพทางเพศและความรัก เนื่องจากการติดต่อกันทำความรู้จักกันในสังคมชนบทระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวอาจมีปัญหาน้อยกว่าในเมืองและมีชายโสดหญิงโสดน้อยที่สุด (สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2516) และสาเหตุที่วัยรุ่นในเขตเมืองมีการพัฒนาด้านนี้ต่ำ เนื่องจากวัยรุ่นในเขตเมืองส่วนใหญ่ต้องเรียนหนังสือจนจบระดับอุดมศึกษา เมื่อเรียนจบก็ไปทำงานและทำงานในลักษณะมุ่งงาน โดยไม่สนใจกับเรื่องการแต่งงาน เมื่อมีอายุมากขึ้นก็มีโอกาสแต่งงานน้อยลง เพราะมีความคิดเกี่ยวกับความเหมาะสมมาประกอบในการพิจารณาเรื่องการแต่งงาน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

เนื่องจากในสังคมปัจจุบันบทบาทของชายและหญิงมีการเปลี่ยนแปลงไป ชายและหญิงมีการแสดงบทบาทหลายอย่างเหมือนกันที่เรียกว่า ยูนิเซ็กส์

1. จากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่มีระดับอายุต่างกันและมีเพศต่างกัน มีพัฒนาการของบทบาท ไม่แตกต่างกัน ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการของบทบาทของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง เพื่อให้สามารถแสดงบทบาททางเพศได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตรงตามเพศ และมีบุคลิกภาพที่ดี โดยการได้รับการอบรมจากพ่อแม่ครู และสื่อมวลชน

2. จากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่มีภูมิลำเนาในชนบทมีพัฒนาการด้านการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง จึงควรส่งเสริมการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานของวัยรุ่นในเขตเมือง โดยจัดกิจกรรมสหนาการ เพื่อให้วัยรุ่นชายและหญิงมีโอกาสพบปะกัน สร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสม

3. จากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางสังคมต่ำกว่าวัยรุ่นหญิง จึงควรส่งเสริมและฝึกทักษะด้านภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิต ให้แก่วัยรุ่นชาย เพื่อให้มีงานพัฒนาที่สมบูรณ์ตามวัย

4. จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคม โดยรวมและแยกตามด้านต่าง ๆ ของพัฒนาการ คือ ภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดี การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง วัยรุ่นตอนกลางเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวัยรุ่นตอนปลายเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏ ซึ่งมีระดับอายุใกล้เคียงกันมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นเพศชายและ เพศหญิงที่มีระดับฐานะ เศรษฐกิจและการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน เพราะภูมิหลังของวัยรุ่นต่างกัน อาจจะมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นแต่ละภาคของประเทศไทย เพราะภูมิลำเนาของแต่ละภาคที่แตกต่างกัน อาจมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง 2539.
- กรมสามัญศึกษา กองแผนงาน ฝ่ายสารสนเทศ. ผลการวิเคราะห์อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2538. ม.ป.ท., 2538.
- กมล ทองธรรมชาติ. ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2518.
- กนิมดา วิริยะ. การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ สม.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- เกษม เกษมนุกิจกุล. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง และค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัวและการถ่ายทอดค่านิยมที่แตกต่างกัน. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจ. ร่างแผนพัฒนาจิตใจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุญชัย, 2528.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การเสริมสร้างวินัย คู่มือ และแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ, 2537.
- คณะกรรมการอุดมการณ์ของชาติ. อุดมการณ์ของชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526.
- คมเพชร จัตรสุภกุล. บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.

- จริยา พงศ์วิวัฒน์. การศึกษาความรู้ทัศนคติ และความต้องการของนักศึกษาปีที่ 1
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องเพศศึกษา. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- จันทร์รัตน์ เจริญสันติ. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อบทบาททางเพศ ความพึงพอใจในชีวิต
สมรส กับการปรับตัวของบิดามารดาที่มีบุตรคนแรก. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.
- จิตรอารี เนตรหิน. การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2521. อัดสำเนา.
- จิตรา รัตนรังสี. ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ และการเลือกคู่ครองของนิสิตมหาวิทยาลัย
ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- จิรัชลักษณ์ สกุลดลลักษณ์. มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.
- ฉลวย กิริตรักษ์กุล. ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2512. อัดสำเนา.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย.
กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ฉวีวรรณ สุพันธ์ไพฑาราม. พัฒนาการของวัยรุ่นและบทบาทของครู. กรุงเทพฯ :
มิตรนราการพิมพ์, 2527.
- ชัยนาถ นาคบุปผา. โลกของวัยรุ่น. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, 2515.
- ชัยวิทย์ จิตเมตตา. "ข่าวการศึกษา," การศึกษา กทม. ปีที่ 17. ฉบับที่ 6.
เดือน มีนาคม 2537 หน้า 43.
- _____. "ข่าวการศึกษา," การศึกษา กทม. ปีที่ 17. ฉบับที่ 10. เดือน กรกฎาคม
2537 หน้า 44.

- ชุตินาด รัตน์จรณะ. การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูภาคกลาง. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ธีรพร สุวรรณโณ. เด็กกับสังคมในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1 - 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร, 2526.
- นพพร พานิชสุข. รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติ และความต้องการของอาจารย์ และนักเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในเรื่องการสอนเพศศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- นวลละออ สุภาพล. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- นิตยกุล อรรถนุพรรณ. ลักษณะของชายและหญิงในปัจจุบัน และลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. การเปรียบเทียบพัฒนาการเด็ก. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535 แปลและเรียบเรียงจาก ศ.ดร.อาร์เมอเร โทมัส มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แซนตาบาร์บารา อ้างอิงมาจาก Robert J. Havighurst. 1953 (Human Development and Education)
- ดวงมัลย์ ฤกษ์สำราญ. "ความสนใจของวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต," สุขภาพจิตศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2520.
- บุญนาค คุ่มภัย. การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการทางสังคมของวัยรุ่นในวิทยาลัยครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ประมวญ ดิฉินสัน. วัยรุ่นวัยเล่น. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา, 2520.
- ประยูรศรี มณีศรี. จิตวิทยาวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา และแนะนวย วิทยาลัยครูจันทระเกษม, 2532.

- ประณต คำฉิม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- ประดับ เรืองมัลย์. ศึกษา 323 จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช 2525.
- ประสาธ อิศรปริดา. จิตวิทยาวัยรุ่น. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม : เรือนแก้วการพิมพ์, 2523.
- ปราชญาปิ่น กัณเฑธร. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัว. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ปราณี รามสูต. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2528.
- ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์. การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่องการประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- ปิยนันท์ ทรัพย์มั่นคงทวิ. การศึกษาทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- พิจิตรา ชัยสิงห์ประสาธ. ผลขององค์ประกอบทางจิตที่มีต่อเอกลักษณ์ทางเพศของเด็กชายวัยรุ่น. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- เพ็ญศรี จินดาศักดิ์. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- พัชรา แยมสาราญ. ผลของการให้คำปรึกษาทางอาชีพตามแบบของจอห์น โอไครท์ส ที่มีต่อวิวัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางสะพาน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

- ไพโรจน์ หวังใจชื่น. การศึกษาขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมปลาย ในจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ไพบุลย์ อินทริวิชา. การศึกษาถึงความต้องการและปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตแบบประสม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511. อัดสำเนา.
- มลลิกา จุลละเกษ. การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับเด็กไทยในอุดมคติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508. อัดสำเนา.
- มาลินี อยู่โพธิ์. การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ยงยุทธ วาสนุณา. การศึกษาค่านิยมพื้นฐานของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในภาคใต้ จังหวัดสงขลา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529. อัดสำเนา.
- ยุวดี เทียรประสิทธิ์. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว บรมวัน, 2536.
- ระวีวรรณ ชินตระกูล. วิธีวิจัยการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2535.
- ระวี ภาวิไล และคณะ. การบรรยายความเป็นมาของโครงการค่านิยม และแนวทางนำค่านิยมที่พึงประสงค์ 9 ประการไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- รัชณี วิเศษสังข์. จรรยาวิพากษ์ของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง. วิทยานิพนธ์ พ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- รัชนิกร เสริมฐิ และคนอื่น ๆ. พฤติกรรมและเจตคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เกี่ยวกับการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2519. อัดสำเนา.

- วัลลภา อีสริยวงศ์. จิตวิทยาวัยรุ่น รหัส 2123104. นครปฐม : ภาควิชาจิตวิทยาและ
การแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครปฐม, 2530.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- วารุณี อัสธีระวัฒน์. การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 5 ในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512. อัดสำเนา.
- วารีย์ แสนสุข. มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.
- วิทยา สุจริตรักษ์. "ความสัมพันธ์ทางการเมือง," การเมืองสำหรับประชาชน. 6 :
1 - 73 ; ธันวาคม, 2516.
- วิมลลักษณ์ ชูชาติ. การเปรียบเทียบความเป็นชายของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- วีระยุทธ วิเชียรโชติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ. อารยจิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
อัดสำเนา.
- วีรวรรณ อามระดิษ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2522. อัดสำเนา.
- ศรัณย์ ดารงสุข. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : พัทธกษอักษร, 2525.
- ศิรินันท์ ศรีวรขาน. การศึกษาทักษะของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เกี่ยวกับลักษณะพลเมืองของไทยที่มีประสิทธิภาพ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ศิริรัตน์ สาโพธิ์สิงห์. "หนังสือเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน," เดลินิวส์. 27 มีนาคม
2539.

- สุภาวดี บุญดวงศรี. เอกสารการสอนอาชีวศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการ
แนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา, 2528.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบชุดพัฒนาการวัยรุ่น และการอบรม
หน่วยที่ 1 - 7. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ฝ่ายการพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527.
- สนิท เกษะศิริ. คำถาม - แนวตอบวิชาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา
ผดุงศึกษา, 2507.
- สรรค์ ศรีเพ็ญ. เพศศึกษาภาค 3 ความรักและกามารมณ์ในวัยเด็ก. กรุงเทพฯ :
สนิทัศน์การพิมพ์, 2518.
- สมหมาย อ๋าดอนกลอย. การศึกษาค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในอำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, 2533. อัดสำเนา.
- สวนา พรพัฒน์กุล. ความสัมพันธ์ในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 22.
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- สายฝน ควรผดุง. การศึกษาสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลายในสถาบันอุดมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. อัดสำเนา.
- สุจริต เพียรชอบ. "สุขภาพจิต", แนวแนว. 19(99) : 10 - 23 ; มิถุนายน -
กรกฎาคม, 2528.
- สุชา จันทน์เอม. วัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2528.
- สุณีย์ ธีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์
หญิง, 2526.
- สุนัย อยู่สุข. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
และความประพฤติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา
2529. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 2529. อัดสำเนา.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรม : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี.

พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

_____. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุภาภรณ์ อัยมมงคล. "ขอเล่นทันสมัยแต่ผู้ใหญ่ตามไม่ทัน," ไทยรัฐ. 28 พฤศจิกายน 2538.

สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : 2516.

สาราญ ปิ่นทอง. เหตุผลของผู้ปกครองที่ใช้ในการเลือกส่งบุตรเข้าเรียนโรงเรียนสาธิตในสังกัดวิทยาลัยครู และสังกัดมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

อดิสาเนา.

แสงสุรีย์ คนศิลป์. ความสันทัดในหน้าที่พลเมือง ลักษณะอดีตทั่วไป และความเคร่งครัดของนักเรียนวัยรุ่นในภาคเหนือ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2519. อดิสาเนา.

อรอนงค์ แจ่มผล. ความสัมพันธ์ระหว่างกันของวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน กับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ พ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อดิสาเนา.

อดิรัตน์ วัฒนไพโล. การศึกษาเจตคติและพฤติกรรมทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527. อดิสาเนา.

อรุณ ปาละโค. การศึกษาเจตคติในเรื่องเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดขอนแก่นและมหาสารคาม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527. อดิสาเนา.

อัจฉราพร กมฺพทิสมัย. อุดมการณ์ชาตินิยมของผู้นำไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อานนท์ อาภาภิรมย์. ลักษณะสังคมและปัญหาทางสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

อุบลรัตน์ เฟื่องสฤติย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนคุณพินอักษรกิจ,
2527.

Alderson, Jand and R.P. Robert. "Growth of Political Ideas in Adolescence : the Sense of Community," Journal of Personality and Social Psychology. 4(3) : 295 - 306 ; 1966.

Bernard C.L. The Multiple Factor of Sex Role Identification : Rapprochement of Unidimensional and Bidimensional assessment. Journal of Clinical Psychology, 1984.

Booth, Janis Crawford. "Factors Associated with Career Maturity in Community College Student," in Dissertation Abstracts in Termational. 47 : 789 - A ; 1985.

Brierlay, Harry. Transvertism : A Handbook with case Studies for Psychologist, Psychiatrists and Counselors. New York : Pergamon Press, 1979.

Clunn, Patricia. Child Psychiatric Nursing. St.Louis : Mosby Year Book Inc., 1991.

Crane citing Mavin Powell, The Psychology of Adolescence. Northern Illinois University, 1952.

Crites, John. Administration and Use Manual. CMI. New York : McGrow - Hill, 1978.

Doffins, Loy Henderson. "Education and Occupational Aspirations and Expectation of High School Senior Boys in five Louisiana Parishes," Dissertation Abstracts. 29(2) : A ; March, 1969.

Gingberg, E. Toward a theory of Occupational Choice : A Restatement Vocational Guidance Quartierly. 20 : 169 - 176 ; 1972.

Goldsen, Rose K. What College Students Think. New Jersey : Nostrand Company Inc., 1960.

Good, Carter Victor. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill, 1956.

Havinghurt, Rober Jame. Developmental task and Education. 2d ed. New York : Longrnans, Green, 1952.

_____. Human Development and Education. New York : Longmans, Green, 1953.

- Havinghurst, Rober Jame. "Today's Children and Tomorrow's World," Journal of the Association for Childhood Education International. 37(8) : 358 - 360 ; April, 1961.
- Havinghurst, Rober Jame and Barnice L. Neugarten. Social and Education. Boston : Allyn and Bacon Inc., 1957.
- Hollingshead citing Mavin Powell. The Psychology of Adolescence. Northern Illinois University, 1962.
- Hurlock, E.B. Child Psychology. Auckland : McGraw - Hill, 1978.
- Huston, Aletha C. "Sex Typing," In hand book of Child Psychology. p. 347 - 450. Edited by E. Mavas Heterington. New York : John Willey, 1983.
- Jarunykul, Chudatarneya. The Elephant's Hind Logo : Women and Sex Role in Thailand. Master's Thesis, Department of Psychology, University of Wikato, 1980.
- Kaplan, Bert. Studying Personality Gross Culturoolly. New York : Row Peterson and Company, 1961.
- Luella, Cole and Hall. Irma N. Psychology of Adolescence. New York : Hott, Rinehart L Winston, 1964.
- Marvin, Powell. The Psychology of Adolescence. Northern Illinois University, 1962.
- Neugarten, Bernice L., Robert J. Havighurst and Sheldon S. Tobin. Gerontology. 134 : 134 - 143 ; August, 1946.
- Offer, Daniel. "Sexual Behavior of a Grop of Normal Adolescents," Medical Aspects of Human Sexuslity. 9 : 40 - 48 ; September, 1971.
- Porrone, P.A. citing Marvin Powell. The Psychology of Adolescence. Northern Illinois University, 1962.
- Tomech, A.K. "Sex Role Orientation : An Anslysis of Structure and Attitudinal Predictors," Journal of Maraiage and the Family. 40(5) : 341 - 354 ; May, 1978.
- Tramburrino, William. "Citizenship Education," The Social Studies. 6 : 245 - 247 ; November, 1966.
- "Adolescence : the Sense of Community," Journal of Personality and Social Psychology. n.d.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างและประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 10 จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้
และกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นแยกตามสถานศึกษา เพศ และภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ในเมือง						
โรงเรียนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ม.3	883	912	1,795	154	294	448
โรงเรียนอยุธยาบุรีศรี ม.3	205	326	531	50	94	144
โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ม.3	678	-	678	104	-	104
โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ ม.3	-	586	586	-	200	200
ในชนบท						
โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์ ม.3	102	81	183	109	53	162
รวม	962	990	1,978	263	347	610

ตาราง 11 จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ศึกษา และกลุ่มตัวอย่างในวัยรุ่น
ตอนกลาง แยกตามสถานศึกษา เพศ และภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ในเมือง						
โรงเรียนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ม.6	153	402	555	13	162	175
โรงเรียนอยุธยาสตรี	34	65	99	1	79	80
โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย	19	78	197	12	-	12
โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	-	259	259	-	83	83
ในชนบท						
โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์	20	18	38	18	18	36
รวม	173	420	593	31	180	211

ตาราง 12 จำนวนนักศึกษาที่เป็นประชากร ในสถานศึกษาที่ใช้ศึกษา และกลุ่มตัวอย่างในกลุ่ม
วัยรุ่นตอนปลาย แยกตามวิชาเอก เพศ และภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาชั้นปีที่ 1 ในเขตเมือง	140	332	472	91	126	217
ชนบท	144	291	435	80	151	231
รวม	284	623	907	171	277	448

ตาราง 13 แสดงจำนวนประชากรในสถานศึกษาที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ จำแนกตามระดับ
ชั้นเรียน เพศ และภูมิภาค

ระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา	เพศ			
	ชาย		หญิง	
ภูมิภาค	ในเขตเมือง	ชนบท	ในเขตเมือง	ชนบท
<u>ในเขตเมือง/ ม.3</u>				
โรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์	205	-	326	-
โรงเรียนอนุบาลวิทยาลัย	678	-	-	-
โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	-	-	586	-
<u>เขตชนบท/ ม.3</u>				
โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์	-	102	-	81
รวมประชากร ม.3 ทั้งหมด	883	102	912	81
<u>ในเขตเมือง/ ม.6</u>				
โรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์	34	-	65	-
โรงเรียนอนุบาลวิทยาลัย	119	-	78	-
โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	-	-	259	-
<u>เขตชนบท/ ม.6</u>				
โรงเรียนบ้านแพรกประชาสรรค์	-	20	-	18
รวมประชากร ม.6 ทั้งหมด	233	20	402	18

ตาราง 13 (ต่อ)

ระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา	เพศ			
	ชาย		หญิง	
ภูมิลาเนา	ในเขตเมือง	ชนบท	ในเขตเมือง	ชนบท
<u>สถาบันราชภัฏปี 1</u>				
- รัฐศาสตราศาสตร์	7	9	15	13
- การจัดการทั่วไป	1	-	30	1
- วทบ. (คหกรรม)	1	1	14	8
- สถิติประยุกต์	5	6	13	16
- วิทยาการคอมพิวเตอร์	10	4	6	10
- เกษตรศาสตร์	3	8	2	4
- ศสพ. นิเทศศาสตร์	4	4	13	10
- อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	6	4	12	4
- ศิลปกรรมภาพพิมพ์	11	12	4	3
- การศึกษา (วิทยาศาสตร์ทั่วไป)	1	5	7	23
- การศึกษาสังคม	6	3	10	11
- วทบ. เคมปีปฏิบัติ	2	9	5	11
- วทบ. คอมพิวเตอร์	13	8	7	5
- วทบ. อิเล็กทรอนิกส์	7	28	2	2
- การศึกษาประถมศึกษา	9	4	25	23
- การศึกษาประถมวัย	4	7	6	8
- ศสพ. การบริหารธุรกิจ	14	6	22	21
- ศิลปศาสตร์ภาษาอังกฤษ	4	1	21	21

ตาราง 13 (ต่อ)

ระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา	เพศ			
	ชาย		หญิง	
ภูมิลาเนา	ในเขตเมือง	ชนบท	ในเขตเมือง	ชนบท
- ศศบ. การจัดการสำนักงาน	6	1	19	7
- ศศบ. เศรษฐศาสตร์สหกรณ์	4	2	9	15
- ศศบ. นาฏศิลป์การละคร	-	1	9	4
- ศศบ. ศิลปกรรม	14	5	11	3
- กศบ. ภาษาอังกฤษ	1	1	22	17
- คบ. คอมพิวเตอร์ศึกษา	4	5	11	18
- การศึกษาคหกรรม	-	2	9	4
- กศบ. คณิตศาสตร์	3	3	13	19
- กศบ. ภาษาไทย	-	5	15	10
รวม	140	144	332	291

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ทม 1007/ 5126

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

. ๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมธานีนั้นทมนั้น

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนา วาณิชวรรัตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้อยู่ในการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ศศ.ประณต คำนิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตฯ ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวน 60 คน
ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดฯ ให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริบุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ ร.๒๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาสงครณ

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนา วาณิชวรตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้อยู่ในการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ผศ.ประณต คำนิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตฯขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักเรียนชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถาม
ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2534119

ที่ ทม 1007/ ๒๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอยุธยาธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนภา วาณิชวรรัตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้อยู่ในการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ผศ.ประณต คำนิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวน 170 คน
ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ ๕๖๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตภา วาณิชวรตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท

ทั้งนี้เนื่องในการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ผศ.ประณต คำจิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตฯขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวน 370 คน

ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ ๒๕๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจอมสุรางค์ฯ

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนภา วาณิชวรตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้อยู่ในการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ผศ.ประณต เค้าจิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวน 300 คน
ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ ๒๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแพรกฯ

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนภา วาณิชวรรัตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้ที่มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้เกี่ยวกับการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์

ประธาน

ผศ.ประณต คำนิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอร้องให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวน 180 คน
ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ 5338

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวจิตนา วาณิชวรรัตน์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท
ทั้งนี้เนื่องจากการควบคุมของ

รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตราภรณ์

ประธาน

ผศ.ประณต คำจิม

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอทราบข้อมูลภูมิฐานะเดิมของนักศึกษาจากฝ่ายทะเบียน
จำนวน 1.453 คน และให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 536 คน ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือน
ธันวาคม 2539 - มีนาคม 2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พุฒสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปที่ท่านประสบในชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ในบางข้ออาจจะไม่ได้เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ แต่ต้องการให้ท่านเลือกตอบว่า ถ้าท่านประสบกับเหตุการณ์นั้น ๆ จริง ท่านจะรู้สึกและปฏิบัติเช่นใดที่ตรงกับตัวของท่านที่สุด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกและการปฏิบัติตัวของท่านเมื่อประสบเหตุการณ์ในแต่ละข้อ

ข้อควรระวังในการทำแบบสอบถาม

นักเรียน/นักศึกษา ทุกท่านจะต้องทำแบบสอบถามในทุกตอน และต้องทำให้ครบทุกข้อ หากเว้นข้อใดข้อ 1 ไว้ แบบสอบถามในชุดของท่านจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย

ตอนที่ 1

1.1 สถานศึกษา () โรงเรียน.....

() สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1.2 ระดับชั้นเรียน () ม.3

() ม.6

() ชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1.3 ภูมิลำเนา () อำเภอเมือง

() อำเภออื่น ๆ (ระบุ).....

1.4 ประวัติการศึกษา

- ประถมต้นศึกษา () อำเภอเมือง จังหวัด.....
() อำเภอ.....จังหวัด.....
- ประถมปลายศึกษา () อำเภอเมือง จังหวัด.....
() อำเภอ.....จังหวัด.....
- มัธยมศึกษาตอนต้น () อำเภอเมือง จังหวัด.....
() อำเภอ.....จังหวัด.....

1.5 เพศ () ชาย

() หญิง

ตอนที่ 2

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
1. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจ เมื่อต้อง อยู่กับเพื่อนกลุ่มใหญ่แม้จะเป็น เพื่อนเพศเดียวกัน					
2. เมื่อมีคนมาแนะนำเพื่อนใหม่กับ ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกเคอะเขิน ไม่กล้าคุยกับเพื่อนใหม่					
3. ข้าพเจ้าไม่เคยมีเพื่อนสนิท					
4. ข้าพเจ้าไม่ชอบร่วมกลุ่มที่มีเพื่อน ต่างเพศอยู่ด้วย					
5. ข้าพเจ้าไม่สนใจเพื่อนต่างเพศ					
6. ข้าพเจ้าชอบทำงานเป็นกลุ่ม					
7. เมื่อมีการเสนอแนะความคิดเห็น ในกลุ่มกิจกรรมข้าพเจ้าคัดค้าน เสมอ เพราะความคิดของ ข้าพเจ้าดีกว่าคนอื่น ๆ					
8. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกเมื่อทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อน ๆ					
9. ในการจัดงานวันปีใหม่ ข้าพเจ้า รู้สึกโกรธที่เพื่อน ๆ ไม่ทำตาม ความคิดที่ข้าพเจ้าเสนอ					
10. ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่มีเพื่อนสนิท ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่สนใจ ร่วมกิจกรรม					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
11. ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ที่ร่างกาย จะมีการเปลี่ยนแปลง จากเด็กเป็นผู้ใหญ่					
12. ข้าพเจ้าสามารถบอกความต้องการ ว่าจะทำอะไรในอนาคตได้					
13. ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจที่มีความ สามารถน้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ .					
14. ข้าพเจ้าสามารถดูแลตนเอง ในเรื่องการทำความสะอาดเสื้อผ้า เพื่อแบ่งภาระของผู้ปกครอง ...					
15. ข้าพเจ้าเลือกแบบเสื้อผ้าใส่เอง และไม่ต้องการให้ผู้ปกครองว่า กล่าวเรื่องการแต่งตัว					
16. ข้าพเจ้าไม่สนใจว่าใครจะมา ล้อลัษณะ เฉพาะตัวของข้าพเจ้า					
17. เพื่อนโยนถุงขยะลงในน้ำข้าพเจ้า ว่าเพื่อนขาดวินัยด้วยน้ำเสียง ต่าหุนตีเตียน					
18. เมื่อข้าพเจ้าเสนอกิจกรรมใน กลุ่มเพื่อน ๆ เห็นด้วยและ ทำตาม					
19. ข้าพเจ้าซื้อเสื้อกันหนาวสีแดง มาใส่ เพื่อนล้อว่า "สีแดงแรงฤทธิ์" แต่ข้าพเจ้าคิด ว่าเสื้อตัวนี้เหมาะกับข้าพเจ้าแล้ว					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
20. ข้าพเจ้าแต่งรถจักรยานจนสวย แต่เพื่อนบอกว่าขอให้เปลี่ยน ใหม่ ข้าพเจ้าไม่สนใจ เพราะคิดว่าที่ทําดีอยู่แล้ว					
21. ข้าพเจ้าใช้เวลาแต่งตัว นานมาก					
22. เมื่อเพื่อนต่างเพศมาคุยกับ ข้าพเจ้าบ่อย ๆ ข้าพเจ้า รู้สึกสับสน กระสับสน กระช่วย แม้ว่าจะมาคุยด้วยอย่างสุภาพ และไม่ได้คิดจะมาชอบข้าพเจ้า ..					
23. ข้าพเจ้าตั้งใจจะอดอาหาร หวาน ๆ เพราะอ้วนมาก เกินไป แต่ก็ต้องซื้ออาหาร เหล่านั้นเพราะความอยาก					
24. น้อง ๆ จะเอาใจข้าพเจ้า เมื่อเธอต้องการตุ๊กตาตัวใหม่ ..					
25. น้องขอไปเที่ยวกับเพื่อนแต่ แม่ไม่ให้ไป ข้าพเจ้าคิดว่า แม่คงห่วงความปลอดภัย ของน้อง					
26. ข้าพเจ้าจะเข้าลอบยोनเพื่อน เมื่อเพื่อนถูกรุ้ด					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
27. ข้าพเจ้ายังไม่ได้คิดเกี่ยวกับ อาชีพที่อยากทำ					
28. ข้าพเจ้าทราบดีว่าตนเองมี ความสนใจ ความต้องการ ความถนัด และความสามารถ มากน้อยเพียงใด และควรเลือก สาขาวิชาเรียนเพื่อประกอบ อาชีพใด					
29. เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพข้าพเจ้ามักจะ สอบถามจากผู้รู้ เช่น ผู้ปกครอง อาจารย์ ญาติหรือคนรู้จัก					
30. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีอาชีพและ การทำงานแสดงให้เห็นว่า ข้าพเจ้ามีคุณค่าต่อตนเองและ สังคม					
31. เมื่อมีอาชีพแล้วข้าพเจ้าสามารถ ช่วยเหลือตนเองได้					
32. ข้าพเจ้าเลือกอาชีพตามเพื่อน ..					
33. ข้าพเจ้าเลือกอาชีพตามที่ตนเอง พอใจ					
34. ขณะนี้ข้าพเจ้ายังไม่แน่ใจว่า ตนเองมีความถนัดหรือความ สามารถเด่น ๆ ด้านใดบ้าง					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
35. การสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ข้าพเจ้ามีความยุ่งยากใจมาก เพราะมีหลายชมรมให้เลือก และขณะนี้ข้าพเจ้าก็ยังตัดสินใจ ไม่ได้					
36. หากผลการเรียนของข้าพเจ้า อยู่ในเกณฑ์ดี ข้าพเจ้าจะเลือก อาชีพตามความชอบและนิสัย ของข้าพเจ้า					
37. ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีความจำเป็น ในการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ ขณะยังเรียนอยู่					
38. ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงทำงานบ้าน โดยอ้างว่าจะต้องไปหารายงาน บ้านเพื่อน					
39. ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนให้จบเร็ว ๆ จะได้มีอาชีพพอที่จะช่วยเหลือ ครอบครัวได้					
40. ข้าพเจ้าไม่ค่อยเรื่องมากกับความ สะอาดของอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ ข้าพเจ้าก็รับประทานได้					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
41. ข้าพเจ้าพบเด็กกลุ่มหนึ่งใช้ ไม้เคาะตู้โทรศัพท์ แต่ก็ไม่ได้ ห้ามเพราะ ไม่ใช่หน้าที่ของ ข้าพเจ้า					
42. ในวันเฉลิมพระชนม์พรรษา ข้าพเจ้ารีบตื่นแต่เช้าเพื่อไปใส่ บาตรกับครอบครัวเพื่อถวายเป็น พระราชกุศล					
43. ข้าพเจ้าหยิบสิ่งของมาใช้แล้วจะ เก็บเข้าที่เดิม					
44. ข้าพเจ้าเห็นว่าขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยเป็นสิ่งที่ล้ำสมัย					
45. ในช่วงปีใหม่ในห้างสรรพสินค้า มีของน่ารักกระจุกกระจิกมากมาย มากมาย แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ได้ซื้อ เพราะไม่มีความจำเป็นต้องใช้					
46. ข้าพเจ้าคิดว่าพลเมืองไทยทุกคน ควรมีส่วนรับรู้ข่าวสาร และ ความเป็นไปของบ้านเมือง					
47. เมื่อข้าพเจ้ามีอายุครบสามารด เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้ ข้าพเจ้าจะไปเลือกตั้ง					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
48. ข้าพเจ้าคิดว่าในสถานศึกษาควร จัดให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าชั้น หัวหน้ากิจกรรม หรือชมรม ประธานนักเรียน/นักศึกษา เพื่อส่งเสริมและฝึกฝนการปฏิบัติ ตามระบอบประชาธิปไตย					
49. ขณะนี้สภาวะเศรษฐกิจของ ประเทศตกต่ำ รัฐบาลเชิญชวน ให้ประชาชนประหยัดซึ่งข้าพเจ้า ก็เห็นด้วยและปฏิบัติตาม					
50. ข้าพเจ้าชอบไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน ที่มีเพื่อนต่างเพศไปด้วย					
51. ข้าพเจ้ามีความคิดอยู่ในใจไว้ แล้วว่าเพศตรงข้ามที่ข้าพเจ้า สนใจจะต้องมีลักษณะอย่างไร ..					
52. การมีเพื่อนต่างเพศเป็นเรื่อง ธรรมดา					
53. ข้าพเจ้าคิดว่าการไปเที่ยวโดย มีกลุ่มเพื่อนทั้งเพศชายและ เพศหญิงทำให้ครึกครื้นสนุกดี					
54. ข้าพเจ้าติดตามพฤติกรรมของ เพื่อนต่างเพศที่ข้าพเจ้าสนใจ ..					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
55. เมื่อรู้จักกับเพื่อนต่างเพศใหม่ ๆ ข้าพเจ้ามักนัดกันไปเที่ยวเป็น กลุ่ม					
56. ข้าพเจ้าไม่กล้าเดินกับเพื่อน ต่างเพศเพียง 2 คน เพราะ คิดว่าเป็นสิ่งไม่ดี					
57. เพื่อนต่างเพศที่ข้าพเจ้าสนิทสนม ด้วยมักเป็นผู้ที่มีรสนิยมและทัศนคติ คล้ายคลึงกับข้าพเจ้า					
58. ถ้าข้าพเจ้ามีเพื่อนต่างเพศที่ สนิทสนมถูกใจจนเป็นคู่รักกัน ข้าพเจ้าก็จะวางแผนเรื่องการ แต่งงาน					
59. เมื่อข้าพเจ้ามีเพื่อนต่างเพศที่ สนิทสนมและถูกใจจนเป็นคู่รักกัน ข้าพเจ้าจะวางแผนการที่จะอยู่ ด้วยกันอย่างถาวรในอนาคต ...					
60. ข้าพเจ้าคิดว่าในอนาคตข้าพเจ้า จะไม่แต่งงาน					
61. ถ้าข้าพเจ้าได้รับหน้าที่ใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะมุ่งมั่นทำงานอย่าง เต็มที่					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
62. เมื่ออาจารย์ให้ทำรายงาน ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำอย่างเต็มที่ และให้ผลงานออกมาดีที่สุด					
63. ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างโดยไม่ เกี่ยงงอนเพราะถือคติ "ไม่มีความยากจนให้หมู่คนขยัน"					
64. ข้าพเจ้าใช้เงินเก่งและจะยืม เงินเพื่อนใช้บ่อย ๆ					
65. ข้าพเจ้าจะเลือกซื้อของใช้ โดยพิจารณาถึงประโยชน์สูงและ ประหยัดที่สุด					
66. ถ้าข้าพเจ้ามีรถข้าพเจ้าจะขับรถ ตามกฎหมายจราจร					
67. ในการเล่นกีฬาข้าพเจ้าคิดว่าถ้ามี ความสามารถพิเศษเล่นผดกติกาก็ได้ เพื่อจะเป็นฝ่ายชนะ					
68. ข้าพเจ้าคิดว่าการให้อภัยเป็นทาน ชั้นสูงและปฏิบัติได้โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่ายใด ๆ					
69. ข้าพเจ้าคิดว่าควรจัดกิจกรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เยาวชน เข้าวัดเพื่ออบรมให้เป็นคนดี					

ข้อความ	เป็นจริง อย่างยิ่ง	เป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่เป็นจริง	ไม่เป็นจริง อย่างยิ่ง
70. ข้าพเจ้าคิดว่าศาสนาเป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวให้คนในชาติอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข					
71. ข้าพเจ้าบูชา ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นชีวิต					
72. ข้าพเจ้าคิดว่าศิลปะวัฒนธรรม ของชาติเป็นสิ่งที่ต้องรักษาไว้ เพราะเป็นมรดกของชาติ					
73. ข้าพเจ้าภูมิใจในความเป็นไทย .					

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวจิตนภา วาณิชวโรตม์

เกิดวันที่ 29 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2505 ณ

สถานที่เกิด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 90 ถนนสายวัดโลก ตำบลปรอก อำเภอเมือง
จังหวัดปทุมธานี 12000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน นักจิตวิทยา 3

สถานที่ทำงานปัจจุบัน สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2525	เตรียมอุดมศึกษา (แผนกวิทยาศาสตร์)
จากโรงเรียนปทุมวิไล
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์
จากวิทยาลัยพยาบาลนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2531	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยา)
จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2540	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร